

Den tredje sektorn som hälsofrämjare

Hurdana förutsättningar har den tredje sektorn i
framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön?

Pro gradu-avhandling

Tobias Björklund (35999)

Handledare: Sari Pikkala

Offentlig förvaltning

Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi, Åbo Akademi

Våren 2017

Innehållsförteckning

Förord	4
Abstrakt för avhandling pro gradu	5
1 Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Syfte och forskningsfråga	9
1.3 Disposition	11
2 Reformers som påverkar kommunerna och den tredje sektorns arbete	12
2.1 Landskapsreformen	12
2.2 Social- och hälsovårdsreformen	12
3 Den tredje sektorn	14
3.1 Begreppsutredning	14
3.1.1 Föreningar	15
3.1.2 Stiftelser	15
3.1.3 Religiösa samfund	16
3.1.4 Kooperativ	16
3.1.5 Andra organisationsformer inom den tredje sektorn	17
3.2 Den tredje sektorns historia	17
3.3 Verksamhet	19
3.4 Framtid	25
3.5 Professionalisering av den tredje sektorn	31
3.6 Den tredje sektorn som hälsofrämjare	34
4 Samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn	36
5 Uppsatsens upplägg	40
6 Fallstudien Kimitoön	42
6.1 Den tredje sektorns verksamhet på Kimitoön	42
6.2 Samarbete mellan kommun och den tredje sektorn på Kimitoön	44
7 Intervjuer med Kimitoöns tjänstemän	49
7.1 Allmänt om samarbete mellan kommun och tredje sektor	49
7.2 Detaljerat om samarbete	51
7.3 Kommunikation	56
7.4 Den tredje sektorns konkurrenskraft	59
7.5 Kommunens understöd till den tredje sektorn	61
7.6 Övriga kommentarer	63
7.7 Sammanfattning	66
8 Intervjuer med den tredje sektorn på Kimitoön	69

8.1	Allmänt om organisationernas verksamhet.....	70
8.2	Medlemsutveckling i organisationerna.....	72
8.3	Samarbetet med Kimitoöns kommun	74
8.4	Hälsofrämjande arbete.....	76
8.5	Kommunikation.....	79
8.6	Övrigt.....	81
8.7	Sammanfattning	82
9	Sammanfattande analys	85
9.1	Ekonomi är en allt viktigare fråga för den tredje sektorns organisationer	85
9.2	Alla arbetar för främjandet av hälsa	86
9.3	Samarbetspotential	88
9.4	Kommunikationens roll allt viktigare i framtiden	90
10	Diskussion.....	93
10.1	Hurdana förutsättningar har den tredje sektorn i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön? 93	
10.2	Studiens tillförlitlighet	96
10.3	Förslag till fortsatt forskning.....	97
10.4	Avslutning.....	98
	Egna tankar efter praktik och sommarjobb	100
	Källförteckning.....	102
	Bilagor.....	105
	Urvalsförteckning	108

Tabellförteckning

Tabell 1: <i>Organisationer och tjänsteproduktion</i>	23
Tabell 2: <i>Organisationer och ekonomiskt understöd</i>	23
Tabell 3: <i>Organisationer om förändringar i det kommunala understöden</i>	24
Tabell 4: <i>Förekomst av anställd personal inom den tredje sektorn</i>	24
Tabell 5: <i>Förekomst av välfärdsstrategi eller motsvarande inom kommunerna</i>	38
Tabell 6: <i>Förekomst av välfärdsstrategi eller motsvarande inom kommuner med 4000-9999 invånare</i>	38
Tabell 7: <i>Föreningsdeltagande</i>	43
Tabell 8: <i>Störst påverkningsmöjlighet genom föreningsverksamhet</i>	43
Tabell 9: <i>De mest populära föreningstyperna på Kimitoön</i>	43
Tabell 10: <i>Beviljade bidrag av kultur- och fritidsnämnden 2016</i>	47
Tabell 11: <i>Övriga understöd av kultur- och fritidsnämnden</i>	47
Tabell 12: <i>Avdelningarnas ekonomiska understöd till den tredje sektorn</i>	47
Tabell 13: <i>Frekvensanalys över tjänstemännens intervjusvar</i>	66
Tabell 14: <i>Frekvensanalys över den tredje sektorns intervjusvar</i>	82

Förord

Den kommunala sektorn står inför stora förändringar. Social- och hälsovårdsreformen samt landskapsreformen kommer från grunden att ändra det kommunala arbetet vi känner i dag och många av de uppgifter som vi förknippar med kommunen kommer i framtiden att skötas av nybildade landskap. Arbeta för främjande av kommuninvånarnas hälsa antas vara en av de större uppgifterna för kommunerna i framtiden och samarbete mellan de olika samhällsliga sektorerna förväntas bli allt viktigare på grund av bland annat stramare kommunal ekonomi. Ett förebyggande hälsoarbete kan spara stora ekonomiska summor och därför önskar kommunerna redan nu fundera över sin framtida roll och hur samarbetet kan tänkas se ut.

Samarbete sektorerna emellan och speciellt mellan den offentliga och den tredje sektorn förväntas i och med reformerna bli allt viktigare. Därför har Kimitoön bett mig undersöka framtida hälsofrämjande samarbete mellan Kimitoöns kommun och dess tredje sektor. I avhandlingen undersöks hur samarbetet ser ut i dag och hur framtida samarbete kan tänkas se ut. Undersökningen görs genom kartläggning av samarbete sektorerna emellan och en empirisk undersökning med kommunens tjänstemän och den tredje sektorns representanter.

Kimitoön är en aktiv kommun med högt föreningsdeltagande. Därför bör också förutsättningarna för samarbete mellan de olika sektorerna vara goda. De professionella föreningarna och andra organisationer på Kimitoön är ändå få, vilket medför vissa utmaningar för ett utökat samarbete.

Jag vill rikta ett stort tack till Kimitoöns kommun och speciellt kommunens utvecklingsavdelning för att de gett mig möjligheten och uppmuntrat mig till att undersöka området. Ett stort tack riktas också till min handledare Sari Pikkala samt min egenlärare Linnéa Henriksson från Åbo Akademi. Till de anställda på Kimitoön riktas ett speciellt tack till Sven Ivars för hans stöd i arbetet. Projektet Föreningsakuten är också värt ett omnämnande för att ha lyft upp föreningsfrågor på Kimitoön och ökat intresset för dessa inom Kommunen.

Jag hoppas att avhandlingen kommer till nytta för framtida arbete på Kimitoön och uppmuntrar till ett utökat samarbete mellan de olika samhällsliga sektorerna.

Abstrakt för avhandling pro gradu

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER OCH EKONOMI

Ämne: Offentlig förvaltning	
Författare: Tobias Björklund	
Arbetets titel: Den tredje sektorn som hälsofrämjare – Hurdana förutsättningar har den tredje sektorn i hälsofrämjande på Kimitoön?	
Handledare: Sari Pikkala	Handledare:
Abstrakt: <p>De finländska kommunerna står inför stora förändringar och utmaningar i och med de planerade reformerna år 2019. För att möta dessa riktas allt större förhoppningar till de frivilliga organisationerna inom den tredje sektorn, vilket kan komma att förändra både kommunernas och organisationernas arbete.</p> <p>Uppsatsen undersöker samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn med Kimitoön som fallstudie. Uppsatsen har två huvudsakliga syften: att kartlägga samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn på Kimitoön samt att undersöka hur Kimitoöns tjänstemän och inbjudna representanter från den tredje sektorn förhåller sig till utökat samarbete, bland annat kring främjande av hälsa. Genom dessa syften besvaras forskningsfrågan om hurdana förutsättningar den tredje sektorn har i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön. Jag förväntar mig att samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn kommer att öka och att organisationernas roll i framtiden kommer att bli större.</p> <p>Respondenternas intervju svar analyseras och jämförs med de källor jag i uppsatsen använder mig av. Jag hoppas att uppsatsen ger Kimitoön vägledning för framtida samarbete mellan kommun och den tredje sektorn. Dels samarbete i allmänhet men också specifikt i det hälsofrämjande arbetet.</p> <p>Uppsatsens empiriska undersökning görs genom intervjuer med inbjudna tjänstemän och representanter från den tredje sektorn på Kimitoön. Intervjuerna är uppbyggda enligt semistrukturerad metod, vilket innebär att frågorna byggs upp på förhand men att intervjuerna ändå kan gå utanför den på förhand uppbyggda ramen.</p> <p>Intervjuerna är en viktig del i kartläggningen av samarbete mellan kommun och den tredje sektorn på Kimitoön, eftersom de visar skillnader och likheter i tjänstemännens och organisationsrespondenternas åsikter samt tankar kring samsarbetsfrågor mellan de olika sektorerna. Den semistrukturerade intervjumetoden har lämpat sig bra för ändamålet och intervjuerna har bidragit med nyttiga idéer och råd för framtida samarbete.</p> <p>Uppsatsen bygger på litteratur om den tredje sektorns arbete samt hur kommuner och den tredje sektorn samarbetar med varandra. Litteraturen beskriver hur samarbetet ser ut i dag men den ger också framtidsutsikter för arbete sektorerna emellan. Förutom intervjuer är tidigare rapporter och undersökningar inom Kimitoöns föreningsliv viktiga för kartläggningen.</p> <p>Uppsatsen ger Kimitoöns kommun kunskap om den tredje sektorn och hur den kan användas i framtida hälsofrämjande arbete, vilket är viktigt med tanke på de kommande reformerna år 2019. På Kimitoön finns stor potential och goda förutsättningar för ett utökat samt förbättrat samarbete mellan kommun och den tredje sektorn.</p>	
Nyckelord: Kimitoön, offentlig sektor, tredje sektor, samarbete, kartläggning, framtidsutsikter, hälsofrämjande.	

Datum: 21.3.2017	Sidoantal: 109
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

1 Inledning

En åldrande befolkning och minskade resurser inom den offentliga sektorn är vanliga problem för de flesta kommuner i Finland och speciellt för landsbygdskommunerna. För att lösa problematiken läggs från beslutsfattarhåll allt större förhoppningar till frivilligorganisationer inom den tredje sektorn om att de ska kunna producera och bistå kring social- och hälsovårdstjänster. Den tredje sektorn har stora möjligheter att vara med och delta genom serviceproduktion i det hälsoförebyggande och hälsofrämjande arbetet men de upplever själva liknande problematik som kommunerna med åldrande medlemmar, svårigheter att locka nya aktiva till sin verksamhet samt ekonomiska svårigheter. Genom att satsa på hälsofrämjande arbete kan kommuner engagera och aktivera sina invånare och minska social- och hälsovårdskostnader. Beslutsfattarnas förhoppningar om att engagera den tredje sektorn skulle leda till högre krav och nya spelregler för den och innebära behov av avlönad arbetskraft och ökade ekonomiska resurser, någonting som på sikt kan innebära att den tredje sektorns organisationer professionaliseras och går till att vara sysselsättare i stället för samhörighetsfrämjare. Det är viktigt att forska kring förväntningarna och de tänkbara förändringarna inom den tredje sektorn, eftersom den tredje sektorn har en så historisk viktig roll i det finländska samhället.

1.1 Bakgrund

Stora förändringar är att vänta inom den kommunala sektorn i och med de kommande social- och hälsovårds- samt landskapsreformer som förändrar den kommunala strukturen från grunden (Kommunförbundet, 2016). Kommunerna funderar nu över sin framtida roll och det finns många oklara omständigheter kring reformerna och deras genomförande. Det förebyggande arbetet, till exempel främjandet av hälsa och välfärd kommer efter reformerna att vara en av de centrala uppgifter som kvarstår hos kommunen, medan många av de övriga funktionerna som i dag förknippas med kommunal service kommer att föras över till en nybildad landskapsnivå. Det finns många frågor som fortfarande är obesvarade och därför är det viktigt att reda ut och undersöka dessa eftersom reformerna verkställs år 2019 (Vård- och

landskapsreformen, 2016). Kommunerna förbereder sig redan och funderar på hur bland annat den tredje sektorn kan användas i serviceproduktionen. (Vård- och landskapsreformen, 2016).

Att utveckla samarbetet och den tredje sektorns förmåga till service- och tjänsteproduktion är ingen ny idé som uppstått i och med nuvarande reformarbete utan den tredje sektorn har ofta setts som en tänkbar lösning i ekonomiskt svåra tider för att avlasta den offentliga sektorns arbete och ekonomi. Eftersom tanken inte är ny bör man förhålla sig med viss skepsis och realism i diskussionen om den tredje sektorns möjligheter. Potentialen inom frivilligorganisationerna är stora, men det krävs bakgrundsarbete och vilja också från den tredje sektorn för att förverkliga dem. I uppsatsen kommer jag undersöka samarbete mellan kommun och den tredje sektorn med Kimitoön som fallstudie. Jag önskar besvara hurdana förutsättningar den tredje sektorn har i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön och hur förutsättningarna för utökat samarbete mellan den tredje och den offentliga sektorn ser ut. Genom att intervjua kommunens tjänstemän och representanter från den tredje sektorn undersöker jag dessa förutsättningar. Kartläggning av samarbete och sektorernas arbete är en viktig del av uppsatsen och jag utgår från att den tredje sektorns roll i framtiden kommer att öka.

Aktuella förändringar i den kommunala sektorn har väckt intresset för forskningsområdet. Den tredje sektorn förekommer allt oftare i den offentliga diskussionen och det finns en vilja att uppmuntra samarbetet mellan den offentliga, den privata och den tredje sektorn vilket bottnar i behovet av nya tankesätt kring serviceproduktion. Samtidigt är de traditionella välfärdstjänsterna under press på grund av ekonomiska svårigheter och förändrad befolkningsstruktur. Det krävs således nytänkande för att välfärdstjänsterna ska kunna upprätthållas och bevaras. På landsbygden, men också i allmänhet, ses den tredje sektorn som en möjlighet och att blickarna riktas mot den är naturligt eftersom den redan i dag är en stor producent av till exempel idrotts- och kulturtjänster. (Pihlaja, 2010: 11-15)

Främjandet av hälsa och välmående var redan i min kandidatavhandling ett viktigt tema då jag jämförde samband mellan mängden idrottsanläggningar och kommunernas hälsoindex. Då jag under praktik och sommarjobb på Kimitoöns kommun år 2016 fick frågan om jag vill skriva min pro gradu-avhandling för dem med temat på hur den tredje sektorn kan implementeras i framtida hälsofrämjande arbete krävdes det inte någon längre betänketid för att byta forskningsområde från det ämne jag skrev min magisteruppsats om. Under praktiken och arbetet var en av mina huvuduppgifter att hålla kontakt med den tredje sektorns organisationer

genom projektet Föreningsakuten. Genom projektet har jag fått en bild av den tredje sektorns verksamhet på Kimitoön men också hur kommunen samarbetar med den tredje sektorn och hur det kommunala arbetet överlag ser ut. Kimitoön har en aktiv tredje sektor och speciellt föreningsverksamheten är bred och uppskattad av invånarna. Möjligheten att skriva uppsatsen åt en beställare gör uppgiften extra intressant och har medfört motivation i skrivandeprocessen.

1.2 Syfte och forskningsfråga

Uppsatsens syfte är att kartlägga samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorns organisationer. Kimitoön används i uppsatsen som fallstudie och hälsofrämjande arbete som specifikt samarbetsområde. I uppsatsen undersöks den tredje sektorns förutsättningar i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön. Forskningsfrågan är således: Hurdana är förutsättningarna för den tredje sektorn i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön? Jag förväntar mig att den tredje sektorns roll i framtiden ökar. Uppsatsen kan ändå varken bekräfta eller förkasta någon hypotes eftersom den analyserar framtiden. Förutsättningarna för utökat hälsofrämjande samarbete analyseras istället genom intervjurespondenternas svar och hur uppsatsens källor ser på utvecklingen.

Enligt Världshälsoorganisationen, WHO, är hälsa ett tillstånd med fullständig fysisk, psykisk och social hälsa. En människa kan bara vara frisk i ett samhälle som tillfredsställer dess grundbehov på alla delområden. Den fysiska hälsan syftar på kroppens funktionsförmåga. Finländarnas förändrade levnadsvanor har försämrat den fysiska hälsan bland invånarna och dagens arbete innehåller ofta stillasittande vilket innebär att bara en tredjedel av finländarna uppskattas röra på sig tillräckligt för att uppnå mängden motion som krävs för att motionen ska ha en hälsofrämjande effekt. Brist på motion och rörelse är en starkt bidragande orsak till många folksjukdomar som exempelvis osteoporos, övervikt, problem i cirkulationsorganen, diabetes, cancer med flera. Den psykiska hälsan syftar på att kunna tänka klart och konsekvent samt att kunna uppleva känslotillstånd. Studier visar att uppemot en fjärdedel av finländarna lider av mentala problem och faktorer som stress, arbetslöshet, arbetsförmåga och brist på sömn kan försämra den psykiska hälsan. (Tennberg, 2007: 39-47) Den psykiska hälsan påverkas av en psykisk, fysisk, social och andlig dimension. Att hitta en balans i sitt liv

och kunna reflektera över vad som händer i samhället samt att få individen att kunna kontrollera sitt liv och sin livssituation är viktiga ingredienser i psykiskt välmående. (Psoriasisförbundet, 2016) Den sociala hälsan syftar å sin sida på att kunna knyta förhållandeband och relationer till människor i sin omgivning. Människan formas av sin omgivning, till exempel familj, släkt, vänner, arbetskamrater och skolkamrater. Hur människan klarar av att samverka i grupp och hur man löser problem och konflikter är exempel på hur den sociala hälsan påverkas (Psoriasisförbundet, 2016). Den tredje sektorn är engagerande och innefattar en stor del av alla olika typer av hälsa. Begreppet hälsa är brett och tolkningen av begreppet varierar beroende på individ. Olika människor uppfattar och tolkar hälsa på olika sätt, vilket också kommer att märkas i uppsatsens empiriska studie.

På hemsidan alueuudistus.fi definieras den kommunala verksamheten för välfärd och hälsa på följande sätt; ”Kommunerna beslutar om många uppgifter och åtgärder som har avgörande betydelse för invånarnas välfärd, delaktighet, funktionsförmåga och möjlighet till att få arbete. Saker som påverkar människors välfärd och hälsa är bland annat småbarnspedagogik och utbildning, motionsmöjligheter, mat- och kulturtjänster, planläggning och trafikarrangemang. Kommunen ansvarar för skötseln av dessa och många andra ärenden”. (Vård- och landskapsreformen, 2016) Förutom att kommunen sköter de ovan listade sakerna kan man också diskutera att all form av civilsamhälleligt engagemang bidrar till en bättre hälsa bland invånarna. Gemenskap som gruppen tillför bidrar till en trygghet som ger livskvalitet. (Harding, 2012: 30) Inom kommunens gränser är det inte bara det kommunala arbetet som påverkar hälsan utan också det arbete som den tredje sektorns organisationer utför och upprätthåller, antingen i samarbete med annan part eller ensamma. Faktum är att begreppet hälsofrämjande saknar en klar definition. Istället består det av en större helhet som uppnås genom samarbete mellan alla olika samhällsliga sektorer. För att arbeta hälsofrämjande måste samarbete förekomma inom produktion och upprätthållande av hälso- och sjukvårdstjänster. Hälsofrämjande innebär arbete som bidrar till att hålla sig frisk och undvika sjukdomar vilket förbättrar livskvaliteten och är därför planerad. Detta lyfter fram behovet av samarbete mellan samhällets olika sektorer. (Tennberg, 2007: 36-37)

För att besvara uppsatsens forskningsfråga kommer jag först att reda ut hur den offentliga och den tredje sektorn arbetar i hälsofrämjande frågor och hur deras samarbete med övriga sektorer ser ut i dag. Kommunernas och den tredje sektorns roll i det hälsofrämjande arbetet efter social- och hälsovårdsreformen samt landskapsreformen är en viktig del av avhandlingen. Kimitoön har en aktiv föreningsverksamhet och det finns material som också

bekräftar detta. Min egen undersökning av forskningsfrågan utförs genom intervjuer med Kimitoöns tjänstemän och organisationer från den tredje sektorn i vilka jag undersöker hur den tredje sektorn kan komma att få en större roll i hälsofrämjande arbete och vad de tror att möjligheterna för den tredje sektorn är. Intervjuerna görs genom semistrukturerad metod vilket innebär att intervjuerna följer vissa färdigt formulerade frågor men ändå ger utrymme för diskussion och egna tankar samt åsikter.

1.3 Disposition

Uppsatsen tar systematiskt upp olika teman för främjandet av kommuninvånarnas hälsa. Det inledande kapitlet innehåller en inledande diskussion med bakgrundsinformation som forskningsfråga och definition av begreppet hälsa samt hälsofrämjande arbete. Kapitel 2 reder ut de kommande reformerna som påverkar det framtida arbetet i kommunerna. Kapitel 3 behandlar den tredje sektorn från olika teman som: begreppsutredning, historia, verksamhet, framtid, professionalisering och hälsofrämjare. Det fjärde kapitlet går in på hur samarbetet ser ut mellan de olika samhälleliga sektorerna. I kapitel 5 går jag noggrannare in på den empiriska undersökningen och förklarar dess upplägg. Från och med kapitel 6 fokuserar jag på uppsatsens fallstudie, Kimitoön, genom att kartlägga den tredje sektorn på Kimitoön och hur den samarbetar med kommunen. I slutet av uppsatsen finns dessutom undertecknads egna erfarenheter och uppfattningar av den tredje sektorn och samarbetet med kommunen under tiden som praktikant och sommarjobbare på Kimitoöns kommun. Uppsatsens sjunde kapitel redogör intervjuerna med Kimitoöns tjänstemän. Kapitlet redogör svaren frågvis och sammanfattas i slutet av kapitlet där också flera resultat analyseras. Kapitel 8 behandlar intervjuerna med den tredje sektorns representanter och är liksom tjänstemannakapitlet uppbyggt frågvis och avslutas också med en sammanfattning innehållande resultat. I kapitel 9 analyseras och jämförs resultaten av intervjuerna med tjänstemännen och den tredje sektorns respondenter med varandra och med uppsatsens källor. Kapitel 9 är en sammanfattande analys som fokuserar på viktiga teman i den tredje sektorns arbete baserat på intervjurespondenternas svar. Uppsatsen avslutas med ett diskussionskapitel där bland annat forskningsfrågan besvaras och hur mina förväntningar stämmer överens med respondenternas.

2 Reformers som påverkar kommunerna och den tredje sektorns arbete

Landskapsreformen samt social- och hälsovårdsreformen planeras stiga i kraft år 2019. De kommande reformerna är en stor orsak till valet av avhandlingens ämnesområde.

2.1 Landskapsreformen

Målet med landskapsreformen är att förenkla den offentliga regionalförvaltningen och att samordna statens regionförvaltning och landskapsförvaltningen. Detta sker genom att koncentrera verksamheten till självstyrande områden, det vill säga landskap, med tydliga uppgifter och befogenheter. Reformerna kommer att innebära att många av de kommunalt anställda efter 2019 kommer att ha landskapet som ny arbetsgivare.

År 2019 ska reformen träda i kraft och efter det kommer kommunernas att ansvara för att främja: kompetens och bildning, hälsa och välfärd, motion och kultur samt andra fritidstjänster, ungdomsväsendet, lokal när-policy, markanvändning och byggandet på den samt stadsplanering. Landskapen kommer å sin sida sköta om social- och hälsovård, räddningsväsende, miljö- och hälsoskydd, främjande av näringar, planering av områdesanvändning, främjande av landskapsidentitet samt kultur. Stora ändringar är att vänta inom den kommunala sektorn och hur arbetet kommer att se ut i framtiden är ännu inte klart i skrivande stund. Att någonting kommer att hända är klart, men hur den slutliga reformen kommer att se ut diskuteras ännu. (Social- och landskapsreformen, 2016)

2.2 Social- och hälsovårdsreformen

Kommunerna kommer efter social- och hälsovårdsreformen fortsättningsvis att ansvara för främjandet av kommuninvånarnas välfärd och hälsa. Därför är det viktigt att beslutsfattarna förstår betydelsen av det hälsofrämjande arbetet och den viktiga roll som kommunerna har i det. Landskapet ska stöda kommunerna i dess nya arbetsuppgifter och se till att målen

uppfylls. Social- och hälsovårdsreformen är liksom landskapsreformen menad att träda i kraft år 2019. (Social- och landskapsreformen, 2016)

För att kunna främja hälsa och välfärd behöver kommunen tydliga och förvaltningsövergripande strukturer för samarbete samt genomförande av dem. Till exempel strategi och anställd personal som har kunskap om vad som händer och sker, både inom kommunen och i den tredje sektorn. De bör förbinda sig till att välfärdsmålen uppnås inom kommunplaneringen, att aktuell information om befolkningens välfärd och hälsa finns tillgänglig och att kunskap om de faktorer som påverkar välfärden och hälsan finns att tillgå. Personalen måste också ha tillräckligt med kunskap om det förebyggande arbetet. (Social- och landskapsreformen, 2016)

Ett av de viktigaste målen med reformen är att utjämna hälsoskillnader mellan människor och att minska kostnaderna för social- och hälsoutgifter. För att uppnå målen behövs ett starkt samarbete mellan landskap och kommun, som i sin tur kommer att behöva ett starkt samarbete med den tredje sektorn. (Social- och landskapsreformen, 2016)

3 Den tredje sektorn

3.1 Begreppsutredning

Den tredje sektorn är baserad på frivilligt arbete och ses som en icke vinstdrivande och neutral samhällssektor vid sidan om den offentliga och den privata sektorn. Exempel på den tredje sektorns organisationer är föreningar, stiftelser, kooperativ och religiösa rörelser (Helander, Sundback, 1998).

Gränserna mellan de olika samhälleliga sektorerna kan vara diffusa. Vissa av den tredje sektorns organisationer baserar sin verksamhet på starka traditioner och frivilliga principer medan andra kan vara svåra att skilja från den privata sektorns företag. En del av den tredje sektorns organisationer verkar endast på en lokal nivå medan andra har regionala eller landsomfattande strukturer med stora och starka takorganisationer. Organisationerna kan vara stora eller små i sin verksamhetsgrad och vissa baserar sitt arbete enbart på frivillig basis medan andra är professionella och har anställd personal. Förekomsten av anställd personal är trots allt inget krav för att en tredje sektorns organisation ska kunna räkna sig till professionell utan professionella och högutbildade frivilligarbetare kan också upprätthålla och driva en professionell organisation på frivillig basis. (Pihlaja, 2010: 86) Professionalitet inom den tredje sektorn kan således se ut på många olika sätt. Det kan vara frågan om en stor regional eller nationell organisation som har anställd personal men också en lokal idrottsförening som har en kunnig och utbildad tränare som arbetar frivilligt, eller en lokal organisation som driver eftermiddagsverksamhet och valt att anställa en ansvarig och utbildad person för ändamålet.

Den tredje sektorns organisationer kan delas in enligt en typologi utarbetad av Selle & Oymyr (1995) som beskriver det breda verksamhetsområde som finns inom den tredje sektorn. Enligt typologin kan den tredje sektorns verksamhet delas in i följande verksamhetsområden:

- Ekonomiska grupper
- Politiska organisationer
- Idrott
- Språkgruppers intresseorganisationer
- Nykterhetsorganisationer
- Kyrkliga organisationer

- Barn- och ungdomsorganisationer
- Sång, musik och teater
- Sociala och humanitära organisationer
- Kultur och fritid

Den tredje sektorns organisationer är ofta så mångsidiga att de trots allt kan tänkas placeras in i flera av de ovan listade verksamhetsformerna. (Palomäki, 1997: 31-32).

Nedan förklaras de olika organisationsformerna i den tredje sektorn enligt Helander och Sundbacks (1998) indelning i föreningar, kooperativ, stiftelser och religiösa rörelser.

3.1.1 Föreningar

Registrerade föreningar är den vanligaste organisationsformen i den tredje sektorn i Finland och enligt föreningsregistret finns det cirka 135 000 registrerade föreningar (Patent- och registerstyrelsen, 2016). Finland har en föreningslag som ger alla medborgare rätt att delta i och starta föreningsverksamhet som antingen är registrerad eller oregistrerad. Föreningsmedlemmar i en registrerad förening svarar inte personligen för föreningens förpliktelser och för att grunda en registrerad förening krävs det tre personer (Föreningsresursen, 2016). Att engagera sig i föreningsverksamhet anses vara bland de mest effektiva sätten att påverka sin näromgivning (Helander, Sundback, 1998: 9-10).

Enligt Pekola-Sjöholm deltar 53 % av de finländska kommuninvånarna i föreningsverksamhet på sin fritid och idrottsföreningarnas verksamhet är de vanligaste att engagera sig i. Dessutom finns det många som deltar i ett flertal föreningars verksamhet. (Pekola-Sjöblom, 2016: 8-14)

3.1.2 Stiftelser

Stiftelser består i motsats till föreningarna inte av medlemmar. Stiftelsernas syfte är att vara välgörande och det finns två olika former av stiftelseverksamhet; institutionsstiftelse och kapitalstiftelse.

Institutionsstiftelsernas uppgift är att upprätthålla egen välgörande ändamål som gynnar närsamhället, exempelvis att upprätthålla sjukhus, stöda forskning och publicera tidskrifter. Kapitalstiftelser stöder däremot andra aktiva aktörer genom olika former av bidrag och stöd. Stiftelser fungera ofta både som institutions- och kapitalstiftelse samtidigt. Liksom föreningarna varierar stiftelserna stort i hur de är organiserade. Vissa stiftelser agerar på nationell nivå medan andra verkar på regional eller lokal nivå. De vanligaste områdena som stiftelser understöder eller upprätthåller verksamhet kring är utbildning och kultur, men stöd till social- och hälsoområdet är också vanligt förekommande inom stiftelseverksamheten. (Helander, Sundback, 1998: 11-12)

3.1.3 Religiösa samfund

Statskyrkornas vara eller icke vara i den tredje sektorns organisationsindelning diskuteras ofta. Finland har två olika statskyrkor, evangelisk-luthersk och den ortodoxa kyrkan i Finland. Dessa är starkt sammankopplade med staten och finansierar sin verksamhet med skattemedel av sina medlemmar. Medlemskap är ändå frivilligt och därför kan kyrkoskatten också ses som en form av medlemsavgift. Förutom statskyrkorna finns det flera andra kyrkliga rörelser i Finland. Tjugo personer kan tillsammans grunda ett religiöst samfund och det finns ett trettiotal sådana i Finland som liknar föreningar i sin organisation. (Helander, Sundback, 1998: 13-15)

3.1.4 Kooperativ

Kooperativ är bolag vars mål varken är ett bestämt kapital eller visst antal medlemmar. Däremot strävar de till ekonomisk vinst för bolagets medlemmar. I beskattningen ses ändå kooperativen som icke vinstdrivande organisationer och räknas därför till den tredje sektorn. Kooperativ kan ses som begränsade företag men är samtidigt sysselsättande för ett stort antal människor i Finland. (Helander, Sundback, 1998: 15)

3.1.5 Andra organisationsformer inom den tredje sektorn

Det finns flera organisationsformer inom den tredje sektorn än de som hittills listats enligt Helander och Sundbacks (1998) benämning innehållande föreningar, stiftelser, kooperativ och religiösa rörelser. Dessa övriga organisationsformer kallas ibland för hybrider och är svåra att placera in exakt på den tredje sektorns skala. Hybrider är till exempel ledarskapsforum, aktivitetscenter och hjälpgrupper, det vill säga organisationer som arbetar för att förbättra närsamhället och som har många likheter med flera av de tidigare uppräknade tredje sektorns verksamhetstyper. Dessa hybridformer tenderar att bli allt vanligare inom den tredje sektorn. (Helander, Sundback, 1998: 15-16)

3.2 Den tredje sektorns historia

Den tredje sektorn fick i Finland sitt verkliga lyft i mitten av 1900-talet, kring efterkrigstiden då välfärdssystemet byggdes upp. Att Finland fick en tredje sektor mycket likt övriga Norden beror på de många gemensamma åren med Sverige och att rättssystemet samt en stor del av kulturen härstammar från den svenska tiden. Under den ryska tiden sågs det nordiska systemet som motsats till det ryska och fick en stor roll också på vägen mot självständighet. Finlands historia har således spelat en betydande roll i utvecklingen av den tredje sektorns verksamhet och i dess relation med offentliga sektorn. (Helander, Sundback, 1998: 1-8)

Den tredje sektorns frivilliga organisationer har spelat en stor roll i utvecklingen av det välfärdssamhälle som utvecklats i de nordiska länderna, speciellt för utvecklingen av demokratin. De första folkrörelserna fick sin början under 1800-talet då krav på samhällsförändringar växte i och med att läskunnighet och kommunikationsmöjligheter förbättrades. Folkrörelserna har med tiden vuxit och genomgått olika förändringsskeden och utvecklats till det system vi har i dag. Sociala rörelser uppkommer kring ett problem som skapar missnöje och oro. Nya idéer och lösningar uppstår och man sammansluter sig till en grupp, till exempel folkrörelser. (Palomäki, 1997: 16-18)

I Finland utvecklades under mitten av 1900-talet, liksom i övriga Norden, en välfärdsstat där den tredje sektorn fick en kompletterande roll. Den kompletterande rollen innebär att sköta arbete och verksamhet i gråzonerna som uppstår i luckan mellan offentlig och privat sektor.

Då välfärdsstatssamhället har problem är det vanligt att en allt större förhoppning läggs till den tredje sektorn och det frivilliga arbetet. Detta var också fallet bland annat vid Sovjetunionens fall i början av 1990-talet då Finland ekonomiskt drabbades hårt. (Helander, Sundback, 1998: 23-24)

Historien har format den tredje sektorns verksamhet och det är därför stora skillnader beroende på organisationernas verksamhetsområde. Det sociala området har genom historien utformats till en relativt liten ideellt organiserad serviceproducent. Arbetet kring socialtjänster var till en början ett tätt samarbete mellan stat och organisationer med icke-professionell grund. Med tiden professionaliserades och byråkratiserades de ledande organisationerna och blev någonting som kunde kallas för ett test inför statliga reformer på området. Arbetet med att reformera organisationernas arbete avtog efter ett tag och nya typer av organisationer steg in på marknaden. Då de nordiska välfärdsstaterna byggdes upp övertogs organisationernas roll och ersattes i stället av den offentliga sektorn och samarbetet med den tredje sektorn blev istället kompletterande. I och med ökade kostnader och svårare ekonomiska tider för den offentliga sektorn kring exempelvis socialtjänster har organisationerna återigen fått en större roll och det finns i dag en stark variationsrikedom kring dessa tjänster innehållande den offentliga, den privata och tredje sektorn. Trots att tjänsterna i hög grad produceras av den offentliga sektorn bidrar ändå den tredje sektorn med viktig sakkunskap inom området, till exempel tjänster som vänverksamhet och rådgivning. (Wijkström, Lundström, 2002: 129-132)

Liksom det sociala området har hälso- och sjukvårdsområdet en relativt liten andel organiserad tjänsteproduktion utförd av den tredje sektorn. Historiskt härstammar verksamheten kring sjuk- och hälsovård från kyrkan och den katolska klosterverksamheten. Efter hand utformades ett samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn kring tjänsterna men med tiden har detta minskat och är i dag väldigt litet, förutom kring vissa enstaka grupper där den tredje sektorns i högsta grad agerar intressebevakare och serviceproducenter. Till exempel kring verksamhet för handikappade. (Wijkström, Lundström, 2002: 132-154)

Om den tredje sektorn inom socialområdet samt hälso- och sjukvårdsområdet har spelat relativt små roller är dess roll inom idrotts- och motionsverksamhet desto större och idrottsrörelsen är ännu i dag starkt präglad av den tredje sektorn. Idrottsorganisationer är den del av den tredje sektorn som engagerar den största andelen människor. Historiskt har problematiken kring elitorienterad idrott och olika stödformer inte alltid gått ihop. Den

organiserade idrotten har i hög grad varit elitorienterad och målinriktad vilket staten inte ansett som folkhälsofrämjande verksamhet och därför är idrottsföreningarna ofta starkt självfinansierade. Genom att föreningar på lokal nivå i hög grad flyttat över sina anläggningar till kommunen har kommunens roll som främjare av verksamheten ändå vuxit. Det ökade samarbetet gör de grundläggande förutsättningarna för främjande av folkhälsan lättare. Genom anläggningsanvändning till lågt pris samarbetar man på lokal nivå och de finländska kommunerna fungerar i dag som en huvudfinansiär för idrottsföreningarna. Historiskt har den offentliga inblandningen i idrottsföreningarnas verksamhet baserat sig på att stöda en relativt oberoende idrottsrörelse. På senaste åren har den starka professionaliseringstrenden och elitorienteringen i föreningarna debatterats allt aktivare och kommunens roll är fortsatt omdiskuterad, en diskussion som således pågått länge. (Wijkström, Lundström, 2002: 138-143)

De utvecklingsexempel som ovan diskuterats visar hur olika den tredje sektorns verksamhetsformer utvecklats och hur stor del historien spelar in, ännu i dagens verksamhet.

3.3 Verksamhet

Den tredje sektorns organisationer har en viktig samhällslig funktion och har enligt Helander och Sundback (1998) fyra olika huvuduppgifter;

1. Ta upplevda problem till samhällslig debatt,
2. Väcka nya idéer och tankar i samhällsdiskussionen och komma både med personliga och politiska innovationer,
3. Demokrati- och samhällslärande funktion samt
4. Ersättande- och alternativroll i välfärdssamhällets serviceutbud genom att lätta den offentliga sektorns ekonomiska belastning.

Främjande av hälsa kan anknytas med alla dessa fyra funktioner. Föreningarna anser själva att deras viktigaste roll är samarbetsfrämjare och medborgaruppfostrande. (Helander, 2004: 30-32)

Att föreningarna själva anser samarbetsfrämjande och medborgaruppföstran som sina starkaste sidor är ett tecken på socialt kapital. Inom grupperna håller man tillsammans koll på verksamheten och stöder varandra. Man lär varandra agera demokratiskt och därför har den tredje sektorn och det sociala kapitalet som finns inom organisationerna en stark samhällsfrämjande roll. Den minskar till exempel på brottslighet, förbättrar individernas utbildningsresultat, förbättrar folkhälsan och skapar möjlighet för landsbygdsutveckling. Eftersom den tredje sektorns organisationer har en samhällsfrämjande roll är det naturligt att kommunerna och den offentliga sektorn riktar en allt större förhoppning till dess verksamhet. Kommunerna söker nya metoder att arbeta hälsofrämjande och den tredje sektorn blir därför ett alternativ då kommunernas ekonomiska krafter minskar. Den tredje sektorn anses vara ett förmånligt alternativ för hälsofrämjande arbete. Att kommunerna riktar förhoppningar till den tredje sektorn är förståeligt då en av den tredje sektorns organisationers huvudfunktion är att arbeta för ersättande- och alternativroll i välfärdssamhällets serviceutbud genom att lätta den offentliga sektorns ekonomiska belastning. (Tennberg, 2007: 20-34)

För att räkna sig till den tredje sektorn ska man uppfylla fem kriterier som utarbetats av Helander och Sundback (1998: 15)

Organisationen bör vara:

1. Organiserade, det vill säga institutionaliserad och ha en formell organisation
2. Privata, det vill säga utan kopplingar till statsmakten
3. Självstyrande, det vill säga agera på eget bevåg
4. Icke vinstdrivande, det vill säga inte garantera vinst åt de som driver rörelsen
5. Volontärer, det vill säga bygga på aktivt deltagande

Soste, Suomen Sosiaali ja terveystyö ry, sammanställer årligen en organisationsbarometer, *järjestöbarometri*, som undersöker trender inom den tredje sektorns social- och hälsovårdsorganisationer. Barometern undersöker bland annat de lokala föreningarnas situation och dess framtidsutsikter. Senaste undersökningen från år 2016 beskriver verksamheten som uppskattad och organisationernas ekonomi som god. Samarbetet med övriga organisationer från den tredje sektorn och med kommunerna har hållits på samma nivå eller rent utav förbättrats jämfört med tidigare undersökningar. Som problem upplever organisationerna medlemsantal, minskat antal frivilliga kring aktivitet och minskad vilja att ställa upp på förtroendeuppgifter. Organisationerna har således problem med frågor som är

mycket centrala för att upprätthålla den organisatoriska verksamheten. (Peltosalmi, J. m.fl. 2016: 36-38)

Finland och Norden utgör en avvikande grupp i frågan om den tredje sektorn och skillnaderna bottnar i den välfärdsstatsmodell som byggts upp i Norden. Jämfört med övriga Europa förespråkas frivilligarbetet i Norden högre, medan den tredje sektorn i andra länder präglas av en högre professionalitet där exempelvis anställd och avlönad personal är vanligare. Då man i Norden ser den tredje sektorn som kompletterande ser man internationellt i högre utsträckning den tredje sektorn som sysselsättande (Helander, 2004: 45). Diskussionen om den tredje sektorn kan således skilja sig beroende på var man befinner sig. En tredje sektor-organisation som vi i Finland skulle kalla professionell skulle ur ett internationellt perspektiv inte nödvändigtvis anses vara det samma. I uppsatsen ser jag professionaliteten inom den tredje sektorn från ett nordiskt och finländskt perspektiv. Jag utgår således från att professionalism i tredje sektor-arbete också kan vara frivilligt.

De fyra samhällsfunktionerna för den tredje sektorns organisationer; samhällelig debatt, idékläckande, demokratiskola och alternativ till serviceutbud, som poängterades i början av kapitlet uppfylls till olika grader inom organisationerna, beroende på hurdan verksamhet organisationerna upprätthåller. Alla former av tredje sektorns organisationer uppfyller oftast åtminstone en av dessa roller, i många fall också flera. (Harding, 2012: 26) De nordiska organisationerna är främst till för att behandla intresse, livsstil och opinion vilket skiljer sig från exempelvis USA, Nederländerna, Storbritannien och Tyskland där föreningar och andra former av tredje sektorns organisationer i högre grad är tjänsteproducerande. (Harding, 2012: 36-37) Att organisationer allt oftare lyfts fram som tänkbara välfärdstjänsteproducenter också i Norden kan tänkas bottna i att politiken i de nordiska länderna närmar sig övrigas och att välfärdsstatssystemet sakta monteras ned. Som exempel har år 2012 45 % av de anställda inom välfärdstjänstområdet i Nederländerna en ideell organisation som arbetsgivare medan motsvarande siffra i Sverige är cirka 5 %. Den svenska tredje sektorn är mycket lik den finska och siffrorna kan därför jämföras med varandra. Inom den Europeiska Unionen önskar man också se en aktivare tredje sektor och lyfter fram den så kallade sociala ekonomin och att man genom den uppmuntrar till verksamhet vars mål är att skapa sociala positiva effekter snarare än ekonomisk gynnsamhet (Harding, 2012: 69-78).

Social ekonomi bygger på demokratiska värderingar och har samhälleliga ändamål. Organisationerna inom social ekonomi är fristående från den offentliga sektorn och görs i

huvudsak av den tredje sektorns organisationer, främst kooperativ eller föreningar. Social ekonomi kopplas främst ihop med de professionaliserade föreningarna, till exempel sådana organisationer med hög grad professionalism. Social ekonomi ses enligt svenska studier som ett hjälpmedel för den tredje sektorns organisationer att uppnå sin fulla potential. (Regeringskansliet, 1999: 10-15) EU-kommissionen sammanställer hela 17 olika tjänsteområden där social ekonomi kunde fungera som sysselsättare. Bland annat hushållstjänster, turism, sport, kultur och barnpassning anses vara områden som inte tillgodoses tillräckligt på den fria marknaden eller av den offentliga sektorn. (Regeringskansliet, 1999: 58-59)

Eftersom den tredje sektorns organisationer är olik varandra finns det många organisationer som rör sig i gråzonerna mellan de olika samhällssektorerna. En förening kan till exempel idka näringsverksamhet och på samma gång hjälpa kommunen samt också arbeta för välgörande ändamål. (Harding, 2012: 22).

Den tredje sektorns mångsidighet bildar en grund för problematik kring beskattning. Verksamheten som den tredje sektorn utför ska vara allmännyttig, men skillnaden mellan allmännyttigt arbete och näringsidkande blir svår att tyda speciellt då organisationerna rör sig i gråzonerna. Politiska beslut tenderar bli avgörande snarare än färdigt uppgjorda riktlinjer då den offentliga och den tredje sektorn samarbetar kring tjänsteproduktion. Kan exempelvis en kommun stöda en tredje sektorns organisation med ekonomiskt verksamhetsunderstöd samtidigt som organisationen också deltar i anbudstävlingar kring service- och tjänsteproduktion? Denna problematik förekommer speciellt på landsbygden, där de privata företagen inte ser lika stora vinstmöjligheter som i större städer. Där den offentliga och den privata sektorn inte klarar av att erbjuda tillräcklig verksamhet uppstår ofta också tredje sektorns organisationer. (Pihlaja, 2010: 51-60)

Ekonomi är en ständigt återkommande diskussion inom den tredje sektorns arbete. Att bilda och driva exempelvis en förening är ett enkelt och skattemässigt förmånligt alternativ då föreningar inte är inkomstskattskyldiga, förutsatt att man inte driver professionell näringsverksamhet (Harding, 2012: 47-48). Enligt 5 § i (1989/503) Föreningslagen får en ”förening endast idka sådan näring eller förvärvsverksamhet som nämns i stadgarna eller som annars direkt hänför sig till dess syfte eller som ska anses ha ringa ekonomisk betydelse”. Reglerna för samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn i frågan om service- och tjänsteproduktion beror således på politiska beslut och organisationens verksamhet.

Förutom att den tredje sektorn ses som ekonomiskt fördelaktigt verkar den på områden där de offentliga och de privata tjänsteproducenter oftast inte finns, vilket möjliggör insamling av ekonomiska medel exempelvis genom projektbidrag, kommunalt verksamhetsbidrag, köptjänster, medlemsavgifter och frivilligt arbete. Ekonomiska understöd är livsviktiga för att organisationerna ska fungera och kunna upprätthålla verksamheten: Organisationerna samlar ofta in ekonomiska medel genom flera av ovan nämnda alternativen. Organisationernas många olika möjligheter på grund av frivillighet och ekonomisk fördelaktighet skapar ibland avundsjuka hos de privata företagen då organisationerna, speciellt inom social- och hälsovårdsområdet kan erbjuda liknande tjänster som den privata sektorn till förmånligare pris. Organisationer från den tredje sektorn och den privata sektorns företag kan med andra ord konkurrera med varandra. För den tredje sektorns organisationer upplevs däremot de insamlingssätt som verkligen ger ekonomisk fördelaktighet, till exempel projekt, som svåra och stora eftersom dess ansökningsprocesser är komplicerade samt tidskrävande. Dessutom kräver finansiärer i dagens läge ofta, för frivilligorganisationer, stora redovisningsprocesser. (Pihlaja, 2010: 44-47)

Organisationer som ombetts producera tjänster åt kommunen utan ekonomisk ersättning	10 %
Organisationer som ombetts producera tjänster mot kommunalt verksamhetsunderstöd	5 %
Organisationer som erbjudits annan form av kommunal betalning	5 %

Organisationer som erhåller ekonomiskt understöd av kommunen	53 %
Organisationer som valt att inte söka kommunalt understöd	41 %
Organisationer som blivit utan ansökt understöd	6 %

**Tabell 3. Organisationer om förändringar i det kommunala understödet.
(Peltosalmi, J. m.fl. 2016)**

Organisationer som uppger att det kommunala stödet är på samma nivå som tidigare	55 %
Organisationer som uppger att det kommunala stödet minskat	28 %
Organisationer som uppger att det kommunala stödet ökat	11 %
Organisationer som uppger att det kommunala stödet uteblivit helt	6 %

Den tredje och den offentliga sektorn samarbetar med varandra till exempel genom ekonomiska understöd. De två senaste åren har 5 % av den tredje sektorns organisationer inom socialsektorn ombetts producera tjänster mot beviljat kommunalt verksamhetsunderstöd, 5 % har erbjudits betalning på annat sätt och 10 % av organisationerna har ombetts producera tjänster utan någon ekonomisk ersättning. Av organisationerna inom socialsektorn får 53 % ekonomiskt understöd av kommunen, av de som ansökte om understöd blev 6 % utan och 41 % valde att inte söka stöd över huvud taget på grund av varierande orsaker. Enligt statistiken uppgav 55 % att stödet var lika stort som förut, 11 % att det stigit, 28 % att det minskat och 6 % att stödet uteblivit helt och hållet. Hela 37 % av organisationerna inom socialområdet, som *Järjestöbarometri* bevakar, har anställd personal inom organisationen. (Peltosalmi, J. m.fl. 2016)

Tabell 4. Förekomst av anställd personal inom den tredje sektorn

Den tredje sektorns organisationer med anställd personal (Peltosalmi, J. m.fl. 2016)	37 %
Föreningar med anställd personal (Helander, 2004)	13 %
Föreningar som uppgett arbetsgivande som sin viktigaste funktion (Helander, 2004)	7 %

I *Paikallisyhdistykset kunta-areenalla* från 2004, som berör hela föreningsområdet var det endast 13 % av föreningarna som hade anställd personal, antingen hel- eller deltid. Endast 7 % av föreningarna uppgav arbetsgivande som föreningens viktigaste funktion. (Helander, 2004)

3.4 Framtid

Järjestöbarometri från 2016 är intressant eftersom de kommande reformerna har beaktats i undersökningen. Takorganisationer som Soste har redan en tid funderat på kommande reformernas betydelse för föreningarna inom sitt verksamhetsområde.

Av de lokala organisationerna inom Soste uppger *Järjestöbarometri* (2016) att 61 % upplevt en liten förändring eller ingen förändring alls inom sin verksamhet sedan den senaste undersökningen, medan 14 % av de tillfrågade uppgav att det skett en stor förändring inom organisationens verksamhet. De organisationer som ansåg att det skett stora förändringar inom verksamheten är i första hand sådana organisationer som arbetar med arbetslösa, åldringar och människor med psykiska sjukdomar. (Peltosalmi, J. m.fl. 2016: 26-33) Tidigare i uppsatsen beskrevs minskat deltagande bland annat kring ansvarsuppgifter och åldrande organisationsmedlemmar som aktuella problem i den tredje sektorn och att det hotar den demokratifostrarroll som speciellt föreningarna anser viktig. Då makten inom organisationerna centraliseras kring färre personer och ofta anställda eller heltidsaktiva kan det uppfattas som ett hot mot demokratiprincipen inom den tredje sektorns organisationer. Samtidigt är föreningsverksamhet enligt *Kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen 2015* (2016) fortsättningsvis ett av de mest populära sätten att påverka sin näromgivning på.

Att förändringar sker inom den tredje sektorn är oundvikligt och då måste också övriga parter ta förändringarna i beaktande. För att i framtiden underlätta samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn lyfter Harding fram förbättringsförslag, som beaktar de aktuella förändringarna inom den tredje sektorn. (Harding, 2012: 94-95);

1. De statliga organisationsbidragen måste höjas
2. Arbetet med civilsamhällets finansiering måste samordnas
3. Reglerna kring upphandling måste ändras
4. Större hänsyn bör tas till mindre aktörer
5. Civilsamhällets aktörer borde tas med aktivare i diskussioner om framtiden
6. Bättre statistik om civilsamhällets verksamhet och funktion bör skapas

Förändrade regler kring upphandling och hur civilsamhällets finansiering kan samordnas gäller organisationer som önskar ta en större sysselsättarroll. Behovet av förbättrad statistik och hänsynsbehoven gäller främst organisationer som vill upprätthålla sin nuvarande verksamhet men också förbättra möjligheterna till samarbete med andra likande organisationer.

Den tredje sektorns uppgift är inte att vara ekonomiskt gynnsamma men samtidigt öppnar regelverket upp för möjligheter kring sociala företag som baserar sin verksamhet på social ekonomi, där hälsa och välmående är högre mål än ekonomisk vinst. Att den tredje sektorn i framtiden producerar tjänster är därför ingen omöjlighet, inte ens med dagens regelverk. Snarare är det de offentliga principerna som behöver en uppdatering. Klarare regler kring offentlig upphandling efterlyses av *Civo* eftersom den tredje sektorn ofta förbises i frågor kring upphandling. Upphandlingsrelaterade frågor lämnar utrymme för olika tolkningar. Kring upphandlingsfrågorna finns det vissa grundprinciper som icke-diskriminering, likabehandling, öppenhet och proportionalitet. (Finlands kommunförbund, 2016) Således borde också den tredje sektorn i högre utsträckning tas med i upphandlingsfrågor och ges möjligheten till att producera tjänster som ingår i offentliga upphandlingsprocesser.

Minskat intresse för ansvarsuppgifter, centralisering av makten, åldrande medlemmar och ekonomiska problem är vanliga problem inom den tredje sektorns organisationer. Pihlaja (2010) lyfter i *Kolmas sektori maaseutukunnissa* upp tänkbara framtidsscenarioer för organisationer i landsbygdskommuner. (Pihlaja, 2010: 100-105):

1. Sociala företag
2. Andelslag
3. Gemensam planering
4. Den tredje sektorn som sysselsättare
5. Gemensam basverksamhet

Det första framtidsscenariot är sociala företag. De sociala företagen arbetar för sociala effekter och resultat framom ekonomisk vinst. Den möjliga vinsten går i sin tur främst till att förbättra verksamheten. Sociala företag kan exempelvis startas av tredje sektorns organisationer i samarbete med kommuner och privata företag. De sociala företagen fungerar inom privata sektorn och är ett komplement till den offentliga sektorns basservice inom till exempel hälso- och välfärdstjänster. I Storbritannien är sociala företag vanliga och har

fungerat speciellt bra inom äldreomsorgen där goda resultat och besparingar har kunnat uppnås. (Pihlaja, 2010)

Andelslag bildade i samarbete med den offentliga och den tredje sektorn är det andra framtidsscenarioet Pihlaja lyfter fram. Hälso- och välfärdstjänster kan produceras av andelslag i samarbete med kommun, kommunens anställda och invånarna. Kommunens anställda inom en viss avdelning, till exempel hemvården, flyttas helt och hållet över till andelslaget och sköter hemvårdstjänsterna därifrån. På samma gång flyttas också de ekonomiska medel som behövs från den kommunala avdelningen till andelslaget. Bildande av andelslag som samarbetsform är en enklare version av att bilda sociala företag. Andelslagets möjliga vinster går till förbättrande av verksamheten, löner och uppmuntring av verksamhet inom hälsa och välfärd. Exempel på andelslag mellan offentlig och tredje sektor finns i Finland, till exempel inom elektroniska rådgivningstjänster för barnfamiljer. (Pihlaja, 2010)

Det tredje framtidsscenarioet som Pihlaja diskuterar är noggrann och gemensam planering av tjänster mellan de olika samhällssektorerna för att uppnå bättre slutresultat. Om kommun, invånare och organisationer tillsammans planerar nödvändiga och önskvärda tjänster kan bättre slutresultat uppnås. Invånarnas och organisationernas delaktighet och känslan av att höras redan i planeringsskedet är viktigt. Ju tidigare invånarnas röst och åsikter blir hörda desto bättre menar Pihlaja. Detta kan uppnås på många olika sätt, till exempel genom byaplaner eller diskussionsforum som rundabordssamtal om samarbete¹. Oberoende i vilken utsträckning man väljer att ta med åsikter är det viktigt att invånarnas ärliga åsikter och tankar kommer fram och att de känner sig uppskattade i samarbetet. För att förverkliga denna typ av samarbetsform krävs noggrann planering och en tydlig strategi. Att involvera invånarna, uppmuntra dem till egna initiativ och att ta hand om varandra inom sitt närområde är viktigt. (Pihlaja, 2010)

Den fjärde framtidsutsikten som lyfts fram beskriver den tredje sektorns organisationer som sysselsättare. Till exempel att långtidsarbetslösa i framtiden utför arbete inom frivilligorganisationer i utbyte mot ekonomiskt understöd. (Pihlaja, 2010)

Det femte och sista framtidsscenarioet är att hjälpa och stödja den tredje sektorns organisationer med basverksamhet, exempelvis styrelsearbete och planering som i dag tar upp

¹ Rundabordssamtal om samarbete kommer från finska begreppet "kumppanuuspöytä", begreppet saknar direkt svensk översättning. Med rundabordssamtal om samarbete menas att den offentliga, den privata och den tredje sektorn tillsammans diskuterar och planerar tjänster. (vskylat.fi, 5) I Kimitoöns strategi använder sig kommunen av begreppet rundabordssamarbete. Begreppet partnerskap används i vissa texter för modellen.

en stor del av organisationernas tid. Genom att gemensamt minska på byråkratin för sammanslutningar får man dem att satsa mera på att upprätthålla och förbättra verksamheten. Som exempel listar Pihlaja Suomussalmi, där man gemensamt grundat en förening som sköter flera olika föreningars byråkratiska verksamhet, bland annat styrelsearbetet. Genom systemet underlättar man rekryterandet av frivilligt deltagande till organisationerna och uppmuntrar till ökat arrangerande av händelser i de glesbebyggda områdena där inte den privata och den offentliga sektorns verksamhet inte räcker till för att trygga grundbehoven. (Pihlaja, 2010)

Rundabordssamtal om samarbete lyfts indirekt också fram av Palomäki som ett alternativ hur den tredje sektorn kan utveckla sitt arbete för att möta framtida organisatoriska problem. Partnerskapen är oftast samarbete mellan aktörer som normalt inte samarbetar med varandra. Palomäki menar att olika former av partnerskap blir vanligare och listar fem delar som beskriver ett partnerskap (Palomäki, 1997: 75):

1. Ett organisatoriskt arrangemang,
2. Ett försök att nå gemensamma målsättningar,
3. Ofta lokalt förankrat,
4. En process och
5. Ett tidsbestämt avtal.

Pihlaja listar förslag på hur man från offentliga sektorns håll bör utveckla sin verksamhet för att i fortsättningen underlätta den tredje sektorns arbete (Pihlaja, 2010: 95-99).

1. Kommunerna bör fortsätta att stöda den tredje sektorns organisationer mångsidigt. Inom organisationerna konstateras behovet av kommunernas stöd och hur stödet utformas inte vara det huvudsakliga. Det kan till exempel vara ekonomiskt understöd i form av bidrag men också förmånliga utrymmeshyror och hjälp i form av utbildning. Att kommunen visar uppskattning jämt mot den tredje sektorns organisationer är viktigare än hur själva stödformen ser ut.
2. Kommunerna bör förbättra samarbetet med den tredje sektorn och förbättra kommunikationen. Samarbetet mellan kommuner och den tredje sektors organisationer är viktigt. Om det i kommunen finns en utsedd person som sköter kontakten med organisationer underlättar det samarbetet och kommunikationen.

3. Kommunerna bör göra en strategi för samarbete med den tredje sektorns organisationer. Det är viktigt att kommunerna skriver ned sina mål med samarbetet med den tredje sektorns organisationer. Exempelvis hurdana tjänster som kommunen önskar att den tredje sektorn skulle producera. Fastän kommunerna i fråga skulle ha ett välfungerande samarbete med organisationerna är det ändå viktigt att få det nedskrivet för att underlätta samarbetet och få målen mer eftersträvar klargjorda.
4. Kommunerna bör fundera på nya sätt att stödja den tredje sektorns organisationer. Hur kan kommunen stödja den tredje sektorns organisationer på ett bättre sätt, finns det nya och alternativa sätt som också kunde locka fler invånare till organisationernas verksamhet? Nya stödformer bör undersökas både från offentligt och från den tredje sektorns håll. Hur kan man möta de svårigheter som den tredje sektorn upplever och locka nya medlemmar till organisationerna?
5. Staten måste uppmärksamma den tredje sektorns organisationers särställning. Den tredje sektorns traditionella värden som samarbetsfrämjare och frivilligarbete har lyfts fram för lite i den politiska diskussionen. I stället har man sett dem som tjänsteproducenter och bland annat lyft fram svårigheterna kring beskattning och näringslivsform.
6. Staten bör definiera samhällsekonomiska begrepp och regler tydligare. Klarare regler och framförallt information om dem bör skapas för att underlätta den tredje sektorns arbete, speciellt för de organisationer som verkar inom social- och hälsoindustrin och för övriga som önskar ta en större roll i serviceproducerande verksamhet.
7. Organisationernas ekonomiska verksamhetsförutsättningar bör säkerställas. Ekonomin är för de flesta organisationerna en stor utmaning. Hur ska man på landsbygden trygga förutsättningarna för invånarna om organisationerna inte har de ekonomiska förutsättningarna samtidigt som kommunala understödsmöjligheter minskar.
8. Den tredje sektorns organisationers möjlighet att anställa personal bör förbättras eftersom nya arbetsplatser behövs, speciellt på landsbygden. Den tredje sektorns organisationer har en bra grund för arbete inom projekt, till exempel för

hälsofrämjande arbete. Frivilligarbetare, äldre, långtidsarbetslösa och flyktingar är grupper som kunde anställas av organisationer på landsbyden där det finns ett behov.

9. Skillnaderna mellan frivilligarbete och anställningsarbete bör klargöras. Vad är allmännyttig verksamhet och vad är näringsliv? Kommunerna bör känna sitt ansvar i viktiga tjänster som frivilliga producerar. Om det inte finns finansiella medel att stöda den tredje sektorns tjänster, kan man då från offentligt håll förvänta sig samma resultat kring exempelvis utbildning. Beslutsfattarna kan inte förvänta sig att frivilliga går kurser och utbildar sig om stödformer saknas. Om kommunen däremot stöder och köper tjänster av den tredje sektorns organisationer har de också rätt att kräva utbildning och kunskap. Skillnaderna mellan vad som är näringsliv och frivilligarbete samt vad som är ekonomisk verksamhet och icke-ekonomisk verksamhet är i dagens läge oklara både sett från organisationernas sida men också från den offentliga sektorns sida.

10. Det bör klargöras hur man producerar och finansierar samhälleligt viktiga tjänster som inte kan läggas ut på marknaden och göra regler kring dessa. Hur säkerställa organisationernas verksamhet som finns där inte offentliga och privata sektorn verkar. Hur kan man stöda och säkerställa den frivilliga verksamheten? Detta är vanligt på landsbygdsorter där många områden inte är ekonomiskt gynnsamma för den privata sektorn att producera tjänster kring.

Både Harding (2012) och Pihlaja (2010) tar upp liknande frågor som den offentliga och den tredje sektorn bör fundera kring.

3.5 Professionalisering av den tredje sektorn

Tidigare i uppsatsen har centraliseringen av makten inom föreningar diskuterats. Centraliseringstrenden har lett till att professionalismen inom föreningar i många fall ökat och att många föreningar börjat ha allt mer företagsliknande verksamhet.

Tidigare i kapitlet redovisades visade Peltosalmi m.fl. i *Järjestöbarometri* att professionaliseringstrenden i social- och hälsovårdsföreningar ökat, vilket också överensstämmer med det som Tobias Harding (2012) tar upp i *Framtidens civilsamhälle*. Harding tror att den tredje sektorns organisationer i framtiden fortsättningsvis är ett viktigt och dominerande samhällsinslag. Organisationerna kommer däremot att se annorlunda ut och få sällskap av flera nya organisationstyper. Det finns en stor potential i den tredje sektorns organisationer och i de nya organisationstyperna. Till exempel tjänsteproduktion inom social service och olika sorters hjälpfunktioner delfinansierade av offentliga bidrag. Förändrad organisationsstruktur inom den tredje sektorn ställer också den offentliga sektorn inför nya utmaningar som kräver nya lösningar på samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn. En allt för stark offentlig styrning av den tredje sektorns organisationer och verksamhet kan ändå hota organisationernas oberoende ställning samt deras möjligheter att genomföra egna nya innovativa lösningar. Tidigare i uppsatsen diskuterades olika lösnings- och förbättringsförslag för utökat samarbete mellan de olika sektorerna för att möta förändringarna inom den tredje sektorn. Både i den offentliga och i den tredje sektorn sker förändringar som kräver nya samarbetsformer samt nya lösningar på problem. Dessutom blir det allt svårare att skilja på vad som är ideellt och vad som är professionellt arbete. En allt för stark styrning av den tredje sektorns verksamhet hotar göra organisationerna till underleverantörer åt den offentliga sektorn i marknadsmässig konkurrens med den privata sektorns vinstdrivande organisationer som styrs av professionella ledare i stället för sina aktiva medlemmar. (Harding, 2012: 18-19)

Wijkström och Lundström presenterar i *Den ideella sektorn, organisationerna i det civila samhället*, hur den tredje sektorn de senaste cirka 30 åren har genomgått flera förändringsprocesser. (Wijkström, Lundström, 2002)

1. En förskjutning från att driva sakfrågor och intressepolitik till att i stället producera tjänster inom välfärdsservice.

2. Den offentliga sektorn uppmuntrar i högre grad till kontrakts- och entreprenadrelationer i stället för tidigare bidragsmodeller. Således ingår den tredje sektorn kontrakt med offentliga sektorn i stället för att ansöka om bidrag.
3. Sätten att sköta och driva en organisation inom den tredje sektorn har förändrats. En allt mer ekonomiserad språkanvändning har börjat användas och marknadens språk samt tankesätt har kommit in i den tredje sektorns verksamhet. Begrepp som kunder används i stället för medlemmar, marknad används i stället för verksamhetsområde och man har inom organisationen också ett varumärke att sköta om. Organisationers och föreningars medlemskap utvecklas till ett kundförhållande mellan producent och konsument i stället för demokratiskt deltagande.

Avståndet mellan organisationsledning och medlemmar har ökat och organisationerna styrs i högre grad av heltidsaktiva och anställda (Harding, 2012: 58-61). Denna utveckling har i sin tur stått som grund för flera nya trender inom den tredje sektorns verksamhet, till exempel alternativa organisationsformer. Stiftelser har blivit en allt populärare organisationsform inom den tredje sektorn, speciellt inom socialområdet på de ideella föreningarnas bekostnad. Den ideella verksamheten övergår till social ekonomi och en ökad fokusering kring serviceproduktion. Kommersialiseringen av den tredje sektorn ökar och bolagiserar verksamheten exempelvis inom toppidrotten. Dessutom har nya tankesätt kring samarbete mellan organisationer från den tredje sektorn uppstått. Tidigare samarbetade oftast organisationerna kring liknande verksamhet men detta har nu utvecklats till mer samarbete med organisationer med liknande organisationsformer kring arbetssätt och resurser, exempelvis samarbete kring ledarskapsfrågor. (Wijkström, Lundström, 2002: 18-49)

Idrottsföreningar konstaterades tidigare i uppsatsen vara den typ av föreningsverksamhet som lockar flest deltagare. Idrottsföreningarna har upplevt en stark professionaliseringstrend, speciellt de föreningar som sysslar med toppidrott. Då organisationernas verksamhet förändras är det viktigt att också den offentliga sektorn funderar på sin funktion. Vill man fortsättningsvis stöda folkrörelsemodellen genom bidrag beroende på till exempel medlemsantal och verksamhet eller ska man försöka styra den tredje sektorn till serviceleverantörer av exempelvis hälsotjänster?

Kommersialisering och professionalisering leder till att verksamheten förvandlas från hobby till större allvar. För att nå framgång är man beroende av ekonomiska resurser bland annat för

att finansiera träningstider, men också för att betala löner till eventuella anställda inom föreningen eftersom frivilligarbetet inte längre räcker till. Framgångskraven leder till behov av personal med kunskap för att hålla koll på de ekonomiska och strategiska frågorna. Ju större satsningen är desto större blir också professionalismen inom organisationerna. (Lindroth, Norberg, 2002: 397-399)

Tänkbara orsaker till att den tredje sektorn blivit mer marknadsorienterad under de senaste åren är bland annat (Sundqvist, 2016: 26-27);

- Minskade bidrag från den offentliga och den privata sektorn fastän servicen och verksamheten inom den tredje sektorn ökat.
- Ett marknadsorienterat och konkurrensbetonande samhälle där offerter och upphandlingssituationer ökar.
- Finansiärers allt strängare krav på uppföljning och rapportering.
- Socialt entreprenörskap. Ledare i den tredje sektorns organisationer tar exempel från den privata sektorn och hämtar med dem till det frivilliga arbetet.

Sundqvist utför i sin pro gradu-avhandling en enkätundersökning om hur finansiärernas krav på redovisning och granskning påverkar medborgarsamhällets organisationer. Enkätundersökningen besvarades av 41 föreningar och hade svarsprocenten 51,8 %. Föreningarna i Sundqvists enkät anser i övervägande majoritet att den externa finansieringen är viktig och att föreningarnas verksamhet inte skulle vara möjlig utan den. De lokala föreningarna klarar sig i allmänhet bättre på egen hand, medan de regionala och de landsomfattande föreningarna är i ett större behov av extern finansiering. Hela 92,7 % av föreningarna använder sig av privata finansiärer för att bekosta verksamheten, 65,9 % använder offentlig finansiering och 7,3 % får EU finansiering för sin verksamhet.

De flesta föreningar i Sundqvists undersökning anser att kraven på redovisning och rapportering till finansiärerna är på en måttlig nivå och att redovisningen samtidigt fungerar som intern kontroll över föreningens verksamhet. Det finns ändå stora skillnader mellan föreningarna beroende på om deras verksamhet är landsomfattande, regional eller lokal. De lokala föreningarna ser något överraskande redovisningen som mindre påfrestande än de regionala och landsomfattande organisationerna. De regionala och nationella föreningarna anser att kraven på redovisning och rapportering till finansiärerna ökat under de 10 senaste åren. De flesta föreningarna i undersökningen tror också att kraven på redovisning kommer att öka i framtiden. (Sundqvist, 2016: 48-71)

Arbetet kring redovisning och rapportering har trots att det upplevs vara på en måttlig nivå, ökat under de senaste åren och antas också öka i framtiden. Detta har lett till att föreningarna anser att det bli allt svårare att locka nya medlemmar speciellt till förtroendeuppdrag och ansvarsuppgifter. Rädslan att ta emot förtroendeuppdrag anser Sundqvist vara en större hotbild mot föreningsverksamhet än det faktum att finansiärernas krav ökar. Finansiärernas krav på redovisning och uppföljning ökar på grund av konkurrens om finansiering vilket leder till att föreningarnas verksamhetsstyrning professionaliseras sp, i sin tur leder till att föreningarna får svårare att rekrytera nya till intresserade till sitt administrativa arbete. (Sundqvist, 2016: 85-97)

3.6 Den tredje sektorn som hälsofrämjare

Den tredje sektorn är mycket aktuell och omdiskuterad i dagens politik. Därför är det också viktigt att granska och undersöka förhoppningarna som ställs på organisationerna utifrån den tredje sektorns perspektiv. I uppsatsen har det redan konstaterats att det finns många olika tankar om den tredje sektorn och dess framtida funktion.

Den tredje sektorns organisationer har en viktig samhällelig ställning i och med att de ofta verkar i gråzoner där den offentliga och den privata sektorn inte klarar av att producera tjänster. Samtidigt som det på politiker- och tjänstemannanivå diskuteras om den tredje sektorn som en livboj för kommunerna är åsikten, speciellt på landsbygden, att organisationerna redan har fullt upp med egen verksamhet och att de inte klarar av en mer byråkratisk uppgift utan anställd personal. På landsbygden ser man i stället ett behov av att lyfta fram och bevara den viktiga hälsofrämjande rollen som det vanliga föreningsarbetet har, till exempel sysselsättning och hobbyverksamhet. Detta borde enligt Pihlaja diskuteras i en allt högre utsträckning i stället för att bara fokusera på det professionella arbetet som den tredje sektorn kunde tänkas utföra. (Pihlaja, 2010: 65-68)

Den tredje sektorns organisationer aktiverar kommuninvånarna och för dem samman. Den ser till att ge fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande samt upprätthåller invånarnas funktionsduglighet. Vilket betyder att den tredje sektorns verksamhet direkt är hälsofrämjande trots att verksamheten kan se ut på många olika sätt. Organisationernas roll är speciellt stor på

landsbygden där privata fritidsaktörer inte finns i samma utsträckning som på större orter. Samtidigt som organisationernas viktiga roll lyfts fram finns det också en oro jämfört med det kommunala stödet som i framtiden kan komma att minska i och med en allt svårare ekonomiska situation för de finländska kommunerna. Utan ekonomiskt stöd är det svårt att upprätthålla verksamhet inom organisationerna i den tredje sektorn. En kommundirektör beskriver i Pihlajas undersökning föreningsverksamhetens viktiga funktion. ”Utan organisationerna inom den tredje sektorn skulle det vara lika mörkt som på S markets parkering på kvällarna”. Detta visar hur stor och viktig roll den tredje sektorn spelar på landsbygden. (Pihlaja, 2010: 69)

Trots att den tredje sektorn är viktig inom sysselsättning, och ger många människor en hobby, är det svårt för kommunerna att räkna med att den tredje sektorn skulle kunna bära och upprätthålla hela den hälsofrämjande biten ensamma. Om kommunerna till exempel understöder verksamheten med skattepengar är det också lätt för kommunerna att kräva verksamhet i utbyte mot det ekonomiska stödet, men om kommunerna inte stöder den tredje sektorns verksamhet kan den inte heller kräva att någon verksamhet upprätthålls. Denna problematik försöker man i dag bland annat lösa genom att sitta ner och diskutera samt planera tillsammans med de olika samhällssektorerna. ”Tredje sektorns organisationer behöver samarbetspartners, genom att samarbeta kan man uppnå i princip vad som helst”, konstaterar en föreningsrespondent i Pihlajas undersökning. Genom samarbete kan man på olika sätt arbeta för att förbättra invånarnas hälsa och välbefinnande. (Pihlaja, 2010: 70-75) Om kommunerna tillsammans med den tredje sektorns organisationer kunde få till stånd ett utökat och förbättrat samarbete kunde man också förbättra invånarnas hälsa. Detta är en viktig tanke att ta med sig då man på politiskt håll talar om den tredje sektorns ökade hälsofrämjande roll i framtida kommuner. Samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn kommer i följande kapitel att undersökas noggrannare.

På landsbygdsorter ser man främst den tredje sektorn som en social verksamhet, att göra saker tillsammans och få ta del av social gemenskap. Att den tredje sektorn ska producera tjänster, som man från beslutsfattarhåll hoppas, upplevs enligt Pihlaja som avlägset på landsbygdsorterna. Dessutom har organisationerna interna problem som ökad medlemsålder och svårigheter med att locka nya medlemmar vilket gör att behovet av nytänkande behövs. Kring dessa frågor kan olika former av samarbetsdiskussioner vara viktiga och locka nya människor till organisationerna. (Pihlaja, 2010: 86-88)

4 Samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn

I uppsatsen syftar den offentliga sektorn i första hand på den kommunala sektorn. I detta kapitel diskuteras hur den offentliga och den tredje sektorn samarbetar med varandra, speciellt kring främjandet av hälsa och välmående.

I Finland är kommunernas uppgift bland annat att ordna allmännyttiga tjänster till invånarna, exempelvis tjänster kring hälsofrämjande arbete. Dessa kan kommunerna antingen själva producera eller outsourca till den privata eller den tredje sektorns aktörer. Om kommunen väljer att anlita en utomstående arrangör kan det ske genom konkurrensutsättning, att ge producenten undantagslov eller att ge producenten skyldighet till tjänsteproduktion och betala ersättning. Oftast producerar de finländska kommunerna tjänsterna själva men de olika formerna av konkurrensutsättning förekommer också. (Pihlaja, 2010: 59-60)

Kommunerna i Finland har stark självbestämmanderätt i frågor som berör välfärd, vars syfte är att kommuninvånarna skall må bra. Kommunerna får själv välja om verksamhetens mål, verksamhetsätt och resurserna ska uppdelas bland dem som använder sig av tjänsterna samt dess intressegrupper. Välmående har tidigare i uppsatsen konstaterats bero på flera olika faktorer exempelvis sociala, psykiska och fysiska sådana. På grund av kommunernas försämrade ekonomiska utsikter förskjuts arbetet kring välmående ofta till aktörer utanför den offentliga sektorn vilket innebär att medborgarna i högre utsträckning också tvingas betala för fritidsintressen samt de hälsofrämjande tjänster man använder sig av (Tennberg, 2007: 34-35).

På grund av den starka självbestämmanderätten kring välfärden är också skillnaderna mellan kommunernas satsning i dessa frågor stora. Pihlaja (2010) undersöker i *Kolmas sektori maaseutukunnissa* hur landsbygdskommuner skiljer sig från tätorter och skillnaderna i hur den tredje sektorn används som tjänsteproducent. I undersökningen konstateras att den offentliga sektorn och den tredje sektorn länge samarbetat med varandra och att exempelvis 16,6 % av alla tjänster inom social- och hälsovård år 2008 producerades av organisationer från den tredje sektorn. Ett exempel på arbetsområde där den tredje sektorn är med och producerar tjänster är dagvård och eftermiddagsverksamhet. Statistiskt sett är den tredje sektorn en viktigare samarbetspartner för den offentliga sektorn kring dessa tjänster än den privata sektorn. (Pihlaja, 2010)

Skillnaderna mellan hur och i vilken utsträckning de finländska kommunerna samarbetar den tredje sektorns organisationer är stora. Pihlaja (2010) undersöker kommundirektörernas

åsikter om den tredje sektorns möjligheter inom service- och tjänsteproduktion i landsbygdskommuner och varför samarbetet skiljer sig från hur organisationerna används i tätorterna. Bland kommundirektörerna i landsbygdskommunerna uppfattas den tredje sektorn främst som föreningar och frivilligorganisationer. Då faller övriga ofta mer professionella former av den tredje sektorns organisationer snabbt bort ur diskussionen. Traditionell föreningsverksamhet är starkt förknippat med talko- och frivilligarbete, speciellt på landsbygden och därför ställer kommundirektörerna också sig frågande till att föreningarna ska kunna vara med och producera tjänster, trots att det på större orter och också internationellt förekommer. Kommundirektörer i undersökningen har svårt att se den tredje sektorns organisationer som tjänsteproducenter och de anbudstävlingar som kommunerna arrangerar riktar sig i första hand åt de lokala företagen. Eftersom det på landsbygden är frivilligarbete som dominerar den tredje sektorns verksamhet är det också få organisationer som har anställd personal, vilket försvårar organisationerna möjlighet till tjänsteproduktion då professionalismen ofta saknas. Pihlaja (2010) ber kommundirektörerna lista vilka faktorer som de anser hindra den tredje sektorns möjligheter till tjänsteproduktion: (Pihlaja, 2010: 36-43)

1. Osäker ekonomi och finansiering bland organisationerna inom den tredje sektorn.
2. Åldersstrukturen i den tredje sektorns organisationer är hög och det finns få unga som är aktiva.
3. Det finns över lag inte tillräckligt många aktiva inom organisationerna i den tredje sektorn.
4. Organisationerna har inte tillräckligt med kunskap för att kunna utföra professionella uppgifter.
5. Det finns inte intresserade organisationer att utföra de tjänster som behövs.

Bland landsbygdens kommundirektörer finns det ett starkt tvivel i frågan om att den tredje sektorns organisationer ska kunna producera tjänster ensamma eller tillsammans med kommunen där den tredje sektorn bär huvudansvaret för verksamheten. Den största orsaken till att kommundirektörerna ställer sig skeptiska till tjänsteproduktion inom den tredje sektorn är ekonomin. På vems ansvar blir den ekonomiska frågan om den tredje sektorn inte klarar av den ökade rollen och att leverera enligt överenskommelse. Samtidigt som kommundirektörerna på landsbygden är skeptiska till tjänsteproduktion av den tredje sektorns organisationer menar de ändå att det finns möjligheter i exempelvis idrotts- och ungdomsarbete där föreningar redan i dag gör ett stort jobb. (Pihlaja, 2010)

Idrott och motion är en viktig del av arbetet inom främjandet av hälsa och välmående för kommuninvånarna. Därför ser den offentliga sektorn också föreningarna på lokal nivå som viktiga samarbetspartners. Tennberg undersöker i *Hälsomotion, en översikt över skillnader i hälsomotionens ställning i kommunerna* samarbetet och jämför skillnader mellan finsk- och svenskspråkiga kommuner. I de två- och svenskspråkiga kommunerna i Finland anser 56 % av kommunerna att lokala föreningar inom motions- och idrottsarbete är den viktigaste samarbetspartnern i dessa frågor. De två- och svenskspråkiga kommunerna anser enligt Tennbergs undersökning att det är viktigt att samarbeta och ta med flera olika samhällssektorer i hälsofrämjande verksamhet. (Tennberg 2007, 67)

Tabell 5. Förekomst av välfärdsstrategi eller motsvarande inom kommunerna (Tennberg 2007)

	Finskspråkiga kommuner	Två- eller svenskspråkiga kommuner
Har en välfärds eller motsvarande strategi	15 %	15 %
Välfärds eller motsvarande strategi under beredning	16 %	22 %
Välfärds eller motsvarande strategi saknas	68 %	63 %

Tabell 6. Förekomst av välfärdsstrategi eller motsvarande inom kommuner med 4 000 – 9 999 invånare (Tennberg 2007)

	Finskspråkiga kommuner	Två- eller svenskspråkiga kommuner
Har en välfärds- eller motsvarande strategi	20 %	30 %
Välfärds- eller motsvarande strategi under beredning	10 %	11 %
Välfärds- eller motsvarande strategi saknas	70 %	59 %

Kommunerna i Finland uppmuntras att göra en välfärdsstrategi för att utveckla det hälsofrämjande arbetet. Tennberg (2007) undersöker i *Hälsomotion, en översikt över skillnader i hälsomotionens ställning i kommunerna* skillnaderna mellan svensk- och

finskspråkiga kommuner. Undersökningen görs genom att undersöka de två- och svenskspråkiga kommunernas förekomst av strategi medan uppgifterna från de finskspråkiga kommunerna baserar sig på tidigare litteratur som Tennberg använt sig av i sin undersökning. I de finskspråkiga kommunerna hade år 2007 15 % en välfärdsstrategi eller annat motsvarande hälsopolitiskt program. I 16 % av kommunerna var en strategi under beredning. Bland kommuner med mellan 4000 och 9999 invånare hade 20 % av kommunerna uppfört ett program medan 10 % beredde ett sådant. Storleken 4000-9999 invånare är relevant för min uppsats eftersom det är en kommunstorlek i samma storleksklass som Kimitoön. I de två- och svenskspråkiga kommunerna hade år 2007 15 % uppfört en välfärdsstrategi eller motsvarande program, i 22 % av kommunerna bereddes ett sådant. I kommuner med invånarantal mellan 4000 och 9999 hade 30 % av de tvåspråkiga och svenskspråkiga kommunerna uppfört ett program, medan 11 % beredde ett sådant. I allmänhet är det vanligare med välfärdsstrategier ju större kommunerna är. (Tennberg 2007, 48-76)

Samarbete mellan kommun och den tredje sektorn kan sammanfattningsvis se ut på många olika sätt. Olika former av understöd och köptjänster gör kommunerna viktiga för den tredje sektorns organisationer. Den tredje sektorn har också möjligheter att delta i anbudstävlingar. Dessutom stöder kommunerna den tredje sektorn på andra sätt, i den empiriska undersökningen kommer till exempel utrymmes användning och rådgivning att lyftas fram som viktiga samarbetsformer. Stöden och samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn är viktigt, speciellt kring idrotts- och ungdomsarbete.

Pihlaja (2010) lyfter fram att den tredje sektorn är viktigare samarbetspartners på landsbygden där det i samma utsträckning inte finns privata aktörer kring sysselsättande verksamhet. Tennberg (2007) belyser behovet av strategi för arbetet och i samarbetet mellan offentlig och tredje sektor. Genom strategier kunde samarbetet mellan sektorerna förbättras.

I detta kapitel har jag berört grundläggande fakta om den tredje sektorns verksamhet för att besvara uppsatsens forskningsfråga och förväntningar om hurdana förutsättningar den tredje sektorn har i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön.

5 Uppsatsens upplägg

Uppsatsen undersöker förutsättningar och kartlägger samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn med Kimitoön som fallstudie och hälsofrämjande arbete som undersökningsobjekt. Uppsatsens teori fokuserar på hur samarbete mellan de olika sektorerna ser ut, hur det förändrats och hur det kan tänkas se ut i framtiden. Förändrade trender i den tredje sektorns organisationsformer och dess arbete samt landskaps-, social- och hälsovårdsreformen tvingar kommunerna att fundera på framtiden och hur man genom samarbete fortsättningsvis ska kunna upprätthålla livskraftiga kommuner. En viktig del av uppsatsen är således att kartlägga samarbete och ge framtidsutsikter för hur samarbetet kan utvecklas. I uppsatsens empiriska undersökning ger Kimitoöns tjänstemän och representanter från Kimitoöns tredje sektor sin syn på samarbetet och förutsättningar för framtiden. Med hjälp av detta önskar jag besvara uppsatsens forskningsfråga om hurdana förutsättningar den tredje sektorn har i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön.

I uppsatsens tidigare kapitel har kommande reformer och den tredje sektorn diskuterats och förklarats. I föregående kapitel lyftes samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn upp och i kommande kapitel kommer uppsatsen att undersöka fallet Kimitoön. I följande kapitel kommer uppsatsen att gå djupare in på hur samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn ser ut och går därefter djupare in på fallet Kimitoön. Kapitel 6 ger bakgrundsinformation om hur samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn ser ut på Kimitoön och fungerar som en kartläggning. Därefter följer uppsatsens empiriska undersökning som utförs genom kvalitativ studie med semistrukturerad intervjumetod. Frågorna som både kommunens tjänstemän och den tredje sektorns respondenter besvarar analyserar samarbetet noggrannare. Finns det exempelvis likheter och olikheter mellan de olika svaren beroende på om de är tjänstemän eller den tredje sektorns representanter? Svaren ger viktig bakgrundsinformation för att kunna besvara forskningsfrågan om hurdana förutsättningar den tredje sektorn har i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön. Vikten och behovet av att undersöka och kartlägga den tredje sektorn på Kimitoön lyfts fram av flera intervjuade tjänstemän. Jag förväntar mig att den tredje sektorn kommer att bli en viktigare samarbetspartner för kommunen i och med reformerna. Vissa av de semistrukturerade intervjufrågorna är personliga och därför kommer inte respondenternas namn att publiceras i samband med intervju svaren.

Semistrukturerad intervjumetod innebär färdigt listade intervjufrågor med vissa teman som ska besvaras i intervjuerna, men att respondenten ändå får stor frihet att själv utforma svaren och att diskussionen kan gå också utanför de på förhand planerade frågorna. (Bryman, 2002: 301-306)

Kvalitativ forskning får ibland kritik för att vara subjektiv och att den bygger på forskarens osystematiska uppfattningar. Därför är det viktigt att komma ihåg att det är de teoretiska slutsatserna som formulerats på kvalitativ data som är det viktiga i studien och att inte några enstaka organisationer kan representera hela forskningsområdet. Den kvalitativa undersökningsmetoden beskrivs med ord istället för siffror. (Bryman, 2002: 269-273) Jag har ändå valt att sammanfatta de intervjuades svar genom statistik, trots valet av kvalitativ forskningsmetod.

Urvalet för intervjuerna har gjorts genom att välja tjänstemän i chefspositioner för Kimitoöns kommuns olika avdelningar, samt tjänstemän som genom sitt arbete har mycket kontakt med den tredje sektorns organisationer. Alla åtta inbjudna tjänstemän besvarade intervjufrågorna. Organisationerna från den tredje sektorn har valts ut genom de svar som tjänstemännen gett, till exempel genom att välja sådana organisationer med verksamhet som tjänstemännen uppger sig samarbeta med men också beroende på vilken ort på Kimitoön de är ifrån och vilken typ av organisation de representerar. Fem av de inbjudna organisationerna från Kimitoöns tredje sektor besvarade frågorna. Intervjufrågorna i sin helhet finns i bilagorna i slutet av uppsatsen.

Samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn har tidigare i uppsatsen konstaterats kunna se ut på flera olika sätt och det kan variera stort mellan olika kommuner. Uppsatsen behandlar bland annat samarbetsformer som köptjänster och ekonomiska verksamhetsunderstöd, vilket är intressanta samarbetsformer att undersöka eftersom det ofta kräver en hög grad professionalism av organisationen från den tredje sektorn. Köptjänster är professionella och krävande för organisationer medan verksamhetsunderstöden är en enklare form av samarbete för att uppmuntra organisationerna till verksamhet. Kommunerna kan också stöda den tredje sektorns organisationer på många andra sätt som ofta tenderar att falla i glömska då man diskuterar samarbetsfrågor mellan den offentliga och den tredje sektorn. Dessa är exempelvis förmånliga utrymmeshyror, rådgivning och expertis. I kapitel 6 kommer situationen på uppsatsens fallstudiekommun Kimitoön att tas upp.

6 Fallstudien Kimitoön

År 2009 slogs kommunerna Kimito, Västanfjärd och Dragsfjärd ihop till Kimitoöns kommun. Kimitoön är en skärgårdskommun med ett invånarantal på 6908 människor, (31.12.2015). Kommunen består av 2500 öar av vilka cirka 30 är bebodda. (Kimitoöns kommuns hemsida, 2016)

6.1 Den tredje sektorns verksamhet på Kimitoön

På Kimitoön finns det cirka 230 stycken registrerade föreningar (Kimitoöns kommun, 2016). Ett tiotal av dessa föreningar hotas försvinna ur föreningsregistret då Patent- och registerstyrelsen rensar inaktiva föreningar i början av 2017 (Patent- och registerstyrelsen, 2016). Diskussionen om den tredje sektorn på Kimitoön kommer i stor utsträckning att handla om föreningar. Pihlaja (2010) förklarar i *Kolmas sektori maaseutukunnissa* att den tredje sektorn på landsbygden oftast förknippas med föreningsverksamhet och det visar sig också i denna uppsats empiriska undersökning då intervjuerna i stor grad handlat om föreningar framom övriga organisationsformer.

Två tidigare undersökningar lyfter fram Kimitoöns mycket aktiva föreningsliv, vilket också gör uppsatsens forskningsområde intressant och relevant. Enligt Pekola-Sjöblom i *Kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen 2015* (2016) är Kimitoön den Arttu2-kommun med högst deltagarindex i föreningsverksamhet. Invånarna på Kimitoön använder sig aktivt av de föreningstjänster som står till förfogande och rapporten uppger att hela 52 % av kommuninvånarna deltar i åtminstone en förenings verksamhet på Kimitoön. Känslan att genom deltagande i föreningsverksamhet vara med och påverka beslutsfattandet inom kommunen är på Kimitoön högre än de flesta andra Arttu2-kommunerna. Den vanligaste föreningsverksamheten att delta i på Kimitoön är enligt rapporten idrotts- och motionsverksamhet. Av de tillfrågade uppgav 23 % att de deltar i föreningsverksamhet som upprätthålls av en idrotts- eller motionsförening. Om idrottsföreningar är den mest populära verksamheten att delta i är byaföreningar och byaråd de mest effektiva föreningsformerna att delta i för att påverka sin omgivning på Kimitoön följt av föräldraföreningar och idrottsföreningar. (Pekola-Sjöblom, 2015) Arttu-2 programmet undersöker genomförda och

kommande förändringar i 40 stycken olika finländska kommuner. Undersökningsprogrammet började 2014 och pågår till 2018. (Kommunförbundet, 2017)

Trots att föreningsdeltagandet på Kimitoön, enligt Pekola-Sjöblom (2016), är störst av alla Arttu2-kommuner har det statistiskt ändå minskat sedan 2011 då föregående undersökning av området gjordes. Däremot har känslan av att vara med och påverka sitt närsamhälle genom föreningsverksamhet gått upp. Påverkningsmöjligheter genom föreningsverksamhet är en allmänt stigande trend i de flesta Arttu2-kommunerna. (Pekola-Sjöblom, 2015)

Tabell 7. Föreningsdeltagande (Pekola-Sjöblom, 2016)

	Kimitoön	Medeltal kommunstolek 5 000 – 10 000 invånare
Deltagarprocent i föreningsverksamhet	52 %	46 %

Tabell 8. Störst påverkningsmöjlighet genom föreningsverksamhet (Pekola-Sjöblom, 2016)

	Kimitoön	Medeltal kommunstolek 5 000 – 10 000 invånare
Byalag	41 %	38 %
Föräldraföreningar	35 %	35 %
Idrottsföreningar	35 %	40 %

Tabell 9. De mest populära föreningstyperna att delta i på Kimitoön (Pekola-Sjöblom, 2016)

1. Idrotts- och motionsföreningar
2. Byaföreningar
3. Arbetsorganisationer/Arbetarföreningar

År 2014 genomfördes en föreningsundersökning på Kimitoön av Egentliga Finlands Byar r.f. Undersökningen kartlade föreningarnas resurser för att kunna utveckla samarbetet mellan kommun, föreningar och församling. Undersökningens resultat visar bland annat att det finns

ett visst intresse för att delta i beslutsfattandet i kommunen från den tredje sektorns sida och att man önskade att kommunen skulle vara mer öppen i sin verksamhet. Många föreningar ansåg sig vara positiva till att producera tjänster för kommunen eller församlingen men hoppas då också på stöd i sin verksamhet av dessa. Baserat på Egenliga Finlands Byars undersökning kan det därför finnas förutsättningar från föreningarnas sida att producera tjänster tillsammans med kommunen. Av de som svarade på undersökningen ansåg 65 % att man riktar sin verksamhet till allmänheten, 80 % uppgav att man ordnade evenemang öppna för allmänheten. I undersökningen uppgav 80 % att man samarbetar med andra föreningar. Kulturtjänster, fritids- och hobbytjänster samt motions- och idrottstjänster var de mest populära på Kimitoön enligt undersökningen. Uppemot 70 % av de som svarade på undersökningen ansåg sig ha någonting att dela med sig av, som andra föreningar kunde använda och ha nytta av. Närmare 50 % av de tillfrågade ansåg att deras röster inte blir hörda hos kommunen, vilket är oroväckande. Undersökningen är intressant men det bör tas i beaktande att svarsantalet i undersökningen endast var 27 föreningar av de cirka 230 som finns på Kimitoön. (Johansson, Linkoranta, Iivonen, 2014)

6.2 Samarbete mellan kommun och den tredje sektorn på Kimitoön

Kapitel 6.2 bygger på kartläggningen av samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn på Kimitoön, som är en del av uppsatsens empiriska undersökning.

Varje kommunal avdelning på Kimitoön stöder en eller flera tredje sektor-organisationer med olika sorters ekonomiska bidrag. Organisationerna erhåller understöd eftersom deras verksamhet anses vara viktig för invånarna. Exempelvis får De utvecklingsstördas väl i Kimitonejden och Servicehemmet Solglimten stöd av omsorgsavdelningen, den tekniska avdelningen betalar understöd åt väglagen på Kimitoön, utvecklingsavdelningen stöder Leader-projekt som återges i form av projektpengar och förvaltningsavdelningen återbetalar å sin sida föreningshusens fastighetsskatt.

Kritik riktats ibland mot stödsystemen på Kimitoön eftersom många föreningar med samhällsnyttig verksamhet inte anses ha möjlighet att söka de olika understöden, speciellt de öppna verksamhetsunderstöden. Helander (2004) tar upp likande problematik då de

kommunala understöden i första hand riktas till idrotts- och ungdomsföreningar medan social-, hälsovårdsområdes- och naturområdesföreningar har svårare att motsvara kommunens ansökningskriterier på de stöd som kan ansökas (Helander, 2004: 94).

På Kimitoön kritiseras ibland också det poängsystem som används inom många ansökningar inom fritidsenheten eftersom systemet kan uppfattas som orättvist och gynna vissa stora föreningar i tider då föreningsverksamhet i allmänhet inte är stor. Ett poäng blir mera värt då föreningsverksamheten i allmänhet är låg. Kritiken kommer fram och diskuteras noggrannare i samband med tjänstemannaintervjuerna i kapitel 7. Kommunen kan genom att bevilja understöd åt föreningar och andra tredje sektorns organisationer uppmuntra dem till serviceproduktion som kommuninvånarna har nytta av. Man beviljar exempelvis understöd åt en idrottsförening som producerar hälsofrämjande verksamhet åt kommunen genom att aktivera kommuninvånarna. (Helander, 2004: 93)

På Kimitoön uppgav 60 % av föreningarna som besvarade *Föreningsundersökningen 2014* att de ansökt om allmänt verksamhetsstöd av kommunen, 20 % ansökte om understöd för investeringar, 20 % för evenemangsarrangering och 10 % för andra ändamål. Cirka 15 % av de tillfrågade uppgav att de inte alls hade ansökt om stöd av kommunen för sin verksamhet. (Johansson, Linkoranta, Iivonen, 2014)

Förutom olika former av kommunalt bidrag och understöd köper också kommunerna tjänster direkt av föreningar samt övriga av den tredje sektorns organisationer (Helander, 2004: 93). Tjänstemannaintervjuerna bekräftar att köptjänster mellan den offentliga och den tredje sektorns organisationer också förekommer på Kimitoön. Exempelvis köptjänster mellan kommunen och Röda korset kring första hjälp utbildningar till kommunens personal och elever.

Förutom ekonomiska stöd och köptjänster främjar kommunen också den tredje sektorns verksamhet på andra sätt. I tjänstemannaintervjuerna kommer flera olika alternativa samarbetsformer fram, exempelvis flyktingkoordinatorns täta samarbete med frivilliga från bland annat röda korset kring stödfunktioner som kunskap och personresurser. Stödformer som förmånlig utrymmes användning är också vanligt förekommande. På Kimitoön får föreningarna till exempel använda vissa idrottshallar och mötesutrymmen gratis eller till förmånlig pris. Alla kommunens avdelningar stöder på olika sätt den tredje sektorn inom sitt eget område. Intressant är att den tredje sektorn också kan stöda kommunen. Socialenheten har till exempel fått pengar från flera olika föreningar för att kunna stöda verksamhet kring

barnfamiljer och barn. Ett exempel på att samarbete också kan fungera från motsatt håll då man anser att kommunen gör ett viktigt jobb inom ett visst område.

Inom kommunen finns det ett ökat intresse för den tredje sektorns verksamhet. *Föreningsundersökningen 2014* som Egentliga Finlands byar genomförde ledde indirekt år 2016 till föreningsprojektet Föreningsakuten. Projektet är till för att hjälpa Kimitoöns föreningar att förbättra sin interna och externa verksamhet. År 2016 valdes dessutom Dalsbruk till Årets by i Egentliga Finland, vilket varit en bidragande orsak till att föreningsverksamheten varit omtalat på Kimitoön under det senaste året. De kommande reformerna har också bidragit till ett ökat intresse för den tredje sektorns verksamhet och från kommunalt håll undersöks samarbetsmöjligheterna med den.

Bildningsavdelningen och fritidsenheten delade år 2016 sammanlagt ut 309 000 € i understöd åt föreningar och övriga tredje sektorns organisationer. Bland dessa betalas bland annat ekonomiska stöd åt Sagalundstiftelsen för upprätthållande av museiverksamhet och till Musikinstitutet Arkipelag för motsvarande av musikverksamheten på Kimitoön.

År 2016 beviljade Kimitoöns kommuns kultur- och fritidsnämnd 71 stycken bidrag till föreningar och andra tredje sektorns organisationer på en sammanlagd summa av 126 400 €. Vissa föreningar har erhållit flera stöd av nämnden. De bidrag som beviljats är ekonomiska understöd i form av fastighetsbidrag, verksamhetsbidrag, öppna bidrag, byalagsbidrag, simskolebidrag, idrottsbidrag och kulturbidrag. Två av de föreningar som ansökte om bidrag blev helt utan understöd. Det är endast kultur- och fritidsnämnden som delar ut stöd med ansökningsprocesser på Kimitoöns kommun. Tidigare delade också Utvecklingsavdelningen ut understöden åt byalagen, men allt har istället centrerats till Fritidsenheten (Kimitoöns förvaltning, 2016). Nedan en tydligare tabell över de understöd som delas ut från de olika avdelningarna inom Kimitoöns kommun.

Tabell 10. Beviljade bidrag av kultur- och fritidsnämnden 2016

Verksamhetsbidragstyp	Summa	Antalet beviljade stöd
Projekt- och verksamhetsbidrag inom kultur	50 000 € (36 000 € betalades för professionellt kulturutövande och stora kulturorganisationer)	12
Idrottsföreningarnas verksamhetsbidrag	29 000 €	10
Fastighetsbidrag	25 300 €	19
Ungdomsföreningarnas verksamhetsbidrag	8 400 €	9
Byalagens verksamhetsbidrag	8 400 €	5
Öppna verksamhets/projektbidrag	3 000 €	11
Simskolebidrag	2 300 €	5
	Sammanlagt 126 400 €	Sammanlagt 71 stycken

Tabell 11. Övriga understöd av kultur- och fritidsnämnden

Verksamhetsbidragstyp	Summa
Planbidrag	700 €
Kartbidrag	1 000 €
Motionsbanebidrag	800 €
Utbildningsbidrag	2 000 €

Tabell 12. Avdelningarnas ekonomiska stöd till den tredje sektorn

Bildningsavdelningen	
Sammanlagt 309000 € betalas i understöd.	
Sagalund och Musikinstitutet Arkipelag	182 600 €
Öppna ansökningar	126 400 €
Omsorgsavdelningen	

De utvecklingsstördas väl i Kimitonejden	2 000 €
Villa Solglimten	65 000 €
Tekniska avdelningen	
Bidrag för väglag	150 000€
Utvecklingsavdelningen	
Leader (I samma båt rf.)	35 000 € (5% per capita)
Fiskeriprogrammet	1 540 €
Förvaltningsavdelningen	
Återbetald fastighetsskatt till föreningar med hus	

7 Intervjuer med Kimitoöns tjänstemän

Tjänstemannaintervjuerna hölls under oktober och november månad år 2016. Tjänstemännen besvarade frågor rörande deras avdelning och sitt eget arbetes samarbete med den tredje sektorns organisationer och om de tror att den tredje sektorn kommer att få en större roll i det hälsofrämjande arbetet. Tjänstemännen ombads också att berätta bakgrundsinformation om hur deras arbete i frågor rörande den tredje sektorn ser ut exempelvis kommunikation och stöd. Intervjumetoden var semistrukturerad.

Till tjänstemannaintervjuer inbjöds Kimitoöns fem avdelningschefer; förvaltningschef Erika Strandberg, bildningsavdelningens chef Mats Johansson, utvecklingsavdelningens chef Gunilla Granberg, tekniska avdelningens chef Greger Lindholm och omsorgsavdelningens chef Maria Wallin. Dessutom inbjöds kommundirektör Anneli Pahta, fritidsenhetens chef Bo-Eric Ahlgren och kommunens projektkoordinator Sven Ivars till intervju. Alla tjänstemän som kallats till intervju ställde också upp. Intervjuerna innehöll sex stycken huvudfrågor av vilka några hade efterföljande följdfrågor. Tjänstemannaintervjuerna tog 30 - 60 minuter att genomföra. Intervjuinbjudan skickades ut per e-post.

I detta kapitel sammanställs tjänstemännens intervjusvar. Tjänstemännen nämns i svaren som respondent A, B, C och så vidare för att skydda respondenternas identitet och därmed skapa en mer öppen diskussion. Intervjufrågorna finns listade i sin helhet i uppsatsens bilagor.

7.1 Allmänt om samarbete mellan kommun och tredje sektor

Tjänstemännen ombads kortfattat och allmänt beskriva deras avdelnings samarbete med den tredje sektorn på Kimitoön.

Samarbetet mellan tjänstemännen och den tredje sektorn är varierande. Vissa tjänstemän har mer samarbete med den tredje sektorns organisationer än andra. Tjänstemännen och deras avdelningar samarbetar med den tredje sektorn på lokal, regional och landsomfattande nivå. Byalagen nämns vid flera tillfällen som en allt viktigare organisationstyp för närsamhället och ses av tjänstemännen som en potentiell framtida samarbetspartner.

Samarbete med lokala tredje sektorns organisationer är vanligt och viktigt.

– ”Byalagen är viktiga och deras roll för närsamhället ökar hela tiden”, menar tjänsteman A och får medhåll av tjänstemännen C, F och G.

– ”Avdelningen samarbetar med många olika typer av den tredje sektorns organisationer, till exempel föreningar, stiftelser och församlingar”, berättar tjänsteman B som tillägger att avdelningen samarbetar med organisationer verkande på lokal, regional och nationell nivå. Fritids- och ungdomsarbete beskrivs av både tjänsteman B och C som det verksamhetsområde där den tredje sektorn spelar störst roll i dagens läge.

Trots att alla avdelningar och deras tjänstemän anser sig samarbeta med den tredje sektorns organisationer finns det avdelningar som har ett mindre samarbete än andra.

– ”Vi har främst ett indirekt samarbete genom att beakta den tredje sektorns organisationer exempelvis i styrdokument, delaktighetsprinciper och information”, beskriver tjänsteman D avdelningens samarbete med den tredje sektorn. Tjänstemannen i fråga får medhåll av tjänsteman E som beskriver att avdelningens samarbete med den tredje sektorn främst rör representation och rådgivning i vissa enstaka frågor.

Flera utav tjänstemännen sammanfattar förekomsten av samarbete med den tredje sektorn som stigande.

– ”Det krävs nytänkande i kommunen för att bevara livskraften och jag ser den tredje sektorn som viktig för framtiden”, berättar tjänsteman G. Samtidigt menar tjänsteman H att kontakten och samarbetet med den tredje sektorn varierar över tid. Tjänsteman H har under sina många år på Kimitoön upplevt att samarbetet varierat i vågor, ibland är samarbetet mer aktivt och ibland mindre. Ju mer arbetet mellan kommun och tredje sektor kompletterar varandra, desto bättre förutsättningar för samarbete.

Alla tjänstemän anser att deras avdelning har någon form av samarbete med den tredje sektorns organisationer. Samarbetsgraden varierar ändå stort beroende på avdelning. Vissa anser sig ha ett direkt samarbete med den tredje sektorn medan andra närmast beskriver samarbetet som indirekt. Flera utav tjänstemännen säger att kontakten och samarbetet med den tredje sektorns organisationer på sistone har ökat.

7.2 Detaljerat om samarbete

Tjänstemännen ombads beskriva samarbetat med den tredje sektorn mer ingående. Förekommer någon av de samarbetsformer som listas i teoridelen, köptjänster, verksamhetsbidrag och övriga samarbetsformer, på Kimitoön? Tjänstemännen uppmanades beskriva förekomsten av samarbete med den tredje sektorn mer ingående och besvara om de tror att samarbetet med organisationer från den tredje sektorn främjar kommuninvånarnas välmående och hälsa. Tror tjänstemännen att den tredje sektorn kommer att bli en viktigare samarbetspartner i framtiden och vad anser finnas för möjligheter eller hinder kring ett utökat samarbete med den tredje sektorn?

Flera olika former av samarbete förekommer mellan kommunen och den tredje sektorns organisationer på Kimitoön. Köptjänster nämns som ett alternativ men också ekonomiskt verksamhetsunderstöd och flera andra samarbetsfunktioner kommer fram under intervjuerna. Köptjänster beskrivs som den mest tidskrävande samarbetsformen och det ställer krav på den tredje sektorns organisationer kring professionalism eftersom köptjänsteavtal noggrant bör uppföljas och rapporteras. Det ekonomiska verksamhetsunderstödet fungerar förutom ekonomisk gynnsamhet också som uppmuntran till anordnande och upprätthållande av verksamhet utförd av organisationerna. Dessutom har kommunen en stor och viktig roll som rådgivare samt uppmuntrare för den tredje sektorn i dess verksamhet. Alla avdelningar delar ut någon form av ekonomiskt stöd till den tredje sektorns organisationer. Vissa avdelningar är ändå mer aktiva än andra.

– ”Avdelningen köper bland annat första hjälputbildningar av den tredje sektorns organisationer så som Röda korset och olika former av skolningstjänster av Folkhälsan”, berättar tjänsteman B.

Flera andra typer av köptjänster mellan kommun och tredje sektor lyfts också fram under intervjuerna. Exempelvis sköter eller upprätthåller lokala föreningar i vissa fall idrottsplatser genom avtal. Dessutom köps mindre tjänster in av organisationer nu och då. Tjänsteman A nämner ordnings- och parkeringsvakter som ett exempel kring tjänster som köps in vid vissa evenemang. Samtidigt berättar tjänsteman C att de ibland köper in verksamhet från föreningar utifrån regionen, exempelvis för att dra och uppmärksamma någon verksamhet som inte

normalt finns på Kimitoön. Tjänsteman H sammanfattar förekomsten av köptjänster på Kimitoön med att man nog köper tjänster av den tredje sektorn, men att det är i liten skala eftersom den tredje sektorns verksamhet på Kimitoön oftast baserar sig på frivilligt arbete och att man därför inte ska lägga för stor press på dem.

Det ekonomiska verksamhetsunderstödet lyfts fram som en annan samarbetsform mellan kommun och den tredje sektorn som alla avdelningar på Kimitoös kommun på sätt eller annat använder sig av. Tjänsteman A lyfter fram att man stöder både lokala tredje sektorns organisationer men också organisationer verkande på regional och nationell nivå. Då man stöder den tredje sektorns organisationer utifrån är det viktigt att stödet kommer tillbaka i form av verksamhet till Kimitoön. Det ekonomiska verksamhetsunderstödet kan se ut på flera olika sätt. Vissa avdelningar betalar ut stöd genom öppna ansökningar som alla organisationer kan ansöka, medan andra stöder verksamhet som utförs av den tredje sektorns organisationer som ligger nära avdelningens egna intressen.

– ”Kring hälften av den totala summa som avdelningen delar ut i form av stöd är efter ansökningar medan den andra halvan går direkt till viktiga funktioner som den tredje sektorns organisationer upprätthåller”, berättar tjänsteman C. Exempel på viktiga funktioner som kommunens avdelningar stöder direkt är upprätthållande av museiverksamhet och musikinstitut. De öppna ansökningarna riktar sig å sin sida främst till fritids- och kulturverksamhet men också byalag och vissa andra föreningstyper kan ansöka om stöd. Dessutom lyfter tjänstemännen också fram flera andra typer av understödsformer.

– ”Avdelningen stöder föreningarna genom att betala tillbaka fastighetsskatten på föreningshus. Ett system vi kommit överens om tillsammans med föreningarna”, förklarar tjänsteman D.

De ekonomiska understödsformerna för den tredje sektorns organisationer är mångsidiga och går till organisationer verksamma på många olika områden. Exempelvis sociala området, men också fiskyngelstöd och väglagsbidrag har nämnts i tjänstemannaintervjuerna.

Förutom köptjänster och ekonomiska understöd till föreningar samt andra organisationer från den tredje sektorn nämner alla tjänstemän att andra sorters stödfunktioner också är viktiga i samarbetet mellan kommunen och den tredje sektorn. Tjänsteman E anser exempelvis organisationernas möjligheter att använda kommunala utrymmen, kontakt och expertis som viktiga former av samarbete samt stöd till den tredje sektorns organisationer på Kimitoön.

– ”Föreningarna får använda kommunens utrymmen så förmånligt att det bör ses som det största understödet anser”, tjänsteman C. Tjänstemannen i fråga berättar ändå att många av den tredje sektorns organisationer på Kimitoön tenderar att glömma bort denna stödform. Tjänsteman C och E får medhåll om de övriga stödformernas viktiga funktion och betydelse för den tredje sektorns verksamhet.

– ”Om föreningar tar kontakt med avdelningen vill vi hjälpa så gott vi kan och det finns stor kunskap inom avdelningen. Den senaste tiden har kontakten med föreningar faktiskt ökat inom vår avdelning”, beskriver tjänsteman G de alternativa stödformerna till Kimitoöns tredje sektor. Tjänstemannen i fråga får medhåll av Tjänsteman H som beskriver att man hjälper den tredje sektorns organisationer med olika former av utbildningar och verksamhet som är av samhällelig betydelse. Exempelvis lyfter tjänsteman H fram *mentalt stöd vid krissituationer* som är ett samarbete med olika lokala avdelningar inom Röda korset som kommunen i sin tur använder sig av. Också kring flyktingverksamheten har samarbetet med den tredje sektorn fungerat bra, vilket de facto lyfts fram av flera olika tjänstemän.

Den tredje sektorn arbetar för främjandet av kommuninvånarnas hälsa, det är alla tjänstemän överens om. Genom att samarbeta med den tredje sektorn kan man uppmuntra och arbeta för en förbättrad verksamhet kring främjandet av hälsa. De hälsofrämjande verktygen är många och alla intervjuade tjänstemän anser därför att deras samarbete med den tredje sektorn på något sätt faller innanför ramen för hälsofrämjande arbete.

Tjänsteman A menar att den tredje sektorn inom kultur- och fritidsverksamhet har en stark och klart hälsofrämjande roll och tror att det området kommer att få en mer uttalad roll i hälsofrämjande arbete i framtiden. Om det sist och slutligen inverkar på verksamheten i sig är tjänsteman A ändå osäker på.

– ”All typ av verksamhet som stöder och uppmuntrar invånarna till aktivitet är hälsofrämjande. Hälsa är fysiskt, psykiskt och socialt välmående och därför kan all verksamhet som kommunen stöder faktiskt ses som hälsofrämjande, det behöver inte vara specifikt idrottstjänster utan aktivitet och sysselsättning av alla olika former”, analyserar Tjänsteman B. Tjänstemannen i fråga tror också att samarbetet mellan kommunen och den tredje sektorn kommer att bli viktigare i och med social-, hälsovårds- och landskapsreformen. Verksamhet för den övre medelåldern anser tjänstemannen viktig i och med att åldersstrukturen på Kimitoön är problematisk. Det kommer enligt tjänsteman B att vara väldigt viktigt att lyckas aktivera de äldre invånarna och upprätthålla deras hälsa. Redan i dag

har Kimitoön ett hälsofrämjande samarbete som fungerar, men det finns fortsättningsvis mycket att förbättra. Tjänsteman B hoppas att blivande landskap aktivt kommer att stöda kommunerna i dessa frågor och hjälpa till med att bygga en strategi för samarbetet mellan de olika sektorerna. Tjänstemannen berättar vidare att det är viktigt att samarbetet inte bara bygger på fina ord, utan det krävs verkligen konkreta resultat och verksamhetsformer.

Tjänsteman C instämmer långt med tjänsteman B. Kimitoön har en välfungerande hälsofrämjande verksamhet inom den tredje sektorn och det är viktigt att lyckas upprätthålla den.

– ”Föreningarna på Kimitoön står i dag uppskattningsvis för 80 % av de idrotts- och motionstjänster som arrangeras”, berättar tjänsteman C. Den tredje sektorns organisationer har möjlighet att ta ett ökat ansvar och en större roll i hälsofrämjande frågor. Dock krävs det att man inom organisationerna har möjlighet att utveckla det interna och externa arbetet. De stora och professionella organisationerna kommer enligt tjänsteman C att få en större roll i framtida arbete kring främjandet av hälsa. På Kimitoön finns det inte så många av dessa och det arbete som görs av föreningar är redan i dag ganska på maxnivå. Tjänsteman C påpekar att den verksamhet föreningarna har i dag inte heller blir lidande på grund av ökade krav till exempel från kommunalt håll. Ett arbetsområde där tjänsteman C ser utvecklingsmöjligheter är kring så kallade punktinsatser, det vill säga att organisationer håller timmar eller verksamhet åt varandra nå som då. Detta skulle bredda verksamheten och öka intresset för de olika verksamhetsområdena på Kimitoön.

Tjänstemännen är rådande överens om en ökande roll för den tredje sektorn i det hälsofrämjande arbetet. Tjänsteman D beskriver framtiden på följande sätt.

– ”Kommunernas resurser kommer i framtiden inte att räcka till och då måste man hitta samarbetspartners. Kommunernas roll kommer i framtiden att vara förmedlare mellan landskap och invånare, föreningarna kan tänkas representera invånarnas åsikter och tankar. Detta gäller hälsofrämjande arbete, men också på ett bredare plan.”, spekulerar tjänsteman D. Tjänstemannen i fråga får medhåll av tjänsteman F, som uppmanar invånarna att mer aktivt delta i diskussioner kring exempelvis markplanering. Den tredje sektorn är enligt tjänsteman F ett bra alternativ att representera invånarnas åsikter i dessa frågor.

För att dra nytta av den tredje sektorn efterlyser tjänsteman E en kartläggning av den tredje sektorn på Kimitoön. Man behöver veta vad den tredje sektorn har att erbjuda. Inom det

kommunala arbetet finns det många som sitter på massor med information om området, men på sikt behöver vi alla samma information menar tjänstemannen och att det därför är viktigt att samla informationen. Tjänsteman E får medhåll av de flesta tjänstemännen och flera av dem efterlyser en koordinator för den tredje sektorns verksamhet som skulle utveckla samarbetet mellan sektorerna.

– ”Koordinatorn kan komma från framtida landskap, kommunen själv eller från en helt fristående organisation”, menar tjänsteman E.

Samarbetsmöjligheterna har goda förutsättningar. Flera av tjänstemännen ser större möjligheter än hinder kring ett utökat hälsofrämjande samarbete med den tredje sektorns organisationer. Samtidigt är det viktigt att analysera hindren för att kunna skapa bättre förutsättningar. Flera tjänstemän poängterar avsaknaden av professionella organisationer, vilket är ett stort hinder i frågan om tjänsteproduktion exempelvis kring köptjänster. Tjänsteman A menar bland annat att det skulle krävas en annorlunda lagstiftning för att föreningar verkligen ska kunna konkurrera med den privata sektorn om tjänster. Tjänsteman C ser de avtalsmässiga hindren som det största problemet i ett utökat samarbete och att speciellt föreningarna skulle kunna få problem i att följa avtal kring köptjänster då de ska uppfyllas till punkt och pricka. Tjänsteman E betonar å sin sida problematiken kring finansiering av verksamheten. Kommunen har minskade resurser och den tredje sektorns arbete baseras på frivillighet och är ofta beroende av olika ekonomiska stöd. Tjänsteman G lyfter fram behovet att hitta gränser för vad som är näringsliv och vad som är den tredje sektorns verksamhet, de olika sektorerna ska inte trampa på varandra och konkurrera. Tjänsteman H betonar problematiken kring den stigande åldersstrukturen i organisationerna och funderar om den frivilliga arbetskraften inom organisationerna verkligen är beredd att ta på sig en mer tidskrävande roll i utökat samarbete och serviceproduktion.

Alla tjänstemän har en positiv inställning till den tredje sektorns verksamhet och tanken att den ska kunna få en större roll i hälsofrämjande arbete. Samtidigt som de är positiva till den tredje sektorns arbete lyfter de ändå fram tvivel kring hur den aktiva men oprofessionella tredje sektorn på Kimitoön skulle klara av att ta på sig större uppgifter. Enligt flera tjänstemän arbetar speciellt föreningar redan nära maxnivå i hälsofrämjande arbete på Kimitoön. Dessutom poängterar tjänstemännen den stigande åldersstrukturen i den tredje sektorns verksamhet. Ett utökat samarbete mellan sektorerna skulle ändå förbättra, speciellt,

föreningsverksamheten ytterligare. I dag samarbetar alla avdelningar på något sätt med den tredje sektorn.

Det är intressant hur diskussionen kommit att handla om föreningar så snabbt som den gjort, medan övriga tredje sektor organisationer ofta glömts bort. Vissa tjänstemän lyfter också fram att de samarbetar med andra former av organisationer, överlägset störst och mest frekvent är ändå föreningsverksamheten.

Det finns ett klart arbetsfält för den tredje sektorn och dess betydelse kommer enligt tjänstemännen att öka. Flera tjänstemän har lyft upp behovet av en tydlig strategi för samarbetet och anställning av en koordinator för att upprätthålla kontakten med den tredje sektorn.

7.3 Kommunikation

Hur ser kommunikationen ut mellan kommunen och den tredje sektorns organisationer ut på Kimitoön? Tjänstemännen ombeds svara på hur ofta man kontaktar varandra och vilkendera parten som i allmänhet kontaktar den andra. Dessutom besvarar tjänstemännen om de anser att kommunikationen bör förbättras eller om den redan är på en tillräcklig nivå.

Kommunikationen mellan tjänstemän och den tredje sektorns organisationer varierar dels beroende på avdelning men också över tid och hur aktuellt samarbetet mellan kommun och den tredje sektorn är. Den tredje sektorn kontaktar i högre grad kommunen än tvärtom. De flesta tjänstemän menar att det finns ett behov av förbättrad kommunikation.

De flesta tjänstemännen har kontakt med den tredje sektorns organisationer beroende på samarbetsmängden. Tjänsteman C berättar att kontakten mellan avdelningen och den tredje sektorn oftast sker då den tredje sektorns organisationer behöver hjälp eller då de upptäckt någonting som behöver åtgärdas. Tjänsteman C får medhåll av de flesta andra tjänstemännen även om de inte i lika stor utsträckning lyfter fram reparationsbehovet. Tjänsteman B berättar att den tredje sektorns organisationer ofta kontaktar avdelningen då de har någonting att erbjuda, till exempel utbildning. Tjänstemannen i fråga berättar också att man inom avdelningen har bra koll på vad den tredje sektorn har att erbjuda och kontaktar dem därefter. Detta gäller både lokala och regionala organisationer.

Tjänsteman D och E lyfter fram inbjudningar till olika representationsuppdrag som den huvudsakliga kommunikationen mellan sektorerna. Tjänsteman D tror att man inom avdelningen inte har lika stor kontakt och kommunikation med den tredje sektorn som på många andra av kommunens avdelningar. Tjänsteman H berättar att avdelningens kommunikation med den tredje sektorn varierar stort beroende på trender. Ibland tar den tredje sektorn mer kontakt och ibland mindre, detta har varierat och ändrat flera gånger under tjänstemannens arbetsår. Tjänsteman F och G upplever att kommunikationen mellan sektorerna nu är högre än tidigare och att den tredje sektorn ofta tar kontakt.

– ”Tröskeln att ta kontakt med varandra är låg och det är ganska jämnt angående vem som tar kontakt mer med vem”, berättar tjänsteman H. Den låga tröskeln lyfts fram av flera tjänstemän. Då den tredje sektorn för tillfället är aktuell funderar tjänsteman G på att tillsammans med avdelningen besöka föreningsstyrelser som arbetar inom samma områden.

Att kontakten mellan kommunen och den tredje sektorn är tät har resulterat i många förbättringstankar och de flesta tjänstemännen ser ett behov av att förbättra kommunikationen mellan kommun och den tredje sektorn, speciellt då de planerade reformerna förutsätter samarbete mellan sektorerna, exempelvis kring hälsofrämjande arbete. Detta lyfts fram bland annat av tjänsteman B som menar att ökat samarbetet också kräver förbättrad kommunikation. Samtidigt menar tjänsteman C som har erfarenheter av avtal med den tredje sektorn, att kommunikationen automatiskt ökar om närmare samarbete knyts mellan kommun och den tredje sektorn. Olika former av diskussionsforum är enligt vissa av tjänstemännen aktuella och skulle förbättra kommunikationen. Rundabordssamtal om samarbete lyfts exempelvis fram som en ny form av samarbete som skulle förbättra kontakterna och kommunikationen.

– ”Rundabordssamtal om samarbete är en intressant och välkomnad form av nytänkande. Jag skulle också vilja se någon form av referensgrupp för föreningsarbetet på Kimitoön”, berättar tjänsteman G och får medhåll av tjänsteman D, dessutom menar tjänsteman G att det är viktigt att den tredje sektorns organisationer känner att de får ut någonting av sådana möten och att man inte skall mötas bara för mötandets skull. Tjänsteman D vidareutvecklar tanken kring rundabordssamtal om samarbete.

– ”Man borde slå sig ned och diskutera frågor om förbättringar för samarbete och kommunikation som likvärdiga parter, till exempel i rundabordssamtal om samarbete. Detta skulle vara en ny och bra form av representativ demokrati på Kimitoöns kommun”.

Tjänsteman H betonar också behovet av förbättrad kommunikation i och med kommande reformer och menar att många av de nuvarande samarbetsavtalen kan komma att brytas och att det då behövs aktiv och bra kommunikation att informera och bygga upp nya avtal med den tredje sektorn.

Behovet av en koordinator lyftes i förra frågan fram utav flera tjänstemän. Detta menar tjänstemännen att skulle vara ett sätt i rätt riktning för att förbättra kommunikationen mellan kommun och den tredje sektorn på Kimitoön. Dessutom menar tjänsteman B att ett stort steg är att få alla kommunens anställda att förstå vikten av den tredje sektorn på Kimitoön.

Som ett konkret exempel på lyckad kommunikation mellan kommun och den tredje sektorn lyfter både tjänsteman A och H fram flyktingmottagandet på Kimitoön.

– ”I flyktingmottagandet har flera organisationer inom den tredje sektorn deltagit och det har fungerat bra, menar tjänsteman A”. Tjänstemannen får medhåll av tjänsteman H som också menar att bland annat kommunikationen fungerat bra i dessa frågor.

Tjänstemännen lyfter också fram brister som bör förbättras i kommunikationen med den tredje sektorn.

– ”Den tredje sektorn skulle gärna få ta mera kontakt med mig, jag har sakkunskap i många frågor att dela med mig av”, berättar tjänsteman A och vidareutvecklar påståendet med att undra var i kommunikationskedjan det brister. Antingen är den tredje sektorn inte intresserade av att ha en tätare kontakt med oss tjänstemän eller så är det från kommunens sida det brister.

Det finns tydliga behov av att förbättra kommunikationen mellan den offentliga och den tredje sektorn. Speciellt då samarbetet förväntas öka och att den tredje sektorn får en större roll i det hälsofrämjande arbetet. Här har till exempel rundabordsamtal om samarbete lyfts fram som en tänkbar lösning. Flera av tjänstemännen som har erfarenheter av samarbete med den tredje sektorn menar ändå att ju större samarbetet är desto bättre blir också kommunikationen.

7.4 Den tredje sektorns konkurrenskraft

Hur konkurrenskraftig är den tredje sektorn på Kimitoön? Tjänstemännen besvarar om de har erfarenheter av att den tredje sektorns organisationer deltar i anbudstävlingar. Konkurrerar exempelvis den tredje sektorn med privata sektorns aktörer?

Att den tredje sektorn deltar i anbudstävlingar och konkurrerar med den privata sektorn är inte vanligt på Kimitoön, men det finns undantag, exempelvis kring planskötsel och motionsleder.

– ”Ja, vår avdelning har erfarenheter av att organisationer från den tredje sektorn deltagit i anbudstävlingar och också vunnit mot privata företag kring idrottsplansskötsel”, berättar tjänsteman C. Tjänsteman B håller med och berättar om liknande erfarenheter.

– ”Besluten att ge organisationer från den tredje sektorn tjänster har mötts med en viss kritik eftersom organisationernas anbudspriser är billigare än till exempel privata företag då det baseras på frivilligt arbete”, berättar tjänsteman B.

Övriga intervjuade tjänstemän har inte erfarenheter av att den tredje sektorns organisationer deltagit i anbudstävlingar. Vilket förklaras med att den tredje sektorn inte har tillräckligt stor sakkunskap och professionalitet för de specialtjänster som anbudstävlingar ofta handlar om.

– ”Då anbudstävlingar ordnats har de varit väldigt specialiserade, någonting som knappast gynnar organisationerna”, förklarar tjänsteman H. Tjänsteman E tillägger att den tredje sektorns organisationer förstås är välkomna att skicka in anbud även kring uppgifter som kräver professionalism, om man anser sig ha tillräckligt med sakkunskap.

– ”Anbudstävlingarna som ordnats inom avdelningen har varit små och därför har inte krävt öppna ansökningsprocesser. Här får vi se oss i spegeln eftersom den tredje sektorns organisationer inte nödvändigtvis ens tillfrågats i ansökningsprocesserna”, spekulerar tjänsteman A.

Om samarbetet mellan kommun och tredje sektorn ökar, tror flera utav tjänstemännen att det kan komma att bli mer aktuellt att den tredje sektorn också deltar i anbudstävlingar. Dock krävs det en ökad professionalism bland organisationerna för att klara av sådana uppgifter. Det finns enligt flera tjänstemän potential för den tredje sektorns organisationer att delta i

anbudstävlingarna om de själva vill. Den tredje sektorn deltar inte särskilt ofta i anbudstävlingar på Kimitoön. Två av tjänstemännen har dock erfarenheter av att organisationer från den tredje sektorn deltagit i anbudstävlingar och också vunnit dem. Anbudstävlingarna på Kimitoön är antingen så pass små att det inte behöver läggas ut en offentlig ansökan, eller så är de tjänster som anbudstävlingarna gäller för specifika och anses inte passa in i den tredje sektorns verksamhet. I framtiden, om den tredje sektorn professionaliseras och utvecklar sitt arbete, menar flera utav tjänstemännen att den tredje sektorn kan tänkas bli aktuell också i anbudstävlingar.

7.5 Kommunens understöd till den tredje sektorn

I frågan ombeds Kimitoöns tjänstemän besvara om de anser understöden som kommunen beviljar vara rättvisa och tillräckligt täckande. Finns det förbättringsbehov i de ekonomiska stöden som kommunen beviljar den tredje sektorns organisationer?

De olika formerna av ekonomiskt stöd som kommunen delar ut till den tredje sektorns organisationer anses av tjänstemännen vara mångsidiga och nå en stor del av de olika registrerade organisationerna som finns på Kimitoön. Stödformerna har i sin helhet listats i uppsatsens tidigare kapitel. Vissa stöd söks genom ansökningar, medan andra betalas ut till organisationer som arrangerar och upprätthåller viktig verksamhet för Kimitoöns invånare. Stöden är små och de räcker i många fall inte till att förbättra verksamheten. Flera utav tjänstemän betonar nytänkande i hur man delar ut stöd till den tredje sektorns organisationer.

– ”Det är bra att man understöder det viktiga arbetet som den tredje sektorns organisationer utför med ekonomiskt understöd”, menar tjänsteman F. Däremot menar flera utav tjänstemännen att de ekonomiska stöden inte är tillräckliga.

– ”De föreningar och organisationer som avdelningen samarbetar med får inte tillräckligt stora understöd i jämförelse med det arbete de utför”, anser tjänsteman G.

Flera utav de intervjuade tjänstemännen ser behovet av nytänkande kring frågor som berör de ekonomiska understöden till den tredje sektorns organisationer. Tjänsteman B förklarar att det alltid finns behov av förändring och förbättring av verksamheten. Det poängsystem som i flera fall används kan anses orättvisa. Ett poäng är i dag mera värt än tidigare då föreningsverksamheten i allmänhet högre på Kimitoön. Tjänsteman B får medhåll av tjänsteman C som menar att poängsystemet ibland sneddriver de medel som betalas ut, vilket kan gynna enstaka föreningar med stor verksamhet.

– ”Det finns skäl att ändra på poängsystemet om aktiviteten och verksamheten på Kimitoön fortsätter att minska. I stället kunde man satsa pengarna på annat, så som att förbättra grunderna inom föreningarna så att man i framtiden kunde få bättre verksamhet igen. Satsa hellre på utbildningar för föreningsaktiva exempelvis tränarutbildningar inom idrottsverksamheten”, spekulerar tjänsteman B kring nytänkandet.

Storleken på de ekonomiska understöden som beviljas åt den tredje sektorns organisationer lyfts fram utav flera tjänstemän. Stöden är små och räcker inte till att utveckla verksamheten men däremot att upprätthålla den, poängteras exempelvis av tjänsteman F. Som lösningsförslag lyfter flera utav tjänstemännen fram större behovsprövning och specificering av de ekonomiska stöden som den tredje sektorns organisationer erhåller, någonting bland annat tjänsteman A framhåller och menar att man borde jämföra kommunens behov av service med vad organisationerna i den tredje sektorn har att erbjuda och anpassa stöden enligt det. Tjänsteman D fyller i att man kunde jämföra stödets riktlinjer med kommunens nya strategi och uppmuntra till förverkligande av de mål som listas i den. Liknande tankar lyfts också fram av tjänsteman E.

- ”Stöden kunde vara högre och de som erhåller färre. Det skulle kräva att föreningarna verkligen tänkte efter vad de vill uppnå och hur de vill utveckla sitt arbete”, spekulerar tjänsteman G.

Tjänsteman H tänker i liknande banor som tjänsteman G. Om föreningarna i framtiden skulle planera sin verksamhet mer noggrant tror tjänstemannen i fråga att man kunde understöda dem på bredare front.

– ”Det är ändå viktigt att komma ihåg att föreningar och den tredje sektorn utför arbete på frivillig basis och att pressen på dem inte får bli för stor”. Tjänsteman H menar ändå att det finns viss typ av verksamhet som kunde uppmuntras mera i de ekonomiska stöden, till exempel socialt arbete som eftermiddagsverksamhet i utbyte mot högre ekonomiskt stöd.

Flera tjänstemän önskar utreda hur man kan stöda oregistrerade sammanslutningar. En form av den tredje sektorn som flera utav tjänstemännen i framtiden tror att kommer bli viktigare.

– ”Man bör fundera på hur man kan stöda de oregistrerade sammanslutningarna bättre”, lyfter tjänsteman C fram och vidareutvecklar påståendet med att till exempel privatpersoner som önskar arrangera verksamhet i dag inte kan lyfta stöd eller erhålla billigare hyra, utan tvingas göra det i en förenings regi. Liksom tjänsteman C tycker också tjänsteman D och E att man bör fundera kring problematiken angående oregistrerade sammanslutningarna och alternativen för dem eftersom de nu faller helt utanför ramen. Tjänstemännen tror att de oregistrerade sammanslutningar kommer att få en större roll i framtiden då byråkratin kring föreningsverksamhet kan upplevas tung. De oregistrerade sammanslutningarna kan i många

fall ha bra och viktig verksamhet men som regelmässigt inte kan lyfta stöd. Detta är ett område som man bör sätta sig ned och diskutera kring.

Tjänsteman C poängterar att liknande problematik som med de oregistrerade sammanslutningarna finns kring organisationer som är registrerade på annan ort än Kimitoön. Detta innebär att organisationer registrerade på annan ort inte kan lyfta stöd även om de skulle arrangera verksamhet specifikt på Kimitoön.

Förutom att understöden för många av den tredje sektorns organisationer är ekonomiskt viktiga har de också en uppmuntrande roll och fungerar som ett bevis på att man från kommunens sida lägger märke till och uppskattar den tredje sektorns verksamhet.

De olika understöden som Kimitoöns kommun delar ut anses av tjänstemännen vara relativt täckande och rättvisa, men det finns enligt ändå behov av förbättring. De flesta tjänstemännen önskar till exempel se en ökad behovsprövning av verksamheten. Samtidigt är understödets betydelse större än bara en ekonomisk funktion.

7.6 Övriga kommentarer

Tjänstemännen ges möjlighet att tillägga saker de anser att inte tagits upp under intervjuerna.

Tjänsteman A anser det viktigt att fundera på hur man ska förverkliga samarbetet med den tredje sektorn och hoppas att detta beaktats i det kommunala arbetet. Tjänstemannen menar att det bör finnas en plan för hur samarbetet ska förverkligas och att det inte är någon nytta med fina ord om det inte kan tillämpas i praktiken. Den tredje sektorn kunde enligt tjänstemannen ha en betydande roll i att producera arbete åt invånarna på Kimitoön, eftersom det internationellt finns exempel på att den tredje sektorn också kan fungera som arbetsgivare. För att det över huvud taget ska vara möjligt måste många saker ändå förändras, bland annat begränsas i dag föreningar och organisationer i Finland av lagstiftningen i dessa frågor, men det är enligt tjänsteman A också en fråga om kultur.

– ”Vårt tankesätt är att föreningsverksamheten kommer i andra hand och arbetet i första och att de ska vara två olika saker som inte går att kombinera”, någonting tjänsteman A tycker att man kunde sträva till att arbeta bort.

Tjänsteman C tror speciellt att det sociala arbetet kommer att få en viktigare roll i framtiden. I hälsorelaterade och hälsofrämjande tjänster kan den tredje sektorn ha en stor roll som serviceproducent. Speciellt stor nytta av den tredje sektorn ser tjänsteman C i arbetet med äldre invånargrupper och menar att kommunen kunde sträva till att hjälpa organisationerna att hitta en egen nisch inom de egna närområdena. Viljan att förändra arbetet måste ändå komma från föreningarna själv om ett utökat samarbete ska kunna förverkligas.

– ”Kommunens representanter kunde besöka föreningars och organisationers styrelsemöten och berätta om situationen och uppmuntra till ökat samarbete”, föreslår tjänsteman C.

Tjänsteman D anser det finnas många gråzoner där den tredje sektorns organisationer kunde arbeta kring sysselsättningsfrågor. Exempelvis finns det mycket en till tre dagars jobb som alltid hamnar längst ner på de kommunanställdas listor och där kunde man med hjälp av koordinerat samarbete utföra tjänster. Tjänstemannen menar att det finns en marknad inom detta område för organisationer från den tredje sektorn, men också för enskilda invånare som brinner för sitt närområde och har vilja att hjälpa till.

Tjänsteman E lyfter fram vikten av att upprätthålla allt det goda samarbete som finns mellan kommun och den tredje sektorn på Kimitoön redan i dag. Att upprätthålla dessa relationer också efter kommande reformer blir av yttersta vikt. För att i framtiden kunna få ännu mera ut av samarbetet tycker tjänstemannen att projektliknande verksamhet i samarbete mellan organisationer och kommunen kunde utvecklas. Behoven av projektliknande verksamhet tror tjänstemannen att blir större eftersom man ser tendenser att invånare inte längre orkar engagera sig kring möten och traditionell föreningsverksamhet.

Enligt tjänsteman F är sakkunnighet den viktigaste formen av samarbete som kommunen kan stöda den tredje sektorn genom. Dessutom måste man få kommuninvånarna att aktivt delta i gemensamma intressen genom den tredje sektorn, först då kommer man närmare varandra. Det är viktigt att invånarna känner sig delaktiga och har möjligheter att påverka eftersom den kommunala verksamheten drivs av skattepengar.

– ”Jag tror att den tredje sektorn i framtiden kommer att bli en ännu viktigare inkörsport till deltagande i beslutsfattande”, avslutar tjänsteman F.

Tjänsteman H ser samarbete mellan de olika sektorerna som någonting väldigt positivt. Man kan komplettera varandra på många olika sätt men det finns ännu mycket att jobba på och förbättra.

– ”Vi inom kommunen vill väldigt gärna samarbeta mera, men måste man komma ihåg de många olika lagstadgade uppgifter som går före i rangordning, vilket gör att samarbetet mellan sektorerna, tyvärr, hamnar på efterkälken i dag”.

Den största faktorn för hur samarbete med den frivilliga sektorn lyckas i framtiden tror tjänsteman H att är kommunens samhällsklimat. Hur mycket är invånarna exempelvis beredda att ställa upp för varandra på frivillig basis? Tjänstemannen anser att samarbetet med olika sektorerna kring flyktingarbetet har varit positivt och många frivilliga deltagit på sin lediga tid.

7.7 Sammanfattning

Tjänstemännens intervjustvar sammanfattas och tydliggörs med statistik.

Fråga	Ja	Nej	Vet inte	Totalt
Köper er avdelning tjänster av den tredje sektorns organisationer?	4	4	0	8
Har det förekommit den tredje sektorns organisationer i anbudstävlingar inom er avdelning?	2	5	1	8
Stöder er avdelning den tredje sektorn genom ekonomiska understöd?	8	0	0	8
Stöder ni den tredje sektorn på annat sätt?	8	0	0	8
Ser ni den tredje sektorns arbete som ni samarbetar med som hälsofrämjande?	8	0	0	8
Tror ni att den tredje sektorn kommer bli en viktigare samarbetspartner i och med reformerna?	8	0	0	8
Tar er avdelning kontakt med den tredje sektorn?	6	2	0	8
Tar den tredje sektorn kontakt med er avdelning?	8	0	0	8
Finns det behov av förbättrad kommunikation?	6	2	0	8
Anser ni kommunens ekonomiska stöd tillräckligt täckande?	0	5	3	8

Alla tjänstemän anser att deras avdelning i någon form samarbetar med den tredje sektorns organisationer. Hur samarbetet ser ut skiljer sig ändå stort beroende på vilken avdelning det är frågan om.

Hälften av tjänstemännen, uppger att de köpt tjänster av den tredje sektorn. Avtal om köptjänster ingås antingen med lokala, regionala eller nationella tredje sektorns organisationer. Utbildningar köps till exempel in av organisationer med starka takorganisationer, medan upprätthållande av idrottsanläggningar och utrymmen kan köpas in av en lokal förening. Trots att hälften av tjänstemännen har erfarenheter utav köptjänster med den tredje sektorn är det bara två tjänstemän som har erfarenhet av att den tredje sektors

organisationer varit med i anbudstävlingar och vunnit dem. Anbudstävlingarna som organisationerna från den tredje sektorn deltagit i har handlat om anläggningsskötsel kring fritidsverksamhet.

Alla åtta tjänstemän uppger att deras avdelning delar ut ekonomiskt understöd till organisationer i den tredje sektorn. Stödets storlek varierar beroende på avdelning och kan se ut på olika sätt. De understöd som delas ut genom ansökningsprocesser är ofta mindre eftersom många organisationer delar på summan, medan de stöd som direkt riktas åt en organisation på grund av dess viktiga arbete är större. På Kimitoön ges de öppna understöden endast ut av kultur- och fritidsnämnden medan samtliga avdelningar delar ut stöd utan särskilda ansökningar till organisationer som anses utföra viktigt arbete.

Alternativa stödformer anses av tjänstemännen vara viktiga och bland annat kunskapsutbyte, dolt samarbete, förmånlig utrymmes användning, utbildningar och information dyker upp i intervjuerna. Den förmånliga utrymmes användningen menar tjänstemännen att den tredje sektorns organisationer ibland glömmer bort att uppskatta.

Alla åtta tjänstemän anser att den tredje sektorns verksamhet på Kimitoön är hälsofrämjande. Flera lyfter fram att speciellt idrotts-, fritids- och kulturorganisationerna gör ett viktigt arbete på Kimitoön för främjandet av hälsan, men tjänstemännen lyfter också fram att de organisationer som just deras avdelning samarbetar med främjar hälsan hos invånarna. Hälsa är ett brett begrepp och befattar fysisk, psykisk och social hälsa och man kan påstå att all verksamhet som aktiverar kommuninvånarna främjar hälsan och välmående. Trots att tjänstemännen lyfter fram den tredje sektorns hälsofrämjande funktion menar de att det finns många utvecklingsmöjligheter och förbättringar att göra i det hälsofrämjande arbetet på Kimitoön. Speciellt det sektoröverskridande samarbetet och att kunna diskutera som likvärdiga parter lyfts fram. Förbättringsförslag som flera tjänstemän lyfter upp är anställning av föreningskoordinator och rundabordsamtal om samarbete.

Alla intervjuade tjänstemän tror att den tredje sektorn kommer att bli en viktigare samarbetspartner i hälsofrämjande frågor på Kimitoön. Tjänstemännen tror fram för allt att den tredje sektorns roll i hälsofrämjande frågor kommer att bli mer uttalad även om själva verksamheten i sig nödvändigtvis inte ändras. Flera tjänstemän tror att kommunen kommer att börja koordinera den tredje sektorns arbete i högre utsträckning och att koordineringen behövs för att förbättra samarbetet mellan de olika sektorerna. För att kunna förbättra samarbetet behöver man veta mera om den tredje sektorn samt den verksamhet som den arrangerar. I dag

finns mycket kunskap men väldigt lite nedskrivet, någonting som poängteras utav flera tjänstemän som önskar se en kartläggning, plan och strategi över hur samarbetet kan tänkas se ut mellan de olika sektorerna. Alla tjänstemän är överens om att det finns potential för utökat samarbete i hälsofrämjande frågor, men att det också finns flera faktorer som hindrar ett utökat samarbete. Ett ökat samarbete skulle ställa många nya krav på den tredje sektorns verksamhet och speciellt den verksamhet som utförs av föreningar. Tjänstemännen frågar sig om Kimitoöns föreningar är beredda att ta ett större ansvar i hälsorelaterade frågor och om de har kapaciteten till det eftersom verksamheten i de allra flesta fall är baserad på frivilligt arbete.

Kommunikationen mellan kommun och den tredje sektorn är viktig. Flera av tjänstemännen lyfter fram flyktingarbetet det senaste året som lyckad kommunikation mellan olika avdelningar inom kommunen och med den tredje sektorns organisationer. Detta visar att kommunikationen fungerar när det verkligen behövs vissa utav tjänstemännen menar att graden kommunikation varierar enligt graden samarbete. Sex tjänstemän uppger att deras avdelning tar kontakt med den tredje sektorn fram för allt när det gäller information och inbjudningar, men i vissa fall också förfrågan om tjänsteproduktion. Alla åtta tjänstemän säger att den tredje sektorns organisationer tar kontakt med dem. Ofta handlar den tredje sektorns kontakt om problem av olika slag och att man då behöver hjälp och rådgivning. I allmänhet anses tröskeln till kontakt mellan kommun och den tredje sektorn som låg.

De bidrag som i dag delas ut till den tredje sektorn anser tjänstemännen vara till nytta, men många önskar en större behovsprövning av dem. En del av tjänstemännen önskar att stöden skulle vara mera projektliknande och att föreningarna skulle skicka in projektliknande planer över vad man vill uppnå med pengarna. Om ett sådant system skulle tillämpas kunde flera av tjänstemännen tänka sig att minska antalet beviljade stöd och i stället öka summan till de godkända ansökningarna. De öppna stöden som föreningar kan ansöka om är i dag centrerade till fritid och kultur, här efterlyser några av tjänstemännen förbättrade stöd till exempelvis sociala föreningar eftersom de fyller en viktig funktion i det hälsofrämjande arbetet. Trots att det ekonomiska stödet anses viktigt, menar flera av tjänstemännen att de ändå tror att själva uppskattningen som till exempel ett beviljat stöd ger fyller en viktigare funktion än den beviljade summan. Eftersom den tredje sektorn i första hand arbetar på frivillig basis är uppskattningen väldigt viktig menar flera tjänstemän. Trots att stödsummorna inte är stora, visar de ändå att de utför någonting viktigt. Majoriteten av tjänstemännen tycker att summorna överlag är för små jämfört med det arbete som föreningarna de facto utför.

8 Intervjuer med den tredje sektorn på Kimitoön

Intervjuerna med representanter från Kimitoöns tredje sektor hölls i november och december 2016. Frågorna berörde liknande områden och ämnen som tjänstemännen tidigare svarade på. För att jämföra likheter och olikheter i synen på samarbete mellan kommun och den tredje sektorn fastställdes den tredje sektorns intervjufrågor först efter att tjänstemannaintervjuerna var klara. Intervjuernas mål är att kartlägga den tredje sektorn och att undersöka skillnader i förväntningarna och förutsättningarna kring samarbetsfrågor mellan den tredje sektorn och Kimitoöns kommun. Den tredje sektorns representanter svarade på fem frågor och vissa följdfrågor enligt semistrukturerad intervjumetod. Intervjuerna tog mellan 30 och 60 minuter att utföra.

Jämfört med tjänstemannaintervjuerna var det svårare att skapa kontakt till den tredje sektorns organisationer. Inbjudan till intervju och påminnelser skickades ut per e-post till organisationernas ordförande. Flera organisationer svarade aldrig på inbjudan eller påminnelsen vilket kan bero på många orsaker, till exempel åldrade kontaktuppgifter eller brist på intresse eller tid. De som inte besvarade inbjudningarna byttes ut mot liknande organisationer verksamma inom liknande område. En stiftelse och fyra föreningar svarade jakande på inbjudan. De organisationer som deltagit i undersökningen är: Gymnastik och idrottsföreningen Jäntevä, Röda korset Västanfjärdsfjärdsavdelningen, Sagalundstiftelsen, Folkhälsan i Västanfjärd och Dalsbruks byalag. Valet av organisationer motiveras med att de representerar olika delar av Kimitoön, har olika verksamhetsområden och utför olika typer av uppgifter med samhällelig nytta.

Intervjusvaren presenteras enligt fråga och belyses med citat och exempel. Representanterna nämns liksom i tjänstemannaintervjuerna som respondent 1,2,3 och så vidare för att hålla respondenterna anonyma och uppmuntra till ärligare svar samt en mer öppen diskussion.

8.1 Allmänt om organisationernas verksamhet

Den tredje sektorns respondenter berättar hur organisationens verksamhet ser ut och till vem verksamheten riktar sig på ett allmänt och kortfattat plan.

Organisationerna utför olika typer av verksamhet som på sätt eller annat gynnar samhället och aktiverar Kimitoöns invånare.

Respondent 1 beskriver organisationen som liten på lokalt plan men med en stark takorganisation som ger stöd och utvecklar arbetet. Takorganisationen innebär att verksamheten i viss mån styrs uppifrån men den ger ändå stora friheter till de lokala organisationerna. Organisationen samarbetar flitigt med andra tredje sektorns organisationer på orten och tillsammans utgör man en stor del av det fritidsutbud som orten har att erbjuda. Den verksamhet som organisationen arrangerar riktar sig till alla ålderskategorier och är öppen för alla kommuninvånare samt sommargäster. Möjliga avgifter för att delta i verksamheten varierar ändå beroende på om man är medlem i organisationen eller inte. Medlemsavgifterna är ändå låga, vilket gör att man har många medlemmar också utifrån orten. En åldersgrupp som respondent 1 berättar vara svåra att nå är tonåringar och unga i allmänhet.

Respondent 2 berättar att organisationen har ett relativt stort medlemsantal på cirka 400 medlemmar. Den verkligt aktiva ändå betydligt färre och representanten uppskattar att de som deltar i verksamheten varje vecka är mellan 25 och 40 personer. Verksamheten som organisationen arrangerar riktar sig främst till den egna orten men det finns också aktiva medlemmar från andra ställen på Kimitoön och utifrån kommungränserna. Organisationen strävar till att engagera alla åldersgrupper i sin verksamhet. De flesta som deltar i verksamheten är ändå män i medelåldern.

– ”Den överlägset svåraste gruppen att nå är ungdomar”, menar respondent 2.

Respondent 3 beskriver organisationen som lämpligt aktiv vars verksamhet riktar sig till alla åldersgrupper. Organisationen arrangerar årligen två större återkommande evenemang och regelbunden verksamhet för sitt närområde, till exempel vänverksamhet som riktar sig till ensamma äldre på orten. Dessutom stöder organisationen många andra tredje sektorns organisationer på orten genom att skänka material som är till nytta för verksamheten. Organisationen har cirka 200 medlemmar och en stark takorganisation. Trots

takorganisationen känner sig den lokala organisationen självstyrande och att man själv får bestämma om den verksamhet man utför.

– ”Det finns många liknande organisationer på Kimitoön. Det är viktigt att bevara dessa och vi har gemensamt bestämt att inte trampa på varandras område utan istället samarbeta”, berättar respondent 3.

Förutom de lokala medlemmarna finns det också vissa sommarstugegäster som engagerat sig i verksamheten trots att de är bosatta på annan ort, vilket respondent 3 tycker att visar att organisationen utför en god sak.

Den fjärde organisationen arbetar brett och riktar verksamheten till alla, inte bara personer på Kimitoön berättar respondent 4. Organisationen strävar efter att nå ut till nya kretsar och att ständigt locka nya till verksamheten, dessutom samarbetar man aktivt med andra organisationer på Kimitoön samt har ett aktivt samarbete med kommunen. Verksamheten är bred och man sköter i första hand om Kimitoös museiverksamhet, men upprätthåller i samarbete med andra organisationer också volontärarbete. I museiverksamheten ingår cirka 50 byggnader runt omkring Kimitoön. Genom volontärarbetet strävar organisationen till att aktivera och sysselsätta folk i verksamheten.

– ”Genom den breda verksamheten önskar vi att alla Kimitoöbor ska kunna hitta någonting som passar just dem inom ramarna för vår verksamhet”, berättar respondent 4. Till exempel gör man studieresor och ordnar olika projekt. Att organisera verksamheten på ett smart sätt är enligt respondenten grunden bakom samarbete och en lyckad verksamhet.

Respondent 5 berättar att organisationen i fråga är relativt ung och grundades år 2012 efter en sorts beställning av omgivningen. Efter kommunsammanslagningen förstod man att det behövdes göras någonting för att hålla liv i området och under ett allmänt samt välbesökt möte beslöt man att grunda organisationen för att organisera allt från talkoarbete till att påverka det kommunala beslutsfattandet. Organisationen har i dag cirka 300 medlemmar och verksamheten riktar sig till närområdet men är till för alla som intresserar sig av frågor som berör orten. Medlemmar finns exempelvis också utomlands.

Verksamheten som den tredje sektorns organisationer upprätthåller varierar stort mellan de olika organisationerna. Vissa organisationer är mer aktiva än andra och medlemsantalen varierar.

8.2 Medlemsutveckling i organisationerna

Den tredje sektorns respondenter ombeds besvara hur medlemsutvecklingen ser ut inom organisationen. Upplever de medlems- och styrelserekrytering som ett svårt område samt finns det anställd arbetskraft inom organisationen eller kan de tänka sig att anställa i framtiden?

De intervjuade organisationerna upplever långt liknande möjligheter och utmaningar kring medlemsutveckling. Vissa organisationer är mer eller mindre professionella än andra, men man ser ändå gemensamma möjligheter exempelvis kring projektliknande verksamhet även om personal inom organisationerna är ovanligt.

Medlemsrekryteringen delar organisationerna. Vissa utav de intervjuade tredje sektororganisationerna upplever större problematik kring medlemsrekrytering än andra.

– ”Medlemsrekryteringen blir allt svårare”, upplever respondent 2.

Samtidigt finns det organisationer som inte har problem kring medlemsrekrytering.

– ”Vi har inte haft någon speciell rekryteringsprocess. Genom att vara aktiva och arrangera evenemang har folk lockats till vår organisation”, berättar respondent 5. Den positivitet som finns kring organisationens verksamhet tror respondenten att är en stor orsak till att folk också lockas till den.

Respondent 3 berättar att man nu som då gör rekryteringsrundor. Inom organisationen finns många eldsjälar som tycker om att göra dessa och locka nya medlemmar. Respondenten berättar att det snart är dags för en ny runda eftersom dessa visat sig vara väldigt effektiva trots att det i dag är möjligt att enkelt göra sig till medlem via internet. Respondent 1 ser inte heller något större problem med att värva nya medlemmar, utan det sker liksom respondent 5 menar för det mesta av sig själv genom aktiv verksamhet.

Respondent 4 känner däremot igen problematiken som respondent 2 lyfte fram kring svårigheter med medlemsrekryteringen.

– Det finns en viss problematik att hitta nya volontärer till frivilligarbetet vår organisation utför, berättar respondent 4. För att lösa problemet strävar organisationen till att skapa en personlig kontakt till människorna som deltar i verksamheten.

Att värva folk till styrelserna visar sig däremot vara ett större problem.

– ”Att hitta personer till ansvarsuppgifter som styrelsearbete är en svårare uppgift än att värva nya medlemmar till organisationen”, menar respondent 1. Organisationsrespondenten berättar vidare att det ofta är samma personer som sitter i flera olika styrelser på orten och att det finns en viss konkurrens att få just dessa till den egna organisationen.

Liksom respondent 1 upplever både respondent 2 och 3 problematik kring styrelserekryteringen.

– ”Om det hade funnits frivilliga att ta över skulle jag antagligen inte längre sitta kvar på min post”, berättar respondent 2.

Organisationsrespondent 3 menar att problematiken i deras fall är lite annorlunda jämfört med föregående exempel.

– ”Vår styrelse har hållit ihop under många år och det har inte varit något desto större utbyte. Inom snar framtid kommer ändå flera nya ledamöter att behövas till olika poster, vilket inte kommer att bli en lätt uppgift” Respondent 3 ser speciellt de unga som svåra att locka till ansvarsuppgifter inom organisationerna.

Organisationsrespondent 5 upplever en liknande situation som respondent 3, det vill säga att styrelsen inte ändrat särskilt mycket.

– ”Vi är i hög utsträckning samma människor kvar i styrelsen som när vi började verksamheten, endast två personer har bytts ut”. Skillnaden jämfört med organisation 3 är däremot att det inte, åtminstone ännu, finns något behov att byta ut styrelsen. Respondent 4 anser inte heller att organisationen haft några problem med rekrytering till ansvarsuppgifter. Organisationen väljer styrelse för en fyra år period som består av representanter från olika samarbetspartners. Sammanlagt är det mellan sju och åtta personer i styrelsen. I stor utsträckning har det varit samma personer under en lång tid och inga svårigheter har hittills uppstått kring rekryteringen.

Av de intervjuade organisationerna är det bara en som för tillfället har anställd personal.

– ”Organisationen är professionell och har i nuläget åtta personer anställda”, berättar respondent 4.

Dessutom har två av de intervjuade organisationerna tidigare haft anställd personal inom sin organisation.

– Tidigare har vi haft anställd personal för dagvårdsverksamhet i organisationens regi, berättar respondent 1. Verksamheten medförde en del extra jobb, speciellt för kassören men det fungerade ändå bra. Organisationen skulle gärna återuppta verksamheten, men det finns i nuläget inte tillräckligt många barn på orten för den typen av verksamhet skall fungera och i år är första året som man har uppehåll. Respondent 2 berättar att organisationen tidigare haft anställd städpersonal i de utrymmen som ägs av organisationen. Organisationen anser sig ändå upprätthålla professionell verksamhet då man sköter om motionsslingan på orten i avtal med kommunen.

Respondenterna 3 och 5 beskriver sina organisationers verksamhet som icke-professionell och som grundade på frivillig basis. Trots det uppger båda ändå att de kunde vara intresserade av att anställa personal i framtiden kring projektlikande arbete tillsammans med andra organisationer eller med andra samhällssektorer. Ett projektlikande arbete tillsammans med andra lyfts också fram av respondent 2.

Medlemsrekrytering och rekrytering av nya styrelseledamöter är ett problem för flera organisationer på Kimitoön. Det är i hög utsträckning samma personer som sitter i flera olika styrelser och ibland uppstår till och med konkurrens mellan dessa. Dessutom är åldersstrukturen i organisationerna ett problem då de yngre invånarna är svåra att locka med i den tredje sektorns verksamhet.

8.3 Samarbetet med Kimitoöns kommun

Vad förväntar sig den tredje sektorns organisationer av det kommunala arbetet?

Respondenterna ombeds bland annat besvara hur viktigt det ekonomiska understödet kommunen beviljar är och om kommunen stöder organisationen på några andra sätt.

Kommunen förväntas ta hand om sina utrymmen så att de fungerar och kommer till nytta för de användande organisationerna. Samtidigt uppskattas det ekonomiska stöd som organisationerna får. Vissa organisationer är dock mer beroende av de ekonomiska stöden än andra.

– ”Det ekonomiska stödet är livsviktigt för vår organisation”, berättar respondent 4. Utan det ekonomiska stödet skulle organisationen inte kunna ha den professionella verksamhet man har i dag. Organisationsrespondenten berättar också att man fått hjälp av kommunen kring projektliknande verksamhet. Det ekonomiska stödet ses av organisationerna således som en viktig samarbetsform med den tredje sektorns organisationer. Dessutom uppmuntrar respondenten den tredje sektorn till större samarbete med kommunen på vissa orter på Kimitoön för att få igång verksamheten på allvar.

– ”Det ekonomiska stödet är väldigt viktigt för organisationen och får inte bli mindre än i dag”, beskriver respondent 2.

Det ekonomiska stödet fungerar som uppmuntran och som bevis på att kommunen lägger märke till den tredje sektorns arbete. Respondent 1 berättar att det ekonomiska stödet inte räcker till för att täcka deras kostnader men att det fungerar som en uppmuntran och därför fyller en viktig funktion.

– ”Uppskattningsfaktorn är väldigt viktig och för oss är den egentligen viktigare än det ekonomiska stödet”, berättar respondent 3 som får medhåll av respondent 5 som menar att det är trevligt att tilldelas en summa pengar, men att det inte är det viktigaste för verksamheten de arrangerar.

Förutom det ekonomiska stödet nämner respondenterna flera andra uppgifter som de förväntar sig att kommunen ska sköta, bland annat att vårda sina utrymmen så att de är i gott och användbart skick. Det är också viktigt att utrymmena ska vara lättillgängliga för organisationerna och att man får använda sig av dem.

– ”Vi tycker om när kommunen visar intresse för verksamheten och underlättar den. Till exempel genom att låta oss använda kommunala utrymmen för verksamhet som gynnar närsamhället”, berättar respondent 3.

Respondent 5 lyfter också fram behovet av möjlighet till diskussion och stöd med kommunen. Former av rådgivning och expertis tycker organisationen är mycket viktigt i samarbete mellan kommun och tredje sektor.

– ”Trots att vi i början var ganska kritiska mot kommunen har vi i dag ett bra samarbete. De har alltid bemött oss bra trots kritiken och i dag har vi ett gott samarbete med den”, beskriver respondent 5 nuvarande och tidigare situation.

Kommunens ekonomiska stöd till organisationerna är viktigt, men det räcker inte till att finansiera hela verksamheten. I stället lyfter flera av organisationerna fram att det fungerar som uppmuntran för det arbete organisationerna utför. Dessutom lyfts utrymmes användning, rådgivning och expertis fram som områden där organisationerna behöver kommunen.

8.4 Hälsöfrämjande arbete

Organisationsrespondenterna berättar om deras verksamhet är hälsöfrämjande och hur de genom sitt arbete främjar välmående hos kommuninvånarna. Respondenterna får till uppgift att fundera på framtida samarbete med kommunen kring hälsöfrämjande arbete och besvara om de kan tänka sig att arbete närmare kommunen kring sådana frågor. Dessutom besvarar respondenterna om organisationerna arbetar professionellt eller genom frivillig arbetskraft.

Organisationsrespondenterna anser att verksamheten de arrangerar främjar hälsan. Arbetet sker ofta i samarbete med andra organisationer eller sektorer och kan därför ses som hälsöfrämjande. Organisationerna sysselsätter och arbetar på bred basis och främjar därför hälsan på många olika sätt, till exempel fysisk, psykisk och social hälsa. Det finns stora möjligheter att samarbeta med kommunen kring hälsöfrämjande frågor och finns det både professionella och oprofessionella organisationer bland de intervjuade organisationerna.

Alla organisationsrespondenter anser att sin organisations verksamhet är hälsöfrämjande.

Respondent 1 berättar att allt arbete organisationen utför är starkt förknippat med främjande av hälsa och att de flesta evenemang man arrangerar har hälsan för invånaren i fokus. Arbetet

kring hälsa gäller både på lokalt, regionalt och nationellt plan då organisationen har en stark takorganisation som lyfter fram liknande frågor.

– ”Hälsofrämjande arbete är mycket viktigt för samhället. Genom samarbete med andra organisationer på orten vill vi lyfta fram hälsan på ett bredare perspektiv och inte bara genom vår egen verksamhet”, menar respondent 1.

Respondent 2 beskriver organisationens verksamhet som hälsofrämjande. Speciellt eftersom det i verksamheten deltar många äldre som på det sättet sysselsätts och aktiveras. Dessutom menar respondenten att skötseln av närsamhällets motionsspår fyller en viktig hälsofrämjande funktion.

– ”Vänverksamheten som vi arrangerar är starkt hälsofrämjande eftersom vi besöker ensamma äldre och ger dem en ljusglimt i vardagen”. Respondent 3 berättar vidare att vänverksamheten ofta utförs av pensionärer och att de genom verksamheten också aktiveras och engageras. Dessutom stöder organisationen många andra organisationer genom att skänka material och liknande, vilket ytterligare förbättrar möjligheterna för främjande av hälsan på orten.

Respondent 4 beskriver organisationens verksamhet som hälsofrämjande, speciellt på social nivå. Den volontärverksamhet organisationen upprätthåller lockar folk till organisationen och ger dem ett socialt nätverk. Dessutom har organisationen haft flera projekt som tangerat hälsofrämjande arbete. Vissa av dessa projekt upprätthåller man ännu i dag.

Respondent 5 anser också organisationen som hälsofrämjande.

– ”Folk är aktiva och deltar i verksamheten. Därför är verksamheten också hälsofrämjande och man mår bra av att delta”, beskriver respondent 5 organisationens hälsofrämjande verksamhet och menar att speciellt den psykiska och sociala hälsan gynnas av verksamheten de arrangerar.

De intervjuade organisationerna från den tredje sektorn tvingas själva tolka begreppet professionalism. Flera utav organisationerna beskriver sig ha professionell verksamhet. De menar ändå att professionalismen kan se ut på många olika sätt.

– ”Att vi har anställda i vår organisation betyder också att vi har professionell verksamhet”, resonerar respondent 4.

Respondent 1 beskriver vissa delar av organisationens verksamhet som professionell och lyfter fram exempelvis fram simskoleverksamheten som man arrangerar. Tidigare hade föreningen också dagvårdsverksamhet som i allra högsta grad var professionell. Respondent 2 anser också dess organisation har professionell verksamhet i och med att man sköter om motionsspåret. Respondent 3 menar å sin sida att professionalism i organisationen främst är frågan om tolkning.

– ”Jag anser inte organisationen utföra professionellt arbete eftersom den grundar sig på frivilligt arbete. Däremot finns det nog professionella frivilligarbetare som kan området inom organisationen”, menar respondent 4. Respondenten får medhåll av respondent 5 som också beskriver organisationen som oprofessionell men att det ändå finns mycket sakkunskap inom olika områden som organisationen drar stor nytta av, till exempel i talkoarbete.

Organisationerna ställer sig över lag positiva till att samarbeta närmare kommunen kring hälsofrämjande tjänster.

Respondent 1 anser att ett tätare samarbete med kommunen är fullt möjligt i dessa frågor, men menar att organisationerna också behöver stöd i arbetet, till exempel genom att använda kommunens personal kring utbildning och verksamhet.

– ”Kommunens anställda inom fritidsenheten kunde användas genom att komma och dra timmar för organisationerna nu och då. Jag tror att det skulle finnas ett behov av det”, spekulerar respondent 1. Respondenten lyfter också fram att det krävs planering av resursutnyttjande för att ett samarbete ska bli lyckat. Möjligheter till utökat samarbete finns redan i dag, men respondenten menar att det krävs initiativtagande av både kommun och organisationer inom den tredje sektorn för att det ska bli verklighet.

Respondent 3 tycker att samarbetet mellan kommun och organisationen redan nu fungerar bra, men menar att man gärna utvecklar samarbetet kring hälsofrämjande frågor i framtiden. För att samarbetet ska bli lyckat menar respondenten ändå att man borde göra klarare riktlinjer om vad som är sektorernas olika uppgifter i arbetet.

– ”Det är viktigt att man från kommunalt håll förstår nyttan och möjligheterna för hälsofrämjande arbete inom den tredje sektorn, dessutom måste också organisationerna inom den tredje sektorn samarbete mera” poängterar respondent 3 angående det hälsofrämjande arbetet.

Respondent 4 och 5 menar båda att deras organisationer är intresserade av att samarbeta med kommunen kring frågor som berör hälsa och att ett samarbete har goda förutsättningar i framtiden. Dock menar respondent 5 att det också finns begränsningar i samarbetsfrågorna. I deras fall i första hand på grund av att arbetet utförs som frivilligt arbete och att styrelsen främst består av personer i pensionsåldern. Inom verksamhetsområdet har organisationen ändå sakkunskap som kan utnyttjas och i samarbete med andra föreningar kunde man åstadkomma mycket i hälsofrämjande frågor. Respondenten menar att man borde diskutera detta med flera organisationer samtidigt. Att sätta sig ner som jämlika och försöka hitta lösningar på saker och ting är viktigt menar respondent 5.

Organisationerna arbetar alla, på sätt eller annat, hälsofrämjande. Eftersom begreppet är brett kan man inkludera den mesta verksamhet som den tredje sektorn arrangerar. I framtiden anser organisationerna att det finns goda förutsättningar att arbeta närmare varandra kring dessa frågor och lyfter också fram vissa konkreta förbättringsförslag. En viss grad professionalism visar sig också finnas inom Kimitoöns tredje sektor, även om det till största delen rör sig om frivilligt arbete.

8.5 Kommunikation

Den tredje sektorns organisationer besvarar hur de upplever att kommunikationen mellan kommunen och organisation fungerar. Finns det ett behov av förbättrad kommunikation i framtiden eller är den redan i dag på en tillräcklig nivå?

Kommunikationen mellan kommunen och den tredje sektorn kan se ut på flera olika sätt.

– ”I dag sker kommunikationen mellan organisationen och kommunen oftast via e post. En tätare kommunal kommunikation kunde sporra till förbättrat samarbete, men den tredje sektorn behöver också förstå vad nyttan för dem själva är”, berättar respondent 1.

Samarbetsmässigt är någon form av ekonomisk gynnsamhet enligt respondenten oftast det som lockar mest. Respondenten ser också projektet Föreningsakuten som ett intressant försök till att förbättra samarbetet och möjligheterna för föreningar på Kimitoön.

– ”Att sammanställa allt som ordnas på Kimitoön inom föreningslivet skulle vara viktigt eftersom det skulle underlätta andra föreningsplanering”. Det är således inte bara mellan kommunen och den tredje sektorn som det finns behov av förbättrad kommunikation, utan också den interna kommunikationen mellan organisationerna i den tredje sektorn behöver förbättras. Dessutom menar respondenten att det skulle vara bra att alltid veta en person som man skulle kunna ta kontakt till då det gäller samarbete och föreningsverksamhetsfrågor eftersom det i dag är utspritt över många olika kommunalt anställda.

Organisationsrespondent 2 menar att man främst har kontakt med kommunens fritidsenhet och oftast genom telefonkontakt. Ibland skickar också kommunen ut information via mejl.

– ”Ju närmare samarbete man har med kommunen desto större är behovet av förbättrad kommunikation”, menar respondent 2 och förklarar att kommunikationen automatiskt ökar om ett närmare samarbete införs.

Kommunikationen mellan kommun och den tredje sektorn i organisationens fall går främst via kontakter berättar respondent 3. Många av de aktiva inom organisationen arbetar också för kommunen och på det sättet sker både kommunikation, men också samarbete i övrigt på ett ganska naturligt sätt.

– ”Det finns ändå ett behov av att förbättra kommunikationen mellan föreningar och kommunen. Kommunikationen mellan takorganisation och lokal förening borde också förbättras”, anser respondent 3.

Respondent 4 menar att kommunens kultursekreterare spelar en viktig roll i kommunikationsfrågor kring samarbete. I övrigt tycker respondenten också att kommunikationen fungerar bra och att man tar kontakt då det behövs. Organisationen ser ändå utvecklingsfrågor kring området som mycket viktiga.

Respondent 5 berättar att kommunikation mellan organisation och kommun främst fungerar genom telefonkontakt med de tjänstemän som arbetar med sådana sakfrågor som berör organisationens arbetsområde.

– ”Personliga kontakter till kommunens tjänstemän är viktiga”, anser respondent 5. Dessutom framhäver respondenten att de sociala medierna spelar en allt viktigare roll som kommunikationskanal, speciellt till medlemmarna.

Det finns ett behov av förbättrad kommunikation mellan kommun och den tredje sektor, men också internt inom den tredje sektorn menar vissa av respondenterna att det finns mycket att jobba på.

8.6 Övrigt

Den tredje sektorns respondenter ges möjligheten att tycka till om frågor som inte hittills diskuterats i intervjufrågorna.

Respondent 1 lyfter fram att det är viktigt att organisationerna på orten förstår att det inte bara går att kräva saker av kommunen eller andra organisationer från den tredje sektorn utan det krävs att man själv också bjuder till och ställer upp för andra som är i liknande situationer.

– ”Den tredje sektorn har en stor potential på Kimitoön, och det är bra att kommunen visar intresse för dess verksamhet eftersom man tidigare inte varit så intresserad av vad som sker inom den tredje sektorn”, anser respondent 1.

Organisation 2 kommer närmaste tiden att arbeta hårdare för att igen bli en aktiv organisation på orten.

– ”Vi behöver öka intresset för organisationens verksamhet. Det är det enklaste sättet att locka både nya aktiva medlemmar som styrelsemedlemmar”, förklarar respondent 2

Organisation 3 upplever att man gör ett viktigt jobb för närsamhället. Men också på ett bredare plan är verksamheten viktig, både på lokalt men också regionalt plan. Organisationen är i allra högsta grad en beredskapsförening och är redo att arbeta då det verkligen behövs.

– ”Det skulle vara viktigt att få igång ett stödsystem för organisationer som verkar inom det sociala arbetet, likt det som finns inom fritidsverksamheten. I dag faller dessa organisationer ofta utanför ramarna för ekonomiskt stöd.”, berättar respondent 3.

Organisation 4 ser indragandet av tjänster på Kimitoön som ett problem. Respondenten berättar att det varit svårt att upprätthålla kommunikationen och samarbetet med den då den flyttat verksamheten från Kimitoön.

Respondenten för organisation 5 lyfter fram att kontakten och samarbetet med andra än kommunen också är viktigt att komma ihåg, till exempel näringslivet som spelar en stor roll i närsamhället.

8.7 Sammanfattning

Liksom tjänstemannaintervjuerna sammanfattas och redovisas den tredje sektorns svar genom statistik och exempel ur intervju svaren.

De intervjuade organisationerna är alla aktiva och anser sig påverka sin näromgivning på olika sätt, exempelvis återkommande evenemang, lobbning och upprätthållande av kontinuerlig verksamhet.

Tabell 14. Frekvensanalys över den tredje sektorns intervju svar				
Fråga	Ja	Nej	Vet inte	Totalt
Är det svårt att rekrytera nya medlemmar till organisationen?	2	3	0	5
Är det svårt att rekrytera nya styrelsemedlemmar till organisationen?	3	2	0	5
Har organisationen anställd personal?	1	4	0	5
Kan ni tänka er att i framtiden anställa personal?	4	0	1	5
Producerar ni professionella tjänster i dag?	2	3	0	5
Anser ni att er organisation arbetar för främjande av kommuninvånarnas hälsa?	5	0	0	5
Är organisationen intresserad att i framtiden arbeta närmare kommunen kring hälsofrämjande tjänster?	5	0	0	5
Finns det behov av förbättrad kommunikation mellan kommunen och den tredje sektorns organisationer?	3	0	2	5
Är kommunens ekonomiska understöd viktigt för organisationen?	3	2	0	5

Det är stora skillnader mellan organisationerna om hur de ser på rekrytering av medlemmar och styrelse. Vissa organisationer uppger att medlemmarna själva kommer till organisationen på grund av verksamheten, medan andra måste lockas genom att exempelvis knacka dörr och diskutera. Att locka nya personer till styrelsen är en svårare uppgift än att locka vanliga medlemmar. En tendens verkar vara att styrelsemedlemmarna i de tillfrågade organisationerna sitter länge på sina poster. I vissa fall ses det som en lättnad, medan man i andra organisationer gärna skulle se ett större utbyte och att man näst intill tvingas stanna kvar på sin post för att verksamheten ska kunna fortsätta.

Endast en av organisationerna har anställd personal. Flera av övriga organisationer har dock tidigare också haft anställd personal. Starka takorganisationer kan underlätta stöd och rådgivning kring byråkratiska frågor som uppstår vid professionell verksamhet.

Sett ur ett framtidsperspektiv ställer sig organisationerna inte omöjliga till tanken att anställa personal om verksamheten och ekonomin tillåter, speciellt kring projektliknande verksamhet och i samarbete med andra organisationer från den tredje sektorn.

Flera av organisationerna producerar professionella tjänster. Hur man ser på professionella tjänster varierade mellan respondenterna. Flera organisationer ansåg sig ligga på gränsen för vad som är professionell verksamhet och vad som inte är det. Exempelvis har flera av organisationerna duktiga medlemmar och kunnig styrelse vilket gör att man kan utföra professionell verksamhet. De flesta drog dock linjedragningen att man inte utför professionella tjänster eftersom man inte har anställd personal.

Alla intervjuade organisationer anser sig arbete hälsofrämjande och ställer sig också positiva till att öka samarbetet kring hälsofrämjande tjänster med kommunen. Det breda begreppet hälsofrämjande tolkades på många olika sätt, men alla ansåg sig på något sätt ha verksamhet som kan kopplas in aningen i fysisk, psykisk eller social hälsa. Speciellt den sociala hälsan lyftes fram av organisationerna i och med att deras verksamhet aktiverar invånare och skapar gemenskap.

Det finns alltid behov av förbättrad kommunikation, även om kommunikationen av många anses vara på en godkänd nivå. Organisationerna tar främst kontakt med de tjänstemän som ligger närmast sitt område. Ingen av organisationerna uppger att de inte skulle veta till vem de ska vända sig vid problem.

Det ekonomiska stödet delar organisationerna. För viss är det livsviktigt för att upprätthålla verksamheten, medan det för andra inte är lika betydelsefullt. Behovet av stöden beror på hurdan verksamhet organisationerna driver. Uppskattningsfaktorn lyfts i flera fall upp som viktigare än det ekonomiska stödet i sig. De verksamhetsunderstödd föreningar kan ansöka som ses i de flesta fall som litet, men ändå som en uppskattning för det arbete man utför.

9 Sammanfattande analys

I kapitlet behandlas respondenternas intervju svar med varandra och utifrån uppsatsens källor. Jag strukturerar analysen på fyra stora teman som diskuterats med både tjänstemän och den tredje sektorns representanter och är därför jämförbara. De fyra temaområdena är ekonomi, hälsofrämjande, samarbete och kommunikation.

9.1 Ekonomi är en allt viktigare fråga för den tredje sektorns organisationer

Den tredje sektorns respondenter visade sig vara delade i frågan om behovet av kommunens ekonomiska stöd. En av organisationerna menade att deras verksamhet inte skulle vara möjlig att upprätthålla utan det kommunala understödet. Flera organisationer ansåg stödet som viktigt men att det ändå inte räcker till för att täcka verksamhetskostnaderna. Det ekonomiska stödet som kommunen ger kan se ut på olika sätt, vilket framkommit i uppsatsens teori. Köptjänster, bidrag och understöd är alla olika sätt som kommunen kan stöda den tredje sektorn ekonomiskt genom. Av de intervjuade tjänstemännen uppgav hälften att de köper tjänster av den tredje sektorn medan alla tjänstemän uppgav att de ger ekonomiskt stöd till organisationer verksamma inom den tredje sektorn.

Köptjänster kräver en viss grad professionalism och en tjänsteman lyfte i intervjun upp behovet av kunskap inom organisationerna då det rör sig om köptjänsteavtal som bör uppfyllas till punkt och pricka. Att ingå avtal blir ett betydligt mer krävande samarbetsform än övriga stödformer. Av de intervjuade organisationerna uppgav två stycken att de producerar professionella tjänster som kommunen köper av dem. Det ekonomiska understödet som ges till organisationerna kräver dock inte samma grad professionalism och delas ut till organisationerna för att de ska kunna upprätthålla verksamhet och utföra verksamhet som anses viktigt av invånarna.

Tidigare i uppsatsen konstaterades att ekonomin vuxit till en allt viktigare fråga för organisationer inom den tredje sektorn, speciellt inom föreningsverksamheten har ekonomins betydelse ökat. Att ekonomin blivit så viktig är intressant i och med att den tredje sektorns verksamhet grundar sig på frivillighet och inte strävar efter ekonomisk vinst. Ändå är ekonomin livsviktig för organisationerna för att kunna upprätthålla verksamheten. I

Uppsatsens teoridel lyftes det fram att det marknadsekonomiska tänkandet är en orsak till att ekonomin fått en allt större roll i den tredje sektorns arbete. Det marknadsorienterade tänkandet i organisationer är ett resultat av en cirka 30 årig förändringsprocess och har ökat avståndet mellan ledare och medlemmar i organisationerna i den tredje sektorn. Marknadsorienteringen av verksamheten förklaras exempelvis genom finansiärernas minskade bidrag, marknadsorienterat samhälle överlag, finansiärernas ökade krav på uppföljning och socialt entreprenörskap där den tredje sektorn inför tänkande från privata sektorn. För att finansiera sin verksamhet söker organisationerna stöd och bidrag, bland annat av offentliga sektorn men också av privata finansiärer. Hela 93 % av de tillfrågade föreningarna i Sundqvists undersökning (2016) har ansökt om bidrag av privata finansiärer. Ansökningsprocesserna är ofta tidskrävande och bör följas upp noggrant. Det är främst mängden ansökningsprocesser som kräver tid då organisationer ofta söker bidrag från många olika håll. Under de tio senaste åren har kraven på uppföljning ökat. Ändå menar organisationerna att uppföljningen bidrar till en bättre intern kontroll inom den egna organisationen. Trots att redovisningskraven är tidskrävande finns det således också positiva sidor med ökade krav på uppföljning.

Trots att uppföljningskraven i första hand berör organisationer som finansierar sin verksamhet med projektbidrag och bidrag av privata finansiärer är de i hög grad också aktuella på Kimitoön i samarbetet mellan kommunen och den tredje sektorn. Flera av tjänstemännen efterlyser en ökad behovsprövning inom de understöd som betalas ut till organisationerna och mer projektliknande verksamhet. Det innebär också problem i och med att organisationerna uppgav stödet som en viktig uppmuntringsfaktor och att uppföljningskraven som en ökad behovsprövning skulle innebära kunde tänkas avskräcka vissa organisationer att ansöka om bidrag.

9.2 Alla arbetar för främjandet av hälsa

Begreppet hälsofrämjande är diffust och kan tolkas på många olika sätt då det saknar en klar definition. Hälsofrämjande mål konstaterades tidigare i uppsatsen endast kunna uppnås genom samarbete mellan samhällets olika sektorer som strävar till att hålla invånarna friska, undvika

sjukdomar och genom det förbättra livskvaliteten. Begreppet hälsa innefattar å sin sida både fysisk, psykisk och social hälsa och är således också definitionsmässigt brett.

Alla intervjuade tjänstemän och organisationsrespondenter anser att de arbetar för främjandet av hälsa. Tjänstemännen genom avdelningarnas samarbete med den tredje sektorn och organisationerna genom att verksamheten riktas åt medlemmar och invånare. Hur det hälsofrämjande arbetet och samarbetet ser ut varierar ändå stort och också mellan de kommunala avdelningarna finns det stora skillnader. Det finns stora variationer också mellan organisationerna då det gäller hälsofrämjande arbete. Både tjänstemän och organisationsrespondenter tar fasta på begreppens breda betydelse då analyserar sitt arbetes betydelse för invånarnas hälsa.

Flera av tjänstemännen lyfter fram att Kimitoön redan i dag har relativt välfungerande hälsofrämjande arbete och verksamhet, speciellt verksamheten som idrotts- och fritidsföreningarna arrangerar. En tjänsteman berättar att föreningarna på Kimitoön producerar närmare 80 % av den fritidsverksamhet som sammanlagt arrangeras. Liksom fritidsföreningarna får också kulturföreningarna en stor eloge för sitt arbete av tjänstemännen i fråga. Samma tjänsteman menar ändå att det finns mycket att förbättra inom det hälsofrämjande arbetet och samarbetet mellan kommun och den tredje sektorn. Förutsättningar för ett bättre arbete finns, men samtidigt är det många hinder och problem som måste lösas för att det ska fungera i praktiken. Ett första steg som tjänstemännen tror att kommande reformer kommer att föra med sig är att den tredje sektorns organisationer kommer att få en mer uttalad roll i det hälsofrämjande arbetet, även om det inte är sagt att verksamheten i sig ändras i så stor utsträckning. Tjänstemännen tar i allra högsta grad fasta på att kommunen ger förutsättningar för den tredje sektorns organisationer att verka och arbeta hälsofrämjande. Trots att de intervjuade organisationerna från den tredje sektorn är olika till sin verksamhetsfunktion är de också övertygade om att de alla arbetar för främjandet av hälsan. Speciellt lyfter man fram den sociala betydelsen som verksamheten innehar. Genom att skapa gemenskap och sysselsättning bidrar organisationerna till förbättring av den sociala hälsan. Litteraturen som diskuterats i uppsatsen tar fasta på att den tredje sektorns organisationer är speciellt viktiga för gemenskap och sysselsättning på landsbygden. Detta poängteras också av både tjänstemän och organisationer. Behovet av samarbete med övriga sektorer uppfattas också som mycket viktigt av både tjänstemän och den tredje sektorn.

Trots att både kommunen och organisationerna tror att samarbete kommer att öka kring det hälsofrämjande arbetet samt ställer sig positiva till ett utökat sådant lyfter båda parter också fram problem och hinder. Dessa betonas också i den litteratur som tidigare i uppsatsen diskuterats. En åldrande befolkning, stigande åldersstruktur inom den tredje sektorns organisationer och avsaknad av professionella organisationer speciellt på landsbygden är några av de hinder som nämns både i intervjuerna och i uppsatsens teori. Det är viktigt att komma ihåg att ett utökat samarbete kan tänkas se ut på många olika sätt. Exempelvis är förslaget om rundabordssamtal om samarbete, som lyfts fram av vissa tjänstemän, intressant och kunde tänkas förbättra det hälsofrämjande arbetet.

9.3 Samarbetspotential

Flera tjänstemän uppgav att samarbetet med den tredje sektorn på sistone har ökat. Flera tjänstemän berättade också att samarbetet med den tredje sektorn gått i vågor över tid och att det ibland varit större och ibland mindre. Graden samarbete beror ofta på hur initiativtagande organisationerna själva är. Alla intervjuade tjänstemän sade sig ändå samarbeta med den tredje sektorn på något sätt, det finns ändå en stor variation beroende på vilken avdelning tjänstemännen arbetar för. Stödformer som ekonomiskt understöd, gratis användning av utrymmen och expertis är alla sätt som tjänstemännen uppger att de stöder den tredje sektorns organisationer med. Hälften av tjänstemännen har också erfarenhet av köptjänsteavtal med den tredje sektorn. Avdelningarna samarbetar med den typ av organisationer som verkar närmast deras område på både lokal, regional och nationell nivå. Ett intressant undantag är byalagen som lyftes fram av flera tjänstemän och därför intresserar flera olika avdelningar inom det kommunala arbetet. Kimitoöns tjänstemän är positiva till ett utökat samarbete med den tredje sektorn både kring hälsofrämjande tjänster, men också samarbete överlag. Dessutom ser de behov av att utveckla en strategi för samarbetet samt att tillsätta en koordinator för att verkligen kunna utveckla samarbetet i önskad riktning då det finns många oklarheter och hinder att avklara före ett gynnsamt samarbete kan bli möjligt. Exempelvis nämner en tjänsteman behovet av att utföra småjobb som kommunen inte hinner med, någonting som kunde koordineras tillsammans med frivillig arbetskraft från den tredje sektorn. Flera av tjänstemännen lyfter också fram behovet att fundera på hur man ska ställa sig till samarbete med oregistrerade föreningar och sammanslutningar. Dessa typer av

organisationer blir allt vanligare, men kan inte till exempel lyfta finansiellt stöd av kommunen.

Den tredje sektorn på Kimitoön ställer sig också positiva till ett utökat samarbete med kommunen, men de skulle gärna förbättra samarbetet också med övriga organisationer och företag på Kimitoön. Det är viktigt att kommunen lägger märke till verksamheten som den tredje sektorn utför och det ekonomiska verksamhetsstödet är också viktigt. Trots att det inte på nära håll täcker organisationernas kostnader fungerar det ändå som en uppmuntran menar flera av organisationernas respondenter. För att ett ökat samarbete ska vara möjligt krävs det initiativ och vilja hos alla parter, då de flesta organisationer arbetar frivillig skulle det vara viktigt att samarbetet inkluderar flera organisationer. Också från den tredje sektorns håll lyfts behov av en koordinator fram. Det behövs någon som kan säga vad som utförs av vem och som är lätt att ta kontakt med. Projektliknande verksamhet tillsammans med kommun och andra organisationer lyfts exempelvis fram som ett möjligt alternativ. Att som ensam organisation arrangera ett projekt upplevs som ett stort steg, men i samarbete med andra skulle det vara fullt möjligt uppgav flera organisationer. Den tredje sektorns respondenter lyfter också fram flera interna problem som hindrar utökad verksamhet. Organisationernas verksamhet baserar sig i första hand på frivillig verksamhet vilket försvårar stora projekt, det är ofta samma personer som sitter i flera olika styrelser eftersom det är svårt att hitta nya intresserade till styrelseuppgifter, samtidigt är också åldersstrukturen inom organisationerna inte den bästa och ungdomarna är svåra att locka med i verksamheten.

De problem och hinder som Kimitoöns tredje sektor, men också tjänstemännen lyfter fram är typiska för organisationer inom den tredje sektorn. Centralisering av makten, minskad demokrati inom organisationer, stigande åldersstruktur och ekonomiska svårigheter är allmänna problem inom den tredje sektorn i Finland men också övriga Norden. I teoridelen av avhandlingen listades vissa lösningsförslag till dessa allmänna problem. Harding listade höjda organisationsbidrag, samordnad civilsamhällsfinansiering, ändrade upphandlingsregler och behov av att ta med mindre aktörer i diskussioner. Pihlaja (2010) listade liknande lösningsförslag för förbättrat samarbete och menar att man kan utveckla samarbetet åt olika håll. Antingen eftersträvas professionalisering av verksamheten genom bildande av sociala företag och andelslag exempelvis tillsammans med de olika sektorerna eller alternativt gemensamt planera verksamheten noggrannare och förbättra stödet i basfunktionerna. Oberoende vilken väg man väljer finns det behov av förbättrat samarbete mellan de olika sektorerna och förbättrad kommunikation mellan dem. Kommunen bör också lägga upp en

strategi hur man vill använda den tredje sektorn i sitt arbete. Det är ändå viktigt att komma ihåg den tredje sektorns särställning eftersom de baserar sin verksamhet på frivilligt arbete. Organisationerna inom den tredje sektorn är väldigt olika och det finns många olika behov. Vissa organisationer kan exempelvis tänka sig att anställa personal medan andra vill sköta sig själva utan någon inblandning från utomstående aktörer. Det är viktigt att få alla att känna sig delaktiga och utveckla en plan för att inkludera alla olika organisationer. Liksom Kimitoöns tjänstemän och organisationer lyfter också Pihlaja upp olika hinder för ett utökat samarbete. Organisationernas osäkra ekonomi, stigande åldersstruktur, brist på aktiva, kunskapsbrist och brist på intresse lyftes fram av olika kommundirektörer på landsbygdsorter. En stor del av dessa överensstämmer också med det vad Kimitoöns respondenter från de olika sektorerna uppgett. Trots det råder det ändå en stor positivitet på Kimitoön till ett utökat samarbete och att på något sätt förbättra samarbetet i rådande reformtider. Vissa utav Kimitoöns tjänstemän önskade en större behovsprövning av de ekonomiska stöden som delas ut till den tredje sektorn. Möjligheter att som tredje sektor organisation anställa personal och på det sättet minska arbetslöshet lyfts också upp som ett alternativ i intervjuerna med tjänstemännen. I Europa och många andra länder är avlönat arbete inom den tredje sektorn vanligare. Detta kunde också vara möjligt i Finland och Norden men skulle underlättas av ändrade regler och lagar för anställningar och ekonomisk gynnannde. Tanken om att den tredje sektorn kunde professionaliseras hänger starkt ihop med tanken om social ekonomi. I diskussionen kring förhoppningar på den tredje sektorn, speciellt i diskussionen kring serviceproduktion, är det viktigt att komma ihåg att en för stark styrning av verksamheten kan hota organisationernas oberoende ställning och deras möjligheter att genomföra egna innovativa lösningar.

9.4 Kommunikationens roll allt viktigare i framtiden

Hur man ska nå varandra med viktig information tenderar att bli ett allt större problem, trots att verktygen är bättre och fler än någonsin tidigare. Detta har bland annat kommit fram under min egen praktiktid på Kimitoöns kommun.

Kommunikationen mellan den offentliga och den tredje sektorn på Kimitoön sker oftast via direktkontakt mellan berörda parter eller via e post och telefon. De intervjuade organisationerna anser sig veta vilken tjänsteman de ska kontakta beroende på situation,

således är kommunikationen utspridd över stora delar av kommunen och det har tidigare lyfts fram ett behov att centrera denna till färre personer. Flera av organisationernas respondenter anser kommunikationen vara på en nöjaktig nivå men samtidigt betonar man också att det alltid finns utrymme för förbättring, speciellt om samarbetet ökar. Detta lyfts fram av både den tredje sektorn och av tjänstemännen. Personliga vänskapsband och kontakter till tjänstemännen nämner den tredje sektorns respondenter också som en viktig påverknings- och kommunikationskanal.

Tjänstemännen uppger att den tredje sektorn i högre grad tar kontakt med dem än vad de som tjänstemän tar kontakt med den tredje sektorn. Alla tjänstemän uppger att den tredje sektorns organisationer tar kontakt med dem, medan sex av åtta tjänstemän säger sig ta kontakt med den tredje sektorn. Kontakten som går från tjänstemännen till organisationerna handlar ofta om information och inbjudningar men också förfrågningar om exempelvis tjänsteproduktion såsom utbildningar eller skötsel av idrottsanläggningar. Då organisationerna tar kontakt med tjänstemännen varierar också ämnet stort. Ofta är det frågan om att någonting bör åtgärdas i kommunens utrymmen men det kan också vara frågan om rådgivning eller inbjudningar till evenemang. En större idébollning, diskussion och att få med den tredje sektorn i planeringsfasen av verksamhet önskas utav flera tjänstemän. Den kommunikation mellan den offentliga och den tredje sektor som finns i dag räcker till menar flera tjänstemän, men man ser också ett behov av att öka den om samarbetet mellan sektorerna ökar. Kommunikationen lever ständigt och varierar över tid beroende på hur samarbetet ser ut. Exempelvis lyfter flera av tjänstemännen med erfarenheter av köptjänster mellan offentlig och den tredje sektor fram att då samarbetet ökar förbättras också kommunikationen av sig själv. Trots att flera av tjänstemännen har positiva erfarenheter av kommunikation finns det en frustration. Den vanliga informationen upplevs allt svårare att få ut till alla organisationer och att till exempel föreningsträffar lockar färre besökare än tidigare.

De positiva erfarenheterna av flyktingmottagandet som lyfts fram av flera intervjuade tjänstemän visar betydelsen av strategi och koordinering. Tidigare i uppsatsen har behovet av en koordinator för samarbete mellan kommun och den tredje sektorn lyfts fram. Den frustration som vissa tjänstemän känner angående svårigheter att nå ut med information och minskat intresse för föreningsmöten lyfts inte på samma sätt upp av den tredje sektorns respondenter. Detta kan förklaras genom att den tredje sektorns verksamhet är baserad på frivillighet och att kommunikationen antagligen inte känns som det viktigaste, speciellt för föreningarna. Pihlaja lyfter fram att kommundirektörerna i landsbygdskommuner exempelvis

tvivlar på att det finns tillräckligt intresserade organisationer inom kommunerna och att de har tidsbrist på grund av oprofessionell verksamhet. Kimitoöns föreningar önskade i den byundersökning som 2014 gjordes att kommunen skulle vara mer öppen i beslutsfattandet och att föreningarna har svårt att göra sig hörda i kommunen. Utgående från det påståendet är det svårt att förstå varför exempelvis deltagande i föreningsmöten minskat den senaste tiden. Utgående från tanken kommunikationsproblematiken är nytänkande som rundabordssamtal om samarbete mycket välkomna.

10 Diskussion

10.1 Hurdana förutsättningar har den tredje sektorn i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön?

Lanskapsreformen kommer att innebära förändringar inom det kommunala arbetet. Efter reformen kommer ett av kommunernas främsta ansvar att vara främjande av hälsa och välfärd. Faktorer som motion, kultur, fritidstjänster, ungdomsarbete, markanvändning, byggande och stadsplanering påverkar alla kommuninvånarnas hälsa. Samtidigt medför social- och hälsovårdsreformen också förändringar för det kommunala arbetet och uppmuntrar till mer sektoröverskridande verksamhet vilket innebär ett samarbete som behöver en strategi och en plan, kunskap samt personalresurser. De nygrundade landskapen ska stöda kommunerna i det förändrade arbetet och målet med reformen är att utjämna hälsoskillnader och minska kostnaderna för social- och hälsovård.

Samarbetet mellan den offentliga och den tredje sektorn varierar enligt hur den tredje sektorn ser ut i de olika kommunerna. Skillnaderna mellan exempelvis landsbygdskommuner och centralorter är stora. Den tredje sektorn på Kimitoön är aktiv men har av tjänstemännen och också av den tredje sektorns respondenter främst beskrivits som oprofessionell, det vill säga att den i första hand baserar sig på frivilligt arbete. Få av den tredje sektorns organisationer på Kimitoön har anställd personal, men trots det finns det ändå exempel på köptjänster mellan kommunen och tredje sektorns organisationer. På centralorter tenderar det att finnas en större professionalism med aktiva och stora tredje sektorns organisationer som också är tjänsteproducerande, exempelvis föreningar med starka takorganisationer. På större orter kan den offentliga sektorn också i högre utsträckning samarbeta med privata aktörer kring hälsofrågor, ett samarbete som minskar ju mindre storleken på orten är, vilket är viktigt att poängtera i diskussionen kring sektoröverskridande verksamhet och förhoppningar om den på Kimitoön. Den tredje sektorn är trots allt i många fall redan i dag en viktig serviceproducent för kommunen på Kimitoön. Exempelvis konstaterades det i tjänstemannaintervjuerna att cirka 80 % av den fritids- och idrottsverksamhet som finns på Kimitoön arrangeras av tredje sektorns organisationer.

För att besvara forskningsfrågan, hurdana förutsättningar den tredje sektorn har i framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön, behövs först frågan vad kommunernas roll i framtida hälsofrämjande arbete är besvaras. Reformerna förändrar det kommunala arbetet och ett av de

största ansvarsområdena som kvarstår är att främja hälsa och välmående. Detta är inte ett nytt verksamhetsområde i det kommunala arbetet, men det kommer att bli viktigare och komma högre upp på den kommunala agendan i och med att en stor del av den tidigare verksamheten går över till landskapen. Hälsofrämjande arbete kan inte uppnås av en ensam part, utan det behövs sektoröverskridande verksamhet för att leva upp till begreppets betydelse. Den tredje sektorn kommer därför att bli en allt viktigare samarbetspartner för den offentliga sektorn. Verksamheten och arbetet behöver dock koordineras. Kunnig personal och planerad strategi kommer att bli viktiga resurser för att kunna koordinera verksamheten på ett välfungerande sätt samtidigt som informationen också måste fås ut till kommuninvånarna. För att främjandet av hälsa och välmående ska bli lyckat krävs det att tjänstemännen och beslutsfattarna verkligen förstår betydelsen av arbetet och samtidigt lyckas inspirera den tredje sektorn till serviceproduktion och samarbete.

Då man diskuterar samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn, som baserar sitt arbete på frivillighet, är det viktigt att de förstå nyttan med ett samarbete. Det är viktigt för Kimitoöns kommun att kunna förmedla nyttan av samarbete framför allt till den tredje sektorns organisationer. Den tredje sektorn ser själv demokrati- och samhällsuppföstransrollen som sin viktigaste uppgift i samhället. Övriga viktiga funktioner för den tredje sektorn är att ta upp upplevda problem till samhällelig debatt, att väcka nya idéer och tankar samt att arrangera och erbjuda ett alternativ till serviceutbud. Ett samarbete med den offentliga sektorn ger möjligheter till att förbättra verksamheten, dock bör samarbetet upplevas som jämlikt och kommunen får inte blanda sig i för mycket och styra verksamheten för hårt eftersom det riskerar att hota den tredje sektorns unika ställning som baseras på frivillighet och minska dess motivation. Den tredje sektorn på Kimitoön arbetar starkt för främjandet av hälsan, vilket konstateras av både tjänstemän och den tredje sektorns respondenter i intervjuerna. Hälsan främjas på fysisk, psykisk och social nivå och allt som engagerar invånarna till verksamhet bidrar till en förbättrad hälsa och välmående. Tjänstemännen lyfter i intervjuerna fram några specifika arbetsområden som de tycker att den tredje sektorn kunde ta ett större ansvar inom, bland annat; planering av verksamhet, anordnande av punktinsatser, projektarbeten i samarbete med andra, idélobbning samt arrangerande av ungdomsverksamhet och senioridrott. Både kommunens tjänstemän och den tredje sektorns respondenter ställer sig positiva till att samarbeta närmare varandra. Ett samarbete som kan se ut på olika sätt. Som det tidigare konstaterades kan tredje sektorn se olika ut beroende på kommun. Kimitoön är en skärgårdskommun och har många likheter med landsbygdskommunerna. Den

föreningundersökning som gjordes på Kimitoön år 2014 visar att en stor del av Kimitoöns föreningar ställer sig positiva till att producera tjänster åt kommunen. Den tredje sektornintervjuerna i avhandlingen visar samma resultat och flera organisationer framhäver att de egna ekonomiska resurserna inte räcker till utan att man i så fall är i behov av ett ökat ekonomiskt stöd och man är man också i vissa fall i behov av kunskap och handledning. Personalrekrytering känns inte allt för aktuellt för organisationerna, däremot ställer sig de intervjuade organisationerna positiva till projektverksamhet och till att man inom projekt, gärna tillsammans med andra organisationer, kunde tänka sig att anställa personal för en viss tid. Det finns med andra ord goda förutsättningar för ett hälsofrämjande samarbete mellan Kimitoöns kommun och Kimitoöns tredje sektor. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg de stora skillnaderna mellan organisationerna inom den tredje sektorn och att alla inte är intresserade av att samarbeta utan har fullt upp med att upprätthålla sin egen verksamhet.

Den tredje sektorns framtida hälsofrämjande arbete på Kimitoön är starkt beroende av organisationernas egen vilja. Den hälsofrämjande verksamheten kan innefatta allt från att upprätthålla och fortsätta den verksamhet de arrangerar i dag till att aktivt påverka kommunen i den riktning de önskar och skapa förutsättningar för samarbete och till och med tjänsteproduktion som köptjänster och rekrytering av personal.

I och med reformerna känns det naturligt att kommunen tar på sig en koordinatorroll och koordinerar samarbetet. Viljan till samarbete måste finnas både hos kommunen och hos den tredje sektorn. Den tredje sektorn lyfter i intervjuerna fram behovet av ekonomiskt stöd, men framför allt behovet av uppmuntran och att känna sig uppskattade av den offentliga sektorn. Ett samarbete kan ge många nya möjligheter för hälsofrämjande verksamhet både för kommuner och för den tredje sektorn, oberoende hur samarbetet ser ut. I avhandlingens teoridel och i intervjuerna har flera olika idéer om hur samarbetet kunde se ut lyfts fram.

I avhandlingens teoridel diskuteras förändrade och förbättrade alternativ till att bemöta de svårigheter som den tredje sektorn upplever. Utökat samarbete, tydligare strategier, hjälp och stöd med grundläggande verksamhet samt säkerställande av ekonomiska förutsättningar är några av de förbättringsförslag som diskuteras och som i stor utsträckning överensstämmer med det som kommit fram i intervjuerna med Kimitoöns tredje sektor. Tjänstemännen lyfter å sin sida tydligt fram behovet av koordinering och strategi i samarbetet mellan kommunen och den tredje sektorn och får medhåll också av den tredje sektorns respondenter. Samarbetet är i dag utspritt över många olika kommunala avdelningar och saknar en röd tråd. Koordineringen

av verksamheten är således viktig för att kunna förbättra samarbetet, och flera tjänstemän men också organisationer lyfter fram behovet av en koordinator för den tredje sektorns arbete. Som situationen ser ut i dag tar den tredje sektorn kontakt med den avdelning som frågan berör, vilket medför att det inom kommunen inte är lätt att hålla reda på den interna och externa kommunikationen med den tredje sektorn. En koordinator kunde till exempel tänkas lösa de kommunikationsproblem som speciellt tjänstemännen anser att finns. Rundabordssamtal om samarbete tas av flera tjänstemän upp som en god idé för sektoröverskridande verksamhet och hur ett samarbete kunde komma igång. Förslaget får också stöd av den tredje sektorn i och med att man önskar att sitta ner som likvärdiga parter och diskutera verksamheten.

Ett ökat sektoröverskridande samarbete kan verkligen förbättra den kommunala verksamheten, speciellt kring hälsofrämjande arbete. Hur det tillämpas på bästa sätt är dock upp till kommunen och den tredje sektorn att fundera på tillsammans. Samarbetet kan se ut på många olika sätt och det finns organisationer inom den tredje sektorn som är mer professionella än andra, samtidigt som det är viktigt att komma ihåg jämlikhet och att ta med alla som önskar även om organisationen i fråga inte ses som professionell. Kimitoön har ett brett urval föreningar och organisationer som är verksamma inom den tredje sektorn. Det finns alla möjligheter till ett lyckat framtida samarbete kring hälsofrämjande arbete i till exempel serviceproduktion, där den tredje sektorn kan ta en större roll. Den tredje sektorn har alltså goda förutsättningar att få en större roll i det hälsofrämjande arbetet på Kimitoön.

10.2 Studiens tillförlitlighet

Studien har gjorts genom semistrukturerade intervjuer med tjänstemän från Kimitoöns kommun och med respondenter från den tredje sektorn. Genom att intervjua både tjänstemän och den tredje sektorns respondenter har jag fått en bredare inblick i den tredje sektorns verksamhet och kunnat undersöka förutsättningar för framtida samarbete. En stor del av kartläggningen av Kimitoöns tredje sektor bygger också på tjänstemännens och den tredje sektorns respondenters egna ord. Tjänstemännen var lätta att nå och positiva till studien och dess ändamål. Alla åtta tillfrågade tjänstemän ställde upp på intervju. Det var däremot svårare att nå representanter för den tredje sektorn och de var inte lika intresserad av att delta i intervjuerna. De organisationer som deltog har ändå en bra spridning över Kimitoöns olika

orter och verksamhet. Den semistrukturerade metoden passade bra för ändamålet med studien och gav både förståelse av verksamheten och framtidsutsikter. Tjänstemännen var insatta i de kommande reformerna och en positiv överraskning var också att den tredje sektorns respondenter var medvetna och pålästa om de kommande reformerna. Nulägesanalysen av den tredje sektorns arbete och hur situationen ser ut på Kimitoön har utförts genom de semistrukturerade intervjuerna med tjänstemän och med representanter från den tredje sektorns organisationer samt med statistik från Arttu2-programmet och den föreningsundersökning Egentliga Finlands byar rf. genomförde på Kimitoön. Viss statistik är också tillgänglig på Kimitoöns hemsida för protokoll.

Studien har några svagheter. För det första är Kimitoöns tredje sektor stor och det var omöjligt att få en helhetsbild av hela området genom intervjuer, vilket är ett problem med kvalitativa forskningsmetoder. Därför kan man fråga sig om studien verkligen gäller hela Kimitoöns tredje sektor? Eftersom de intervjuade organisationerna ändå är olika både till verksamhet och till struktur, hoppas jag att organisationernas åsikter och tankar representerar en stor del av Kimitoöns breda tredje sektor. Intervjuerna innefattar dessutom både föreningar och stiftelser. Däremot saknas kooperativ och övriga sammanslutningar i studien, vilket kan ses som en svaghet. Som jag ser det är uppsatsens andra svaghet bristen på litteratur och källor. Omfattande studier på området kring den tredje sektor och samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn har varit svåra att hitta.

10.3 Förslag till fortsatt forskning

Ett av studiens huvudsakliga syften har varit att lyfta fram den tredje sektorn och att granska förutsättningarna för ett ökat samarbete mellan den och kommunen. Forskningsfrågan undersöker framtidsutsikter och förutsättningar för den tredje sektorns hälsofrämjande verksamhet. Det är en specifik frågeställning och den tredje sektorns verksamhet innefattar mycket mera än bara hälsofrämjande arbete. Många olika tankar och åsikter kommit fram i intervjuerna med tjänstemännen och den tredje sektorns respondenter som skulle vara intressanta att undersöka vidare. Rundabordssamtal om samarbete har flera gånger lyfts fram som en form av nytänkande som intresserar både tjänstemän och den tredje sektorns respondenter. Båda sektorers representanter bör noggrant fundera på vilken typ av samarbete

som verkligen för båda parter arbete framåt, vilket gäller oberoende av vilken typ av ökat samarbete man väljer och hur man väljer att tolka och implementera reformernas mål. Olika samarbetstyper och förutsättningar för dem skulle vara ett intressant ämne att studera vidare. Dessutom kunde också den privata sektorn och samarbetet mellan alla de tre olika samhällssektorerna undersökas.

Den tredje sektorn är över lag ett intressant område för studier. Det har skrivits flera avhandlingar om området på sistone och förändringar som landskaps-, social- och hälsovårdsreformerna innebär att området är viktigt att undersöka. Uppsatsen har haft Kimitoön som fallstudie, men liknande studier kunde och borde utföras på flera orter.

I skrivandeprocessen har jag stött på en problematik som jag anser intressant och som man kunde forska vidare kring. Då man jämför kommande reformer med de problem som speciellt föreningar upplever, exempelvis åldrande medlemmar och svårigheter att locka nya ansvarspersoner, finns det en stor problematik. Reformernas förhoppningar om att frivilligarbetet skall få en större roll är svår att få att gå ihop med föreningarnas interna problem och kan i framtiden tänkas leda till att strukturen i den tredje sektorn förändras. Denna problematik upplever jag som mycket central och undrar hur noga regeringen egentligen tänkt igenom reformpunkterna som berör den tredje sektorns arbete. Till exempel undrar jag vad belöningen för utökat samarbete kommer att vara för den tredje sektorns organisationer.

10.4 Avslutning

För att möta de problem och de förändringar som det kommunala arbetet står inför behövs nytänkande. Att närmare samarbeta med den tredje sektorn har lyfts fram som en lösning som bland annat kunde minska kommunernas ekonomiska belastning. Förutsättningarna för ökat samarbete är ändå förknippat med många olika faktorer, till exempel kommunernas storlek. Hälsorelaterat arbete är det område som främst lyfts fram som ett tänkbart samarbetsområde där den tredje sektorn till och med kunde tänkas producera tjänster.

Samtidigt har den tredje sektorn sina egna problem, med svårigheter som medlemsrekrytering och ekonomi. Kimitoöns tredje sektor har i uppsatsen konstaterats vara aktiv och arbeta på

bred front. Förutsättningar för ett ökat samarbete med kommunen finns således, men att lyckas få med alla den tredje sektorns organisationer kommer att vara svårt. Kimitoöns tjänstemän och också de tillfrågade tredje sektor-organisationerna ställer sig positiva till ett utökat samarbete kring hälsofrämjande arbete vilket är en viktig markering med tanke på landskaps-, social- och hälsovårdsreformerna som väntas hända 2019.

Det hälsofrämjande arbetet är brett, mångsidigt och innefattar många olika faktorer. Hälsofrämjande arbete kräver exempelvis att alla olika kommunala avdelningar tar upp det och tillsammans planerar hur man kan uppmuntra till hälsa och välbefinnande hos kommuninvånarna. Samtidigt är begreppet hälsofrämjande också diffust. För att kunna uppnå hälsofrämjande verksamhet krävs samarbete mellan de olika samhällssektorerna, exempelvis mellan den offentliga och den tredje sektorn. Hälsofrämjande kan vara både fysisk, psykisk och social aktivitet. Därför har också den tredje sektorns organisationer en stor möjlighet att genom samarbete delta i framtida kommunalt arbete, speciellt på Kimitoön som har en aktiv och stark tredje sektor-verksamhet.

Egna tankar efter praktik och sommarjobb

Under min tid som praktikant och sommarjobbare på Kimitoöns kommun 2016 tyckte jag mig inom kommunen se en positiv utveckling kring synen på föreningsverksamhet. Attityden förbättrades och ögonen öppnades för att man också kan ha nytta av att samarbeta närmare den tredje sektorn. Jag hann självklart inte få en inblick över attityderna på alla avdelningar, men den positiva utvecklingen skedde på båda de avdelningar jag rörde mig under det halvår jag jobbade på kommunen. Den förbättrade attityden jämt mot den tredje sektorn styrks också av kommunens idé om att undersöka hur tredje sektorn kan användas i framtida hälsoförebyggande uppgifter. Därför också valet av ämnesområdet för pro gradu-avhandlingen.

Jag tror att projektet Föreningsakuten är en stark orsak till att attityden jämt mot tredje sektorn förbättrades under den tid jag arbetade. Föreningsakuten arbetar kring liknande frågor som denna uppsats, det vill säga att bygga en grund för utökat samarbete mellan den offentliga och den tredje sektorn men också mellan de olika organisationerna på Kimitoön.

Byaföreningar har på Kimitoön blivit allt viktigare efter kommunsammanslagningen och har blivit ett effektivt sätt att påverka sin näromgivning. Från kommunens sida ser man också en stor potential i byalagen vilket kommer fram i tjänstemannaintervjuerna.

Den vanligaste och mest populära föreningsformerna är föreningar med idrotts- och motionsverksamhet. En tendens som jag märkte under praktiktiden var att idrottsföreningarna på Kimitoön har väldigt höga medlemsantal, trots att verksamheten inte alltid är stor. Det är fullt möjligt att situationen också är likadan i andra föreningsstyper. Idrottsföreningar finns i de flesta byar och genom låga medlemsavgifter, men högt medlemsantal lyckas man hålla föreningen levande och arrangera några evenemang per år trots att föreningen i sig inte har någon verksamhet till exempel i seriespel. Jag har fått bilden av att man gärna stöder de lokala föreningarna fastän man inte nödvändigtvis själv deltar aktivt i verksamheten de arrangerar.

Jag tror att Kimitoön har en stor potential att ta med den tredje sektorn i hälsofrämjande arbete. Det krävs dock en tydligare strategi i dessa frågor. Framförallt behövs ett verktyg för kontakt och kommunikation. Ett av de mest frustrerande minnen jag har från sommarens arbete är svårigheterna att nå tredje sektorns organisationer, framförallt föreningarna. För att ett samarbete ska fungera måste man också kunna få kontakt med varandra. En förbättrad

intern kommunikation i det kommunala arbetet tror jag också att behövs eftersom alla avdelningar har någon form av samarbete med tredje sektorn. Eftersom alla på sitt sätt jobbar med exempelvis föreningar är det svårt att veta vem som samarbetar kring vad och hur samarbetet går till. Att sammanställa detta kunde vara till stor nytta i framtida arbete.

Källförteckning

Litteraturkällor

- Bryman, Alan. 2002. *Samhällsvetenskapliga metoder*, Liber Ab, Malmö.
- Forslund, Magnus. 2012. *Ledning av idrottsföreningar – Berättelser från gräsrotsnivå*. Liber Ab, Malmö.
- Harding, Tobias. 2012. *Framtidens civilsamhälle: Underlagsrapport 3 till Framtidskommissionen*. Stockholm. Elanders förlag
- Helander, Voitto. 2004. *Paikallisyhdistykset kunta-areenalla*. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.
- Helander, V. Sundback, S. 1998. *Defining the Nonprofit Sector: Finland*. Åbo Akademi.
- Johansson, L. Linkoranta, T. Iivonen, P. 2014. *Föreningsundersökning Kimitoön*. Varsinais-Suomen kylät ry.
- Palmås, Karl. 2008 *Socialt entreprenörskap*. Göteborgs universitet. I Anders Lundström och Elisabeth Sundin (red) Perspektiv på förnyelse och entreprenörskap i offentlig verksamhet. S. 245-257.
- Palomäki, Anna- Lena. 1997. *Är den frivilliga sektorn en lokal resurs – begrepp och aktuell diskussion*. Social- och hälsovårdsministeriet. Helsinki 1997.
- Pekola-Sjöblom, Marianne. 2016. *Kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen 2015*. Arttu2-tutkimusohjelman julkaisua, nro 1/2016.
- Peltosalmi, J. Eronen, A. Litmanen, T. Londén, P. Ruuskanen, P. 2016. *Järjestöjen tulevaisuus: Järjestöbarometri*. Soste: Suomen sosiaali ja terveystyö ry. Helsinki.
- Peterson, T i Lindroth, J och Norberg, J. 2002. *Ett idrottssekel-Riksidrottsförbundet 1903-2003*. Malmö.
- Pihlaja, Ritva. 2010. *Kolmas sektori maaseutukunnissa*. Helsingin Yliopisto Ruralia instituutti
- Social ekonomi. 1999. *En tredje sektor för välfärd, demokrati och tillväxt*. Regeringskansliet. Stockholm.

Sundqvist, Emily. 2016. *Det finländska medborgarsamhället i förändring: Hur påverkas föreningar av finansiärers inflytande och krav på redovisning?* pro gradu, Åbo Akademi.

Tennberg, Tea. 2007. *Hälsomotion, en översikt över skillnader i hälsomotionens ställning i kommunerna.* pro gradu, Åbo Akademi.

Wijkström, F Lundström. 2002. *Den ideella sektorn, organisationerna i det civila samhället.* Stockholm.

Internetkällor

Kommunförbundet. 2016. *Tulevaisuuden kunta*

<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/tulevaisuuden-kunta/Sivut/default.aspx> (Hämtad 10.10.2016)

Kommunförbundet. 2016. *Arttu 2-projekti*

<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/projektit/arttu2/Sivut/default.aspx> (Hämtad 26.2.2017)

Vård- och landskapsreformen. 2016. *Främjande av välfärd*

<http://alueuudistus.fi/sv/framjande-av-valfard> (Hämtad 10.10.2016)

Vård- och landskapsreformen. 2016. *Allmän presentation av reformen*

<http://alueuudistus.fi/sv/allman-presentation-av-reformen> (Hämtad 10.10.2016)

Vård- och landskapsreformen. 2016. *Landskapsreformen*

<http://alueuudistus.fi/sv/regionforvaltningsreformen/linjedragningar> (Hämtad 10.10.2016)

Vård- och landskapsreformen. 2016. *Kommunerna som främjare av välfärd och hälsa i social- och hälsovårdsreformen.* Social- och hälsovårdsministeriet. Finansministeriet.

http://alueuudistus.fi/documents/1271139/2979291/Faktalehti_Kunnat+hyvinvoinnin+ja+terveyden+edistajina_SV_9_2016.pdf/3bb71dfd-96fc-40c9-8b95-7469912e0912 (Hämtad 10.10.2016)

Finlex. 2016. (1989/503) *Föreningslag.*

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1989/19890503#L1P5> (Hämtad 10.10.2016)

Föreningsresursen. 2016. *Grunda förening.*

http://www.foreningsresursen.fi/om_foreningar/grunda_forening (Hämtad 15.9.2016)

Kimitoöns kommun. 2016. *Föreningar*. <http://www.kimitoon.fi/sv/fritid-och-kultur/foreningar/> (Hämtad 10.10.2016)

Kimitoöns kommun. 2014. *Kultur- och fritidsnämnden*
<http://www.kimitoon.fi/media/fritid/hyor2015.pdf> (Hämtad 10.10.2016)

Kimitoöns förvaltning. 2016. *KFN: 2016/06 protokoll*. <http://kimitoon.ktweb.fi/> (Hämtad 10.10.2016)

Patent- och registerstyrelsen. 2016. *Vanliga frågor*
https://www.prh.fi/sv/yhdistysrekisteri/vanliga_fragor.html#prh.ukk.item_20 (Hämtad 9.11.2016)

Patent- och registerstyrelse. 2016. *Yhdistysrekisteri*.
<https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri.html> (Hämtad 9.11.2016)

Patent- och registerstyrelsen. 2016. *Föreningslagen ändras*
<https://www.prh.fi/sv/yhdistysrekisteri/lainsaadanto/foreningslagenandras.html> (Hämtad 9.11.2016)

Psoriasisförbundet 2016. *Dimensioner av hälsa*.
<http://www.psoriasisforbundet.se/mabra/halsa-livsstil/vad-ar-halsa/dimensioner-av-halsa>
(Hämtad 11.12.2016)

Finlands kommunförbund. 2016. *Offentlig upphandling*.
<http://www.upphandling.fi/sv/offentlig-upphandling/de-grundläggande-principerna/Sidor/default.aspx> (Hämtad 11.12.2016)

Linkoranta, T Iivonen, P. 2016. *Mynämäen yhdistysohjelma 2016-2018*. Egentliga Finlands Byar. http://www.vskylat.fi/wp-content/uploads/2013/01/Myn%C3%A4m%C3%A4en-Yhdistysohjelma_2016-2018.pdf (Hämtad 5.1.2017)

Bilagor

Frågor till Kimitoöns tjänstemän

1. Har ni från ert arbetes sida kontakt med föreningar eller övriga tredje sektorns organisationer?
 - a. Ja/Nej
 - b. Vilka typer av organisationer och på vilket sätt?
2. Samarbete
 - a. Förekommer följande typer av samarbete inom er avdelning/enhet/arbetsområde med någon part från tredje sektorn?
 - a. Kommunen köper tjänster av tredje sektorn?
Ja/Nej, Vad? Hur?
 - b. Kommunen stöder genom ekonomiskt verksamhetsunderstöd?
Ja/Nej, Vad?
 - c. Kommunen stöder på annat sätt, till exempel rådgivning, material, kunskap, utrymmen, och så vidare.
Ja/Nej, Vad? Hur?
 - d. Inget samarbete mellan kommun och tredje sektor.

- b. Ser ni den verksamhet som utförs av organisationerna ni samarbetar med som hälsofrämjande? På vilket sätt?
- c. Trots att social- och hälsovård går över till landskapet i och med kommande reformer kvarstår det hälsofrämjande arbetet som kommunalt arbete. Tror ni att tredje sektorn kan bli en viktigare samarbetspartner för kommunen i och med reformen?
 - a. Ja/Nej, På vilket sätt? Varför?
- d. Finns det hinder för en stärkt tredje sektor roll?

3. Kommunikation

- a. Tar er avdelning/enhet kontakt med tredje sektorns organisationer?
 - a. Ja/Nej, Vilka, hur, varför?
- b. I vilken utsträckning kontaktar tredje sektorns organisationer er avdelning/enhet?
- c. Ser ni ett behov av att förbättra kontakten/kommunikationen med tredje sektorn?
 - Varför?

4. Har det förekommit tredje sektorns organisationer i anbudstävlingar på Kimitoön? (er avdelning/enhet)

- a. Ja, på vilket område?
- b. Nej, varför inte?

5. Understöd och bidrag

I dag kan föreningar ansöka om föreningsunderstöd i form av; idrotts-, ungdoms-, simskole-, byalags- och kulturverksamhetsunderstöd samt öppna understödsbidrag och fastighetsbidrag från Kultur- och Fritidsnämnden. Dessutom stöder vissa avdelningar tredje sektorns organisationer inom deras område med bidrag för upprätthållande av verksamhet. Till exempel understöd för väglag.

- a. Anser du stöden som delas ut vara tillräckligt täckande?
- b. Om inte, vad kunde ändras/förbättras?

6. Åsikter/tankar/övrigt?

Frågor till Kimitoöns tredje sektor

1. Berätta allmänt om er förenings/organisations verksamhet.
2. Vem riktar sig er verksamhet till?
3. Medlemsutveckling?
 - a. Är det svårt/lätt att rekrytera nya medlemmar?
 - b. Är det svårt/lätt att rekrytera nya styrelsemedlemmar?
 - c. Har föreningen/organisationen anställd personal?
 - d. Kunde ni tänka er att anställa personal i framtiden?
4. Samarbete med kommunen
 - a. Vad förväntar ni er av kommunen?
 - b. Hur viktigt är kommunens stöd, exempelvis ekonomiskt verksamhetsunderstöd, för er? Stöder kommunen er på andra sätt?
5. Hälsöfrämjande arbete
 - a. Anser ni att er organisation arbetar för främjandet av kommuninvånarnas hälsa?
 - b. Producerar ni professionella tjänster i dag? Har ni förutsättningar att i framtiden producera professionella tjänster?
 - c. Är er förening/organisation intresserad av att i framtiden samarbeta närmare kommunen kring hälsofrämjande tjänster?
 - i. Möjligheter/Hinder?
 - ii. Vad behövs för att ett samarbete ska vara möjligt?
6. Kommunikation
 - a. Hur kommunicerar föreningen/organisationen med kommunen?
 - b. Hur kommunicerar kommunen med föreningen/organisationen?
 - c. Finns det ett behov av förbättrad kommunikation?
7. Annat/Övrigt?

Urvalsförteckning

Tjänstemän:

Anneli Pahta, Kommundirektör

Erika Strandberg, förvaltningsavdelningens chef

Mats Johansson, bildningsavdelningens chef

Greger Lindholm, tekniska avdelningens chef

Maria Wallin, omsorgsavdelningens chef

Gunilla Granberg, utvecklingsavdelningens chef

Bo-Eric Ahlgren, fritidsenhetens chef

Sven Ivars, projektkoordinator

Den tredje sektorns organisationer:

Ole Sjöblom, Gymnastik och Idrottsföreningen Jäntevä r.f.

Daniela Sundberg, Folkhälsan i Västanfjärd rf.

Lilian Nordell, Röda korset i Västanfjärd

Leif Lindgren, Dalsbruks byalag rf.

Li Näse, Sagalunds museistiftelse